

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

**This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.**

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

LN
1535

1999

ՆՈՐ ԱՊՐԵՅԻՆ

ԵՐԳԱՐԱՆ

ԽՄԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Գ. Թ. ՆԱԼԵՃԵՆ

ՌՈՍՏՈՎ (ԴՕԼԻ ՎԵՐԱՅ)

ՏՊԱՐԱՆ ՅՈՎՀԵՆՆՈՒ ՏԵՐ-ԱՐԲԱՀԱՄԵՆՆ

1878 — ՌՅԻԷ

ԼԵՆ
1535

ՆՈՐ ԱԶԳԱՅԻՆ

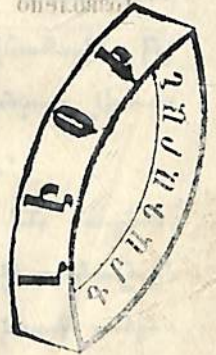
ԵՐԳԱՐԱՆ

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Գ. Թ. ՀԱՆՆԻՍՅԱՆ

Printed and Published by G. Hanjanyan, No. 1878

1878

ՈՒՍՏՈՎ (ԳՅԻՒՅԻ ՎԵՐԱԿ)

ՏԳՐԱՆ ՅՈՎ ՀԱՆՆԻՍՅԱՆ ՏԻՐ-ԱՐԲԱՆՔԱՄԵԱՆ

1878 — ՈՅԻԷ

ՏՊԵՐԱԳՐԱՆ ԳՈՏ

ՅԱԴԱՔԴԱ

ՏՊԵՐԱԳՐԱՆ ԳՈՏ

ՏՊԵՐԱԳՐԱՆ ԳՈՏ

Дозволено Цензурою. С.-Петербургъ, 5 июля 1878 г

1878 - 1881
ՏՊԵՐԱԳՐԱՆ ԳՈՏ

ՄԵԾԱՐԳՈՅ ՀՈԳԱԲԱՐՁՈՒԱՑ

Խարհրդարանի

ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ՀԱՅՈՑ ՆՈՐ-ՆԱՍԻՋԵՒԱՆԻ.

Այս ազգային երգարանը, որ է լազուց հեղե
պարասար լինելով՝ ազգասեր յեռաց օժանդակու-
թեան կհարօրեր, այսօր Բարեբաղդը կհամարեն՝ ինչ
հրապարակա- խոստովանել, որ Ձեր օժանդակ յեռաց
կարկառելովը կարողացա- թե լոյս ելանել :

Երջանիկ ժամանակի հանդիպած եմք ուրեմն,
" Ձեռարգոյ Տեարք, որ Ձեզի պես ազգային ամենազինին
կուժերն անգամ լա- պահելու- քոյն ու ինձմք ունիք :

ՀՐԱՑԱՐԱՆԿԻՉՆ.

1232-00

ՅՈՒՆՆԵՐԻՆԻ ԹՈՒՐՆԻՍ

Մանգապուրի

ՄԱՆՆԵՐԻՆԻ ԹՈՒՐՆԻՍ ԵՎ ԵՐԵՎԱՆԻ ԵՎ ԵՐԿՐԱՆԻ ԵՎ ԵՐԿՐԱՆԻ

Ժամ ընդամենը զի
— արարեալն զամբարանսն
նմ կայանսն որպէս զարեւոյթն
զամբարանսն զի զի զի զի
: զի զի զի զի զի զի զի զի
: զի զի զի զի զի զի զի զի
: զի զի զի զի զի զի զի զի
: զի զի զի զի զի զի զի զի
: զի զի զի զի զի զի զի զի

ՄԱՆՆԵՐԻՆԻ

38 1540

41535-60

Երբ որ զիս սիրուի ի ճշմարտի
, մարմնաց , մարմնաց
Մին ճշմարտի ի ճշմարտի
, մարմնաց , մարմնաց
, իստու զի , մարմնաց
ճիշտի իստու զի , մարմնաց
, մարմնաց , մարմնաց
: իստու զի , մարմնաց

Երբ որ զիս սիրուի ի ճշմարտի
, մարմնաց , մարմնաց
ԱՋԱՏ ԱՍՏՈՒԱԾ.

Ազատ Եստու զիս սիրուի
, մարմնաց , մարմնաց
Երբ ճշմարտի իստու զի
, մարմնաց , մարմնաց
Իմ ճշմարտի իստու զի
, մարմնաց , մարմնաց
Կենդանու թիւն արդեւ
, մարմնաց , մարմնաց
Ես անբարբառ մի մանուկ
, մարմնաց , մարմնաց
Երկու ձեռքս պարզեցի ,
, մարմնաց , մարմնաց
Եւ իմ անգոր թիւնով
, մարմնաց , մարմնաց
Եզատու թիւն զբրկեցի :

Մին ճշմարտի իստու զի
, մարմնաց , մարմնաց
Օրորոցում կապկապած
, մարմնաց , մարմնաց
Լալիս էի անդադար ,
, մարմնաց , մարմնաց
Մօրըս քունը խանդարած ,
, մարմնաց , մարմնաց
Խընդրումէի նորանից
, մարմնաց , մարմնաց
Բազուկներըս արձակել .
, մարմնաց , մարմնաց
Ես այն օրից ուխտեցի
, մարմնաց , մարմնաց
Եզատու թիւնը սիրել :

Թոթով լեզուիս մինչ կապեր
 Երձակվեցան, բացվեցան,
 Մինչ ծրնողքըս իմ ձայնից
 Խընդացին ու բերկրեցան,
 Նախկին խօսքն, որ ասացի,
 Ձեր հայր, կամ մայր, կամ այլ ինչ,
 Եղատու թիւն, դուրս թըռաւ
 Իմ մանկական բերանից:

„Եղատու թիւն“, ինձ կըրկնեց
 Ճակատագիրն վերեւից.
 „Եղատու թիւն՝ զո՞ւ վինուոր
 Կամիս գըրվել այս օրից:
 Ո՛հ, փըշոտ է ճանապարհդ,
 Վեղ շատ փորձանք կըստատէ.
 Եղատու թիւն սիրողին,
 Եյս աշխարհը խիստ նեղ է“:

— Եղատու թիւն, գոչեցի,
 Թող որտայ իմ գըլխին,
 Փայլակ, կայծակ, հուր, երկաթ,
 Թող դաւ դընէ թըշնամին.
 Ես մինչ ի մահ, կախաղան,
 Մինչև անարդ մահուս սիւն,
 Պիտի գողամ, պիտի կըրկնեմ
 Ենդադար — աղատու թիւն:

Երջատու բժրայ, ցոխոնա բժշույ
 Բանկը փոխուար ցոխամաքմի ապ
 Բժիմցով Լոյսն՝ առ սուտնար ցուտիմբ
 “Ճատուս” Նոյ Է աւր, մկանձմն բժշոթ

Ն Կ Ա Ր Ի Չ.

Երբ իմ արմատն մոռցան արց թիւն, լիստ
 Եկնապիշ անձայն, խորհուրդ ճակատից
 Պատանի, ո՞ր էս մըտքով մտըրած չայ ցրտբմալ
 Ներկ ու վըրձիններ՝ ցիր-ցան առաջիկ,
 Վըշեայ կրտաւը քու հանդէպ փըռած:

Շնու սուր աչերըդ, նայէ դէս ու դէն,
 Տես, քեզ ծաղրում է անմիտ ամբօխը.
 Ջարթ ի՞ր, սիրելի, այդ անուշ քունէն,
 Պոնէ մի անգամ հանէ քու սիր:

Բայց դու ներումես նոցա վեհ հողով,
 Խուլ ես աշխարհի ունայն շըշուկին. . . .
 Յանկարծ աչերըդ փայլեց սուրբ շնորհքով՝
 Էըսկայի սիրտըդ թընդաց խիստ ուժգին:

Ես իր վըրձինը, թաց արիւ ներկով,
 Շունչ արևի անշունչ կողիտ կրտաւին.
 Երկնից խորհուրդը մեկնեցաւ քեզմով՝
 Վեղ անկարելին՝ անյայտ է բնաւին:

Աէր, ատելութիւն, հանձար, բարկութիւն,
 Տուր պատկերին մատիդ շարժուածքով,
 Ինչ—որ չի յայանեց ճարտարի լեզուն՝
 Պու պարզ յայանեցիր անձայն խօսուածքով:

Բիմարս Գեղ արցմի
 Երբեքս արցմի արա
 Երբեքս արցմի արա
 Երբեքս արցմի արա

Ապշեց ամբոխը, վաղեց յառաջեց
 Քու կենդանագիր պատկերի զխմաց.
 Կընկաչոք զըմուռս ու հալուէ խընկեց,
 Գոչեց մեծաձայն. „Գահ է իմ Աստուած“:

Ը Վ Պ Ս Ր Մ

Ի այց, ախ, քու անքուն ժամերու ճիեր՝
 Քանի մի արծաթ հաղիւ զին զըրին յաստի՛
 Սանդոզ դարձար քու խեղճ խըրճի թըր, ժմաստար՝
 Ակեր շարեցին շուրջ քու պատկերին: Եցի ա թի՛ժ:

Ռ. ՊԱՏԿԱՆԵԱՆ

Գոչեց քու անքուն ժամերու ճիեր՝
 Քանի մի արծաթ հաղիւ զին զըրին յաստի՛
 Սանդոզ դարձար քու խեղճ խըրճի թըր, ժմաստար՝
 Ակեր շարեցին շուրջ քու պատկերին: Եցի ա թի՛ժ:
 Երբ որ քու անքուն ժամերու ճիեր՝
 Քանի մի արծաթ հաղիւ զին զըրին յաստի՛
 Սանդոզ դարձար քու խեղճ խըրճի թըր, ժմաստար՝
 Ակեր շարեցին շուրջ քու պատկերին: Եցի ա թի՛ժ:

ԵՐԳ ԲԱՔՈՍԻ ԿԱՍ ԲԱՐԵԿԵՆԳԱՆԻ.

(Ահուին խորհուրդ)

Ահուին մեծ կարասին
 Բողբոտիքն են բազմեր,
 Աւագ իշխանք, մեծ պարոնայք
 Ժողովք են հոն կազմեր.
 Այո՛, այո՛, ժողովք են հոն կազմեր:

Սաստիկ է վէճն մեծ է խընդիրն
 Օտր հոն տեղ կը խորհին,
 Թէ ինչ կերպով դարման մ'ընեն
 Հիւանդ մեր աշխարհին.
 Այո՛, այո՛, հիւանդ մեր աշխարհին:

Մէկն սա կըսէ, մէկն ան կըսէ,
 Արծաղի լոյսն առտուն.
 „Ինձ լսեցէք, տեարք, կը կանչէ
 Աւանին պետն արթուն.
 Այո՛, այո՛, աւանին պետն արթուն:

Դ.

Թող թաղն առնու, կրսէ, Բաբոս

Ու փառօք ապրի շատ .

Իսկ ցընծութիւնն ըլլայ գըշտոյ

Եւ գահն ալ յԱրաաշատ .

Այո՛, այո՛, և գահն ալ յԱրաաշատ :

Ե.

Այսպէս մեզի նոր զուարթութեան

Երևներ կըծագին .

Ամբողջ կըլլայ մեր ժամանակն

Եւ նոր մեր աշխարհ չիւն .

Այո՛, այո՛, և նոր մեր աշխարհ չիւն :

Հ. Եփրեմ ԶԱԳԸՃԵԱՆ .

մայի ամիս ձ գն շրջից
: մայիս մի ամիս մի ցնծոցից

ԵՐԳ ՈՒՐԱՆՈՒԹԵԱՆ .

Ահա բաժակ ուրախութեան

Ի սէր յաւերժ միութեան,

Քի՞ վայելուչ՝ որդիք շայկեան

Մէկտեղ հըրձուին և ցընծան .

Ահցցէ սէր և միութիւն՝

Աըրեմք մի սիրտ մի արիւն :

Վ կըցուր աչքըդ յիրկնից կամար,

Փայլի հեռուն աստղ մի պայծառ .

Եւ դու, ո՛ր շայ, զարթիր սիրտ առ,

Շայոց բաղդըն ալ չէ հաւար :

Ահցցէ սէր և միութիւն՝

Աըրեմք մի սիրտ մի արիւն :

Փորձ մը ըրինք բաժանման՝

Փորձ մ՛ալ ընենք միութեան .

Լեցուի փափաք շայաստան՝

Տես որդիք քո միանան :

Ահցցէ սէր և միութիւն՝

Աըրեմք մի սիրտ մի արիւն :

Բա՛ն է այսչափ բաժանում

Ըլլամք ուրախ և խընդում .

Նախանձ, վըրէժ, ձեղ թողում

Անդունդք և վիհք անհատնում :

Աեցցէ սէր և միութիւն՝
Արբեմք մի սիրա մի արիւն:

Ինչ և ընեմք, ինչ կերպ առնեմք,
Ո՞չք զիտէր թէ մէք շայ եմք.
Ո՞չ չը գիտէր թէ եղբայր եմք՝
Արիք ծիծաղ դիմօք երգեմք:

Աեցցէ սէր և միութիւն՝
Արբեմք մի սիրա մի արիւն:

Ո՞ր բըռնաւոր, ո՞ր օրէնքներ
Արգասուիրեն թէ մի սիրեր
Ազգիդ օգուտն ու բարեքներ.
Սիրոյ գահն է յերկինս ի վեր:

Աեցցէ սէր և միութիւն՝
Արբեմք մի սիրա մի արիւն:

Ի ՍԻՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅՈՑ.

Ահա հրեշտակ ոսկեփետուր՝
Թառուցեալ բարձուստ երկնամեմ.
Շայոց բաղդին հեծեալ ի կառս՝
Բարձրը գոչէ գուարթադէմ՝
Շըզօր պատգամ՝
Ի վերուստ գամ.
Միութիւնն շայք,
Եւ նոր ձեզ կեանք:

Տրօփեն ուժգին և լանջք և սիրա
Խաղայ արիւն ի թիւդ ի թիւդ,
Մեղը կաթէ սուրբ սէրն ի խիւդ՝
Յառաքինոյն ի շայու սիրա՝
Սիրաբորբոք համբոյրք բըզխեն
Արտասուածոր աչկունք ցօղեն:

Արիք շայկազունք
Ի սէր փութասցուք,
Եռանդուն մտախք
Ի համբոյր հեզիկ.
Տուք համբոյր մի ևս,
Բացէք ըզձեր թեւս,
Տուք համբոյր մի ևս
Սիրոյ է պարգևս.

Աեցցեն յաւերժ վեհ շայկազունք՝
Անմահութեան սիրուն սերունդք.
Աեցցէ յաւերժ շայկայ ոգին՝
Մեզ են վրկայ երկին երկիր:

Ս Ա Յ Լ Ո Ր Դ .

Ե՛հա սուրհանդակի սայլակը՝
 Ուղիղ ճամբով է դուրս թրոջում,
 Եւ վալիբայի տրխուր զանգակը՝
 Կամարի տակ է զողանջում:

Երթուն սայլորդըս գիշերուայ դէմ՝
 Իւր վիճակի վերայ տրեպեց,
 Եւ սիրեկնի աչաց կարօտը՝
 Նա տրխրագին ձայնով երգեց:

„Պապու աչեր, կապու աչեր՝
 Պրտքիճիս կեանքը մաշեցիք,
 Ինչո՞ւ, ինչո՞ւ դուք չար ստիներ,
 Ինչո՞ւ սրտերքս բաժնեցիք:

„Մընաս բարեաւ իմ տուն հօրական,
 Մընաս բարեաւ իմ սիրական,
 Ես կըհանգչեմ զի՞նչ բոց կըրակին՝
 Եյս անըրնակ դաշտի միջին:

Երեկա լոյսը խաւարեւ է՝
 Եյս աշխարումնէլ որբ եմ ես.
 Սըրտիս կարօտ աղջկայ տեսնելից՝
 Մինչև ի մահ գըրկուած եմ ես:

Եյս որ ասաց՝ շարժեց մրտակը՝
 Երեք ձիանց մեջքին խրփեց.
 Իւր սիրեկնի պարզ յիշատակը՝
 Եյսպէս երգով նա փարատեց:

ԱՌԱԻՑԵԱՆ ԵՐԳ ԾԻՆԱԿԱՆԱՑ.

Ե՛յ մարդ, այսօր շատ քրնեցար նընջելը,
 Առաւօտեան հով ժամանակն անցուցիր.
 Երեգակը ծովի ծայրէն ծագեցաւ,
 Զերմութիւնը ձորն ու դաշտը փրուեցաւ:

Ընկերներդ վաղ արտերը գընացին,
 Յորեն՝ զարին գերանդիով հընձեցին.
 Խուրձ կապեցին, բարդ բարդեցին դաշտումը,
 Նըստան հանգչել կաղնիներու հովումը:

Ե՛յ մարդ, վերկաց սառը ջըրով լուացվեր,
 Գօտիդ կապէ, գերանդիա սու, դաշտ հասիր.
 Քանի հով է՝ հունձրդ պատ՝ արտումըդ,
 Հունձրդ հընձէ, մի՛ ծուլանար գործումըդ:

Խուրձրդ կապէ, բարդը բարդէ, տուն արի,
 Հանգըստացիր, երբ քու հունձրդ կատարի.
 Բեր գերանդիա, կախէ պատին քո տանը,
 Ես իրիկուան կը պատրաստեմ սեղանը:

Ե՛յ մարդ, հերիք ինչօր այսօր քրնեցար,
 Եչքըդ մէկ բաց, տես թէ մըքափ ուշացար.
 Մեր դըրացին վաղ անցկացաւ կամուրջէն,
 Վաղ լըռեւ է մեր գըրգըր ձայնէն:

Ի՞նչ ես պառկեւ, ի՞նչ ես քընել, սիրական,
 Երեգական շողը հասաւ մեր գըրան.
 Մի՛ ծուլանար, ժամանակը խընայէ,
 Եյն պիտի մեզ բոլը ձըմեռ կերակրէ:

ՅԱՄԱՐԱՆԻՑ ԲՈՅ ԵՄԵՑՈՒՄԱՍ

8.

Ի Ս. ԽԱՉՆ ՔՐԻՍՏՈՍԻ

Մարտոս գառին քառառաջ սեղան,
Օհն այսահալած, կենաց զբաւական.

Ինձ օգնեա՛, ողորմեա՛,

Ի թըշնամեաց ազատեա՛:

Լարեն ինձ թախարհ ժանտից ջոկը ահեղ,
Յիմ հորուստ բերկրին իբր անհատ հեղեղ.

Օխ զերծո՛, ամբացո՛,

Քո նըշանաւդ ապրեցո՛:

Եման յեղիլիս զմահաթոյն քարբից,
Ընդ լաց իմ բերկրին, ախ, սէր զիմեցից.

Եպշեցայ, ցնորեցայ,

Սուրբ խաչ՝ օգնել ինձ փութա՛:

Մորմօր, սուգ, կրակիձ և երկունք մահաւան,
Ենթիւ տառապանք զինև շըրջեցան.

Քառաթեւ, լուսաձև,

Չըգեա՛ առ իս զքո սուրբ թեւ:

Պառնացան իմ կեանք յօրէս ծընընդեան,
Յո և զընացի՛ միշտ զբախ զարան.

Հալեցայ, մաշեցայ,

Յամբարըշտաց ոչ զերծայ:

Եւ դրան տաճարիդ՝ արդ կամ գետնամած,
Հայցեմ զօգնութիւն՝ խաչիդ պարծանաց.

Յիս զբթա՛, խընայեա՛,

Օանհուն վէրս իմ բըժըշկեա՛:

Բախացո՛ զիմ սիրտ ճայնիւ ջընծութեան,

Նորոգեա՛ զիմ կեանս, զիս ի յաղբից հան.

Ոչ երթայց ի քոց դրանց՝

Չի առեալ զիմ խընդըրուած:

Երանի՛ է ինձ, զի եմ քո ծառայ.

Որդի աղախնոյդ, շնորհացդ ենթակայ.

Յիս հեղցես լիապէս

Օխաչիդ նպաստ յայտնապէս:

Երդ՝ արա՛ առ իս նըշան բարութեան,

Ներկեա՛ ամօթով զնեղչացս երախան.

Փա՛նք խաչիդ Քրիստոսի՛

Նեղերոյս ապաւինի:

Նըշոյլ սըխրալի խաչիդ յիս ծագի.

Հոգիս մորմօրի, յոյս իմ արծարծի.

Օխ կանգնեա՛, պաշտպանեա՛,

Ընդ հոգանեաւդ պարըսպեա՛:

6. Վ. ԱԼԵՄԴԱՐԵԱՆ.

Ի ԵՍ

Յանաճաճք նախ քրիստոսի ծնունդից առաջ
 ճանաչողաբար քրիստոսի մասին տեսնող նման

ՈՂՐԱՍԻՑ ԲԱՆՔ ԱՆԻ ՔՄՂԱՔԻՆ

ամբիջեցց նի պի ժամանակ

Անի քաղաք նրստեր կուլայ,
 Չըկայ ըտող մի լա, մի լայ.
 Արսես՝ քիչ է, թող, մընայ լայ.
 Ախ, երբ լսեմ մի լա, մի լայ.
 Շատ ցաւերով կայրիմ՝ տապիմ.
 Չունիմ մէկ մարդ հաւատարիմ,
 Ար խրդճալոյս գայ մօտենայ,
 չէչ չէ ըսէ մի լա, մի լայ.
 Այ հայ աղղայ, խրդճա ինձի,
 Տես՝ քո Անին ինչպէս է.
 չեղիք՝ ես լամ, զու չըզրթաս,
 Չէ քոյ Անին ախոս է:

Ախ ու վախով օրերս անցաւ,
 Լայէն աչքերըս կուրացաւ,
 Արբ մընայն ինձ վիճակեցաւ,
 Բախտըս բընաւ զիս մոռացաւ.
 Արուցեր եմ թագաւորներ,
 Ժողովիւր եմ զըլխուս բուեր.
 Ար միշտ կերգեն Անին անցաւ,
 Անին անտէր աւերեցաւ:

Անին եմ շատ մարդաբընակ,
 Մընացեր եմ դառն աւերակ.
 Իմ լացն, իմ կոծն, իմ աղաղակ
 Անտէր որբերուն նրմանակ.

Երբեմն էի շատ աննըման,
 շայոց քաղաք արևելեան.
 Այժմ՝ աւեր եմ հիմնայտակ,
 Նշատեր՝ կուլամ ես միայնակ:

Եկար՝ տեսար, դարձեր՝ կերթաս,
 Լալով կրսես՝ ըստեալ մնաս.
 Աստուած սիրես՝ չմոռանաս,
 Մասիս սարին երբ մօտենաս,
 Ըսես իմ քոջ Արարանին,
 Նշատեր՝ կուլայ քո խեղճ Անին,
 Արսէ, երբ աւետիք կրասս,
 Թէ իմ Անի, հերկք է լաս:

Ա. Ա. ԱՐԱՐԱՏԵԱՆ

ԽՐԱՑ ԱՆՉԻՆ.

Անձն իմ վաճ քեզ՝ հազար բերան
Թէ որ պահես կամ խոսի կենան
Օր խոսվարարն է սատանայ
Ճանա՛, որ դու սէր հաստատես :

Տես՝ զի՞նչ արար Տէրն ի խաչին,
Ար խաչողացրն համբերեաց.
Կու քո եղբորն բարկանաս,
Ա՞նչ պատկառիս, ո՞չ ամաչես :

Թէ Վրիստոսի աշակերտ ես,
Պարտիս լռես՛ զինչ քարոզես.
Եպա լիցիս մարդ կատարեալ,
Յորժամ՝ առնես ո սուցանես :

Յորժամ հանես զօրն ի սրտէդ,
Եւ ատելն սրտով սիրես .
Թէ մեղք ունիս լերանց նրման,
Ի մէկ պահուն գամենն քաւես :

Թէ ատելոյդ բարի առնես,
Եւ թողութիւն մեղաց շնորհես,
Յամեն մեղացրն ազատեալ՝
*Չարքայութիւնըն ժառանկես :

Թէ ի յատակըս դրժոխոց
Շանըր մեղօք ընկողմեալ ես,
Թէ խոնարհիս քո ընկերիդ
Յերկնից խորանն վեր ելանես :

Թէ մէջ հրեզէն գետոյն այրիս,
Յոր չար մեղօքրդ բոլորքիս .
Երբ շիջուցես ըզբարիութիւնդ՝
Հրեզէն յերկինս թլեակոխես :

Թէ և զերեալ է սատանայն,
Եւ ժանտախտից չար ծառայ ես .
Կու որ չարին բարի առնես,
Վրբիստոսին աշակերտ ես :

Պատմութիւն ԲԵՐԻՌՈՒԹԵԱՆ.

ԿԱՐՄԻՐ ՎԱՐԴ.

Առաւօտեան քաղցր և անոյշ հովերըն,
 Մերձեալ հընչեն մեղմով թըփոցք քովերըն.
 Երբ ծածանին աչացս լըցեալ ծովերըն.
 Բացիր, բացիր, իմ կարմիր վարդ աննըման,
 Գեղըդ նըման արեգական վառվառման:

Տեսեալ զծաղկունս՝ զամենն ինձ փուշ վարկանեմ,
 Թեօք բախեալ զսիրտ իմ քընքուշ հարկանեմ.
 Ըզցաւ սրբախ՝ ահա՛ քեզ յուշ արկանեմ.
 Բացիր, բացիր, իմ կարմիր վարդ աննըման,
 Գեղըդ նըման արեգական վառվառման:

Վանի ողբամ՝ նոր ի նորոյ խոցոտիմ,
 Ըզփայլուն գեղդ ի միտ բերեալ բոցոտիմ,
 Յորդ արաատուօք՝ ցայգ ու ցերեկ թացոտիմ.
 Բացիր, բացիր, իմ կարմիր վարդ աննըման,
 Գեղըդ նըման արեգական վառվառման:

Երբայաւանն Բիզանդիոյ մեծ շինի,
 Տեղ և բընակ յարմարեալ քեզ յարկ շինի.
 Նաւակատեօք յիշատակ քո յսր տօնի.
 Բացիր, բացիր, իմ կարմիր վարդ աննըման,
 Գեղըդ նըման արեգական վառվառման:

Երարից քեզ հովանի մի կերպասեայ,
 Երծաթակար և ոսկիհուռ մարգարտեայ,
 Եկնահիւսեալ շուրջանակի երփնեբփեայ.
 Բացիր, բացիր, իմ կարմիր վարդ աննըման,
 Գեղըդ նըման արեգական վառվառման:

Գեորգ Արքեպ. ԲԵՐԴՈՒՄԵԱՆ.

Հասկեջի

ԱՌ ԹԱԴԵՈՍ ԱՌԱՔԵԱԼ.

Առաւօտ լուսաբեր՝ Հայաստան երկրի,
 Բուրաստան ծաղկախիտ՝ կողմանցն հիւսիսի.
 Նախկին լուսաւորիչ՝ պըսակ պանծալի,
 Թաղէոս առաքեալ՝ ընդէր կաս հեռի:
 Ո՛հ, ո՛հ, մանկունք Աիօնի, (Կրկնեա)
 Պար առեալ ցընծացէք ի սոյն խընջոյի:
 Ընդարմացեալ բուսոց՝ ջուր կենդանութեան,
 Հողւով սըրամեցելոց բաժակ բերկրութեան.
 Գու պարիսպ հաւատոյ, նեղելոց պաշտպան,
 Թաղէոս առաքեալ՝ ընդէր կաս հեռի: Ո՛հ, ո՛հ:
 Երգնակ աւետաբեր՝ կենաց փըրկութեան.
 Հուշան լուսաստեփիլ դուշակող գարնան.
 Յուցար մեզ բարեաց՝ շընորհ էական.
 Թաղէոս առաքեալ՝ ընդէր կաս հեռի: Ո՛հ, ո՛հ:
 Օջրութեամբ սուրբ Հողւոյն՝ զաշխարհ արարեր,
 Թորդունանս ազգի՝ լոյս մեծ ծաղեցեր.
 Օսուրբ կոյսըն՝ Սանդուխտ՝ յերկինս վերածեր,
 Թաղէոս առաքեալ՝ ընդէր կաս հեռի: Ո՛հ, ո՛հ:
 Ո՛հ, ո՛հ, մանկունք Աիօնի, (Կրկնեա)
 Պար առեալ ցընծացէք ի սոյն խընջոյի:

Գ. Վրժպո. ՓԻՇՏԸՄԱԼՔԵԱՆ.

ԱՍՈՒՍԵՍ ԴԻՍԱՑԻՐ.

Ասումես դիմացիր՝ ո՞նց դիմանամ -- միթէ՛ ես եմ
 քար՝ դարդիս արս մէկ ճար,
 կեանքս մաշել ես բոլորովին՝ ամենն խալաւ՝ էս
 ցաւն է դրժուար,
 Լսքան նեղութիւն ինձի մի տար անողորմաբար՝
 ո՞վ դու իմ սիրա, ար:
 Անգին պարգեկցրդ պարգեկի՝ ըստ քոյոց ըզքոյս,
 բողբոջ ես նորաբոյս.
 Ե՛կ, սէր իմ աղնիւ, աղաչումեմ, խրղճս խրղճալոյս՝
 սուր բաւականին յոյս.
 Ե՛լ ինքրդ էս անտաննի ջաւին զըտի հընար՝ ինձ
 մի՛ թողու՛լ անձար:
 Շատ վախտ է քաշումեմ կարօտրդ՝ չես գալիս
 երես, մինչ ե՛րբ դիմանամ ես.
 Իմ դրժբաղդութիւնըս բաւ է ինձի՝ մի անիլ էդ-
 պէս՝ կեանքս արեցիր կէս:
 Ողորմութիւն արս աղքատիս՝ քաշի մօտրդ տար՝
 տանջիլ մի՛ չարաչար:
 Վախտ որոտումես, վախտ ամպումես, վախտ մըթ-
 նումես շատ՝ անձրւումես կաթ կաթ,
 Վախտ հարաւային հողմոյ նման հըջումես խիստ
 սաստ՝ ես ըլնումեմ ըզգաստ.
 Վախտ բարկանումես, վախտ նեղանում, կամենում
 ինձ չար, սարսափումէ աշխարհ

Ազատութիւնս կըտրել ես, հալել է իմ սըրտիս
 եղը՝ էդ քու փայլուն գեղը,
 Խոցւած սըրտիս նըշան է դըրելը՝ ունքիդ անեղը,
 դու իմ ճար ու դեղը,
 Յօլուն կապած թարթափննրիդ պէս՝ չի՛ լիլ ա-
 ղեղնաւոր՝ սուր սուր քան զնըշտար:
 Չարահամների խօսքերը քեզ խրատ ես արել, խիստ
 շատ վատ ես արել,
 Ուրիշների հեա ման գալը՝ քեզ աղաթ ես արել,
 ինձի ետդ ես արել.
 Ես իմ բախտիցն եմ գանդատաւոր միշտ և մու-
 ղարար՝ ինձ չէ՛ տալիս դադար:
 Յուրդ ինձ ես տալիս, ուրիշներին քաղցր խօսքերդ՝
 ինձ է՞ս այ քու խէրըդ.
 Ինձնից աւելի, սաս տեսնեմ, էլ ո՞վ այ տէրըդ,
 ինձ նա տայ քո սէրըդ.
 Կու քու դարդերդ լաւը գիտես՝ խեղճ Ադամ աղ-
 բար. խալխըն ի՞նչ այ խարար:

ԵԴՄ ԲԶՐԱՐ.

սփոփցս Նի 3 լժյա՞ 14. յմիտցի սմ.ի Երուսաղիմ

Ի ՂԵՍՍ Ս. ԱՍՏՈՒԱԹԱԹՆԻ.

Ըստուածածին ամենօրհնեալ՝

Պոչեմ առ քեզ ողբրս առեալ .

Օ՛հ եմ մեղօք վերաւորեալ,

Հաս ինձ յաղթութիւն .

Փրկեա՛ զանձն իմ, զանձն իմ,

Պահեա՛ զանձն իմ, զանձն իմ,

Նետից թըշնամոյն :

Նա ղէ հըգօր է թըշնամին՝

Որ մարտնչի անհընարին,

Աշխարհ մարմին ի միասին

Հաս ինձ յօգնութիւն .

Օ՛հրժո՛ զանձն իմ, զանձն իմ .

Կեցո՛ զանձն իմ, զանձն իմ,

Յանշէջ՝ զեհնոյն :

Գու ապաստան մեղաւորաց՝

Ազատեա՛ զիս ի յորսողաց,

Եւ յընտանի չար ոսոխաց .

Հաս ինձ յօգնութիւն .

Փրկեա՛ զանձն իմ, զանձն իմ,

Պահեա՛ զանձն իմ, զանձն իմ,

Նետից թըշնամոյն :

Բահէ կենաց զարտուղեցայ,

Կամաց մարմնոյս հետեեցայ,

Ո՛հ թէ զիարդ յիմարացայ,

Հաս ինձ յօգնութիւն .

Օ՛հրժո՛ զանձն իմ, զանձն իմ,

Կեցո՛ զանձն իմ, զանձն իմ,

Յանշէջ՝ զեհնոյն :

Եւ տառապեալ անձն իմ՝ զերի

Յաւէա ողբոց է արժանի,

Օ՛հ իտաքեցայ ես աշխարհի,

Հաս ինձ յօգնութիւն .

Օ՛հրժո՛ զանձն իմ, զանձն իմ,

Կեցո՛ զանձն իմ, զանձն իմ,

Նետից թըշնամոյն :

Ահա որպէս առիւծ զոչէ

Նախաշարն այն յոյժ մըռընչէ

Խընդրէ զիս՝ զի կլանիցես

Հաս ինձ ի նրպաստ .

Օ՛հրժո՛ զանձն իմ, զանձն իմ,

Կեցո՛ զանձն իմ, զանձն իմ,

Յանշէջ՝ զեհնոյն :

Աբբուհի՛ կոյս, դու միայն ես

Որ զվեշապին դուխըն ջաղխես,

Եւ քեզ յուսացեալքս ազատես,

Հաս ինձ յօգնութիւն .

Օ՛հրժո՛ զանձն իմ, զանձն իմ,

Կեցո՛ զանձն իմ, զանձն իմ,

Նետից թըշնամոյն :

մայի 15 թվականին

Նի մեծար, Նի մեծար ոճով

ԱՌԱՌՑԵԱՆ ԱՂՈՅՔ

ԳԵՐԻ ՆԱԽԱՐԱՐԱԾՆ ՏԱՅՈՑ Ի ԽՈՐՆ ՈՐՆՑԻՆ

(Երբ ի թափառախաղէ Արշակայ Բ.)

Աստուած, որ զայս նոր,

Մեզի տը իր օր,

Ընդունիմք քեզմէ

Օ՛ի քո պարզէ է,

Որպէս, ո՛հ, և այս

Երկաթի շրջապատս

Որպէս և անյոյս մտաւորս

Մեր այս բանտ անկոյս:

Փա՛նք քեզ, փա՛նք քեզ

Յաւոյ տեղէն:

Բ.

Ո՛հ, ծագէ և մեր

Հայրենեաց, ո՛վ Տէր,

Մի այսպէս տըխուր՝

Ե՛լ և լուսախնուր:

Օ՛րպէ՛ Հայոց լոյս,

Ն՛սման չազեղ յոյս,

Մերժէ գթը շնամիս

Նըման գիշերիս:

Փա՛նք քեզ, փա՛նք քեզ

Յաւոյ բանտէս:

Գ.

Գըթա՛, Տէր, զըթա՛յ

Եւ ի մեր արքայ,

Սըրտին վըշտահար

Գո՛ւ լեր մը խիթար.

Գարձո՛ առ Արշակ՝

Իրեն գահն ու թագ,

Եւ Հայոց՝ գիւրեանց

Արքայ մեծապանծ:

Օ՛ի փա՛նք տան քեզ

Որ սիրես մեզ

Իսկ և վերայ մեր

Գիտի զըթա՛ս Տէր:

Օր մի գարձուննս

Հայրենիք և վեզ:

Ո՛հ, թէ չես գըթար

Մեզ, Աստուած արգար

Մեր ոսկերց զըթա,

Գէթ դարձո՛ւ զնսս:

Օ՛ի փա՛նք տանք քեզ

Ի խո՛ր շիրմէս:

Ի. Վ. ԳԱՆՏՅԵՆ.

ՈՒՆԱՅՆՈՒԹԻՒՆ

Արի, անձի իմ, մեկուսացիր,
Ի բազմութեանց այս հեռացիր,
Օհ ժամանակն է այլայլեալ,
Օուտ բարեկամ՝ որ չըմբնաց:

Անձիւր անձին օղնել ջանայ,
Ինն ընկերէն ո՛չ որ բառնայ.
Վասն Աստուծոյ յումեքէ որ,
Նրպաստարար որ չըմբնաց:

Եղբայր եղբօր վիճաբանի,
Իբր օտարի ընդդէմ՝ զինի.
Ընկեր զընկեր դաւաճանէ,
Եղբայրասէր որ չըմբնաց:

Ամենայն որ ջանայ զըրկել,
Իբրու գօտարս խար արկանել.
Վասն այն ի սիրտ և ի լեզու
Բստուգարան որ չըմբնաց:

Վաճառականք են խորդախողք,
Արուեստաւորք խարդաւանողք.
Նենգիւ խարել ջանան միմեանց,
Ուղղահաշիւ որ չըմբնաց:

Շըրթունք կիզին պապակե լոց,
Զ երկու տապոյ ծարաւե լոց,
Օագիւ մատին ջուր զովութեան
Մատուցանող որ չըմբնաց:

Օտար և մերկ վայր անկե լոց
Եւ անտերունչ բանտարկե լոց
Ըզգեցուցիչ և այցելու
Նիւրաժողով որ չըմբնաց:

Նուրբ փութան գապըն խողովակ,
Օպանիր և զկաթ փութան ուտել,
Ի գալ գայլոց՝ բաց վըտարող
Նըսկուն զիտող որ չըմբնաց:

Շիւղն ընկերի ականն ասեմ,
Եւ զիմ գերան ոչ տեսանեմ,
Անմեղ գոլով՝ նախ քարընկեց
Լինել այլոց որ չըմբնաց:

Սին գիտութեամբ տրգէտք փայլին,
Եւ անուսումք նոցա զմայլին,
Սուրբ գիտութիւնն է նոգ զըրւանաւ,
Ի լոյս ածող որ չըմբնաց:

Նարուտք՝ յիմարք յառաջանան,
Փառք, աստիճան բարձր ըստանան,
Իսկ արք գիտունք, գոլով աղքատք,
Յարգող նոցա որ չըմբնաց:

Տէրրն բախշա, ծառայն պրզիրոյ,
Հայրըն է ձիշո, որդին յոյժ նենգ,
Եյրն անառակ, կինն անպարկեշտ,
Բարեկրթոն որ չըմբնաց:

Ուստի Եստուած է միշտ ցասեալ,
Պատիժ մեղաց մերոց հասեալ,
Ընորինաց հոյլք բազմացեալ,
Յամարեցար, — սէր չըմբնաց:

Եզգ ի վերայ ազգի դիմեալ,
Յաճախ զօրաց զուեղբ կուտակեալ,
Յամեն կողմանց մարտ արհաւիրաց,
Խաղաղասէր որ չըմբնաց:

Սուր, սով և մահ են պաշարեալ,
Եւ թանկութիւն բրոնտակալեալ,
Նա և տարերք յեղափոխեալ,
Խաղաղ կենաց ճար չըմբնաց:

Վասն անցաւոր սուտ կենցաղոյս,
Խրդճուկ Սարգար, մի տար քեզ յոյս,
Յիշեա ըզբան Պօղոսին, թէ
Վայելչուութիւն այլ չըմբնաց:

Օտր ինչ գրեցի վասն Եստուծոյ,
Մի կարծէք սոսկ ասացուածոյ,
Օ՛ր ջրննեալ ձեր յայտ տեսանէք,
Ճըմարիտ էր, որ չըմբնաց:

Արագան Յակոբ Պատրիարք ԿԱԼԵԱՆ.

Մարտի 1891
Երևան

ԱՐԻՔ, ՈՐ ԵՐԹԱՄԲ.

Երբ, որ երթամք
Ի հարիւրի երանք,
Օտղիք բացուեցաւ.

Միշտ փառօք ջրնծամք,
Երբ, գովելի,
Գովելի լի լի, չեցի, չեցի

Օտղիւնքն գարնան,
Ի հարիւր անըման,
Չայնիւ ջրնծամք,
Եղանակ բառեան,
Երբ, գովելի,
Գովելի լի լի.

Չայնիւ երգեսցուք,
Մերով զոչեսցուք,
Եւ ի դէմ վարդին,
Միշտ ուստուսեցուք.

Երբ, գովելի,
Գովելի լի լի,
Չեցի, չեցի

ԱՌԱՋԻՆ ՏԱՐԵԴԱՐՁ ԱՋԳԱՅԻՆ ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹԵԱՆ.

(24 ՄԱՅԻՍԻ 1861.)

Երիբ Հայկազունք յառաջ ընթանանք,
Սահմանադրութեան նոր բարե մ'ալ տանք,

Որ Եզզն երբ զԵնի փրկարար գոչեց,
Նոր հոգի, նոր կեանք Ենոր պարգևեց:

Եկէք բարեկամք, առ բարձրեայն Աստուած,
Ուղղենք մեր մաղթանք սուրբ սրբաէ բըղխած.

Կեցցէ՛, կեցցէ՛, կեցցէ՛ միշտ

Եզզն ու Սահմանադրութիւն:

Գու ալ Հայաստան, սիրուն Հայրենիք,

Ել այսուհետե մի՛ սրգար լըռիկ:

Չի ալ քու որդիք նոր ողբով բերկրեալ,

Ըզբեզ հարս կուզեն տեսնել զարիւարեալ:

Ել մի՛ լար մայրիկ, լացդ ի պար փոխէ,
Եւ ձայնով քաղցրիկ որդւոցդ հետ երգէ.

Կեցցէ՛, կեցցէ՛, կեցցէ՛ միշտ

Եզզն ու Սահմանադրութիւն:

Հայեր, միանանք մեր մօր հետ օրհնենք

Օջանոնք, որ մեզի տըւին սուրբ օրէնք.

Սահմանադրութեան՝ բարեաց փոխանակ

Թող վաբեն ուրախ կեանք ի փառունակ:

Թող և մեր որդիք հետ անոնց անւան,

Ի իւրաւոր տարիք՝ օրհնեն ու կարգան

Կեցցէ՛, կեցցէ՛, կեցցէ՛ միշտ

Եզզն ու Սահմանադրութիւն:

ԽՄԲԵԱԿՆ (Ի ներդասար կեանք).

Երկածք Հայոց ժամանակին ընդ անիւ,
Փըշըին տակաւ մինչդեռ սիրոյ համբուրիւ.

Ուխտեմք ի Սէր կորոր՝ գկեանս դընկ զրաւ,

Օն անդր ի մէջ այր ընկերին լարել զաւ:

Սլացաւ ի մէջ բաղդն անհամբոյր,

Երդ նոր բաղդիս քաղցր է համբոյր.

Եղբայր զեղբայր գրգուէ Սիրով

Ճոխն աղքատին մատչել գրիով:

Եանց զիշեր՝ արդ առուստ,

Ի ցօղ ժըզաին Սասեսայ արօտ.

Եւ վաւ ի վաւ շողշողելով

Լոյսն արեգին ծրփայ ի ծով:

Հայա մանկունք,

Ո՛հ հաջազունք:

Ի գլուխ պըսակ

Ի յաղթանակ,

Եռեալ նուազս,

Մարազս արազս

Օն փութացոնք,

Օն երգեսցուք.

Սէր և գութ

Մեր պըսակ,

Եւ մեզ բաղդ

Հրաւիրակ,

Յնծացեն

Որք լսեն,

Թէ՛, ուր Հայ, } (Կենեա):

Չիք՝ անդ վայ } (Կենեա):

*

Ա Ն Չ Ն Ի Ս

Աւեր քաղաք եղև անձն իմ
 Ի թրշնամեաց պատերազմէն,
 Ո՛հ, ի պատերազմէն,
 Յորում և ոչ տեսանի բնաւ
 Ի ընակեկոց մընալով շէն:
 Հիմունք նորին քայքայեցան,
 Իողոր պարիսպք նորա անկան,
 Աւաղ, պարիսպք նորա անկան,
 Քար ի քարի վերայ ուրեք
 Թէ զըտանեւ կամիս՝ ոչ կան:
 Նարուզողո՞նտոր Բարեւոյնին,
 Եւ անմարմին զօրքն նորին,
 Աւաղ, զօրքն նորին,
 Օրողր քաղաքն ի բուն հիմանց
 Եւ զտաճարն տապալեցին:
 Համանմանեալ ասիցն ի բանս,
 Օզր իմաստունն երեւեցէ,
 Աւաղ, երեւեցէ,
 Թէ վա՛յ, ո՞վ քաղաք անբաղղ,
 Որոյ արքայն մանուկ իցէ:
 Ծառայն իբրու տիրող եղևաւ,
 Տիրողն անզօր ի վայր մեղկեալ,
 Աւաղ, ի վայր մեղկեալ,
 Միջինն անլուր եղևաւ վերնոյն
 Եւ ոչ ներքնոյն հրամայող լեալ:

Ե Ր Գ Չ Ո Ւ Խ Ա Յ Ե Ց Ի Ո Ց .

Ախտո՞ս քեզ Հայոց խեղճիկ ժողովուրդ,
 Յիրուցան եղաք անմեղ անխորհուրդ .
 Գերի գնաման ար դէպ ի խորասան,
 Քաղցած ու ծարաւ, տրկոր թշուաւկան:
 Խարիւր ու խաղար ցաւի դիմացաք,
 Չեր քաղերիկ երկնէն՝ ոտ դուրս չդրաք .
 Խիմի ձեր խօր մօր դերեղման թողաք,
 Տընեւն ու ժամերն ուրիշի տըւաք:
 Լս սիրուն դաշտերն, մեծ մեծ քաղքերն էն,
 Քաղցրիկ ջրերն էն, ձեր շէն գեղերն,
 Ո՞ւմն ար թողման դուք, որ գընաման ար,
 Լսպէս կըլինի՞ որ մոռանում ար:
 Վախում ամ էնպէս մըտքերնուցը ընկնի:
 Ինչքան որ ողջ ար մըտքերնուդ չընկնի .
 Բարի ձեր որդւոց թռուանց պատմեցէք
 Լսպէս խայրենիքն քանդած թողեցիք:
 Մասիսի անունն, Նոյայ տապանի,
 Երարատ դաշտի՝ սուրբ Լջմիածնի,
 Մեր խոր Վիրապի, սուրբ Գեղարդ Մուղնի,
 Չըմոռանան մինչ ցօր դաասատանի:
 Աչքըս կուրանար, չըլինքս կոտորէր,
 Խեղճ Հայաստան. քեզ էսպէս չբռնենէր .
 Թէ մեռած էի, ինձ ելանի՛ էր,
 Քան թէ կենդանի՝ աչքըս բաց տեսնէր:

ՀԱՅՈՑ ԳԻՆԻ

Բաժակներն առնուեր, եղբարք,
Լիք լիք բաժակներ գինով.

Կարմիր ու ձերմակ գինին

Մեզ լինի անուշ համով:

Բերներիս տաններ անվախ,

Չէ՛ դա խառնած կամ խարդախ.

Նեկտար է և ո՛չ գինի,

Խըմներ, մեզ անոյշ լինի:

Արաքայ ջրով ցոլած,

Հայոց արևով հասած.

Հայոց աղջիկ է քաղիլ,

Քընքոյշ ձեռներով քամել:

Եյս բերքն է հայոց երկրին,

Հայաստան արնկած Նոյէն.

Ընմահ երկնային գինին

Նա խմեց երբ իջաւ սարէն:

Եյս անուշ գինին խմողը,

Սըրտէն թող հանէ սիր.

Ըմենքս էլ ասինք ամէն,

Ար շատ տայ մեզի ամ Լէն:

Ռ. ՊԱՏԿԱՆԵԱՆ.

ԵՐԳ ՈՒ ԳՆԱՅԵ ԶՕՐԱՅՆ ՀԱՅՈՑ

ԸՆԻ ՎԱՀԱՆԱՅ ՄԱՍԻԿՈՆԵՆՈՑ Ի ՀԱԻԱՐՀԱԿԱՆ ԴԱՀՏԻՆ

Օ՛ն անդր յառաջ.

Բամ. . . բորոտան բարձուստ բոսբիւնք յԱյրարատ.

Երբ արանց արիւնք յեռ անդն արատանան ի հրազայր

Հրաւեր հայրենեաց՝ հրուշակին նոյ հանուր.

Ազիք Հայկազանց բորբոքին ի հուր.

Արք երկնաւորի պսակին էք կարօտ.

Ի՞որ երկրաւորիս փառաց երկնահորդ:

Հայ՝ օ՛ն արի արանց մանկուներ՝

Հայրենավրէժքդ Հայկազունք.

Հայ՝ օ՛ն ի գէն գունդագունդ՝

Յեռեալ ի պար թունդ ի թունդ,

Ի գէն ի վրէժ. օ՛ն անդր յառաջ,

Ի գէն ի վրէժ, մի՛ ձախ մի՛ յաջ.

Օ՛ն անդր յառաջ

Մի՛ ձախ մի՛ յաջ.

Օ՛ն անդր յառաջ

Յառաջ յառաջ

Հայ՝ օ՛ն յառաջ:

Հայկեան փանդոանց ոլորտընդոտն զոլորչին բարբառք

Դառնակուռ անդրաձայն, Գալսիկ կիկիկի շնկոր

Ը արժեն հրեշտակը թևըս լուսադողդողս,
Ճիւղը ճուճաղաց կայտուն ի դրժոխս .

Ը փայլի շանթառը զեթերօք փարի,

Սարսափին սանդարք ի խօլ խաւարի:

Հապ' օ՛ն արի արանց մանկունք,

Հայրենավեճքի հայկազունք .

Հապ' օ՛ն ի զէն գունդագունդ

Յեռեալ ի պար թունդ ի թունդ՝

Ի զէն ի վեճժ, օ՛ն անդր յառաջ,

Ի զէն ի վեճժ, մի՛ ձախ մի՛ յաջ .

Օ՛ն անդր յառաջ

Մի՛ ձախ մի՛ յաջ .

Օ՛ն անդր յառաջ

Յառաջ յառաջ

Հապ' օ՛ն յառաջ :

Բ. Ա. ԱԼԷՃԱՆԵՆՆ.

24.

Ի ՀԱՆԳԻՍԻ ԵՐՐՈՐԴ ՑԱՐԵԴԱՐՁԻ

ԱԶԻՇԵՒՆ ՍԱՀՄԱՆՈՒԹՅԱՆ (Բ. ԳՕԼՍՈՅ).

Փարուն Հայաստան գայ ծաղկապրսակ

Չայն ողջունելու ելէք Հայ զաւակք .

Ընցան սև օրեր, — օրեր մահահոտ,

Հայոց նոր բազդի ծագի առաւօտ,

Սահմանադրութիւնն ուղեցոյց կենաց՝

Սիրոյ դրօշակով եկաւ գարդարուած,

Որ փայլի արև սուրբ Հայաստանի

Որ Հայ Ազգութիւնն փառօք վերածնի .

Կեցցեն անձուէր որդիք Հայկազուն,

Կեցցէ՛ Ազգային Սահմանադրութիւն :

Կաթիլ մ'արտասուք հեղունք աննախնա՝

Ի սուրբ յիշատակ մեր քաջ նախադասաց .

Կաթիլ մի քրրախնք հեղունք անխրնայ

Ի նրպաստ Ազգին յունոյն ապագայ,

Եւ ոչ իսկ ինայնք բոլոր մեր ճրգունք

Կրօնի, Հայրենեաց և Ազգի սիրոյն,

Որ փայլի արև, և այլն :

Հայեր, միանանք, կրննք առաթուր

Ըմեն ուժ և նենգ, պարիսպներ ամուր,

Երկինք զայս մեր սուրբ կորհնէ Միութիւն

Ի՛ Ըստուած Գրիգորի զօրավիզ արթուն .

Հապա խրախուսինք, կուրծ սանք անվհեք,

Ընկճենք, կործանենք ամեն արգելքներ,

Որ փայլի արև, և այլն :

Ունինք սիրտ արի, ոգի եռանդուն,

Ժառանգ մընացած բազուկ անըկուն,

Գարերու յաղթող ազգի զաւակ ենք,

Ըմեն նախատինք օ՛ն փութով ջընջենք,

Ընմահ Հայութեան կանգնենք յաղթանակ,

Հայոց մօր ճակտին հիւսնք պերճ պրսակ,

Որ փայլի արև, և այլն :

Ս. ՓՈՓՈՋԵԱՆԻՑ.

25. աս ձեռք ձևով զի

Գ Ա Ր Ո Ւ Ն.

Պարունն է բացուեր, վարդն ի պարտիզին,
Քաղցր եղանակէն ստիակն—արտուար,

Սիրով են վառեալ ի կարմիր թըշին,
Կանանչ ու կարմիր տերև կուհազնին:

Պինով եմ գինով՝ գիշերն երազով,

Պինով եմ գինով՝ ցերեկն արևով:

Երեզակ--լուսին աստղ առաւօտին,

Պայծառ արուսեակ և լոյսն ի լըրին:

Լալակն ու գոհար ևս դու մեծագին,

Ծիրանի ծաղիկ գոյն մանուշակին:

Պինով եմ գինով՝ գիշերն երազով,

Պինով եմ գինով՝ ցերեկն արևով:

Պու նըշտարենի, ծաղիկ շուշանի.

Կանանչ սուազան ի մէջ փողոցի.

Պու քաղաք Խութայ և Չինումաչին,

Խորասան բոլոր չէ քո տեսոյդ գին:

Պինով եմ գինով՝ գիշերն երազով,

Պինով եմ գինով՝ ցերեկն արևով:

Վ Ե Ր Գ Ի Ն Գ Ա Ր Ո Ւ Ն.

(ԵՐԳ ՕՐՀԱՍՏԱՅԵՒ.)

Պարունն է եկել նախշուն թևերով,

Պախշուն թևերը պէսպէս ձևերով,

Պոյն-գոյն ծաղիկներ՝ կարմիր ու սպիտակ,

Վարդ, մեխակ, շուշան անուշ հոտերով:

Երկինք ու երկիր քեզ տունն՝ զարուն,
Չի ես քան զամեն եղանակ սիրուն.

Նա անձրև ցողէ առատ ի վերէն,

Պա օրհնել տայ քեզ եկոր հաւերուն:

Ոսկի արևը փայլէ քեզ վերէն,

Կենսաբեր հովը փրչէ ի լերէն.

Ե՛ր, ազնիւ զարուն, եղանակ սիրուն,

Երդեօք դու ի՞նչ բաղդ բերիր ինձ Տէրէն:

Պըլլաքարչ երթամ ի պարտէզ այգուն,

Ե՛ր ու վախ քաշեմ ևս անդ օրն ի բուն,

Չի կայ ինձ հանգիստ, ցընծութիւն սրբախ,

Ես վաղ եմ մոռցել՝ զի՞նչ անդորր է քուն.

Սեւած, պատանքած գետնին կեանք տըւար,

Տերևթափ ծառին ստուերախիտ արար.

Քեզ թըռչնոց երամ հանդէս կանչեցիր,

Ինձ մենակ խեղճիս այսպէս մոռացար:

Եռաջ — գնա, զարուն, դէպ հիւսիսն ի խոր,

Պընա, կանանչցուր դու անդ սար ու ձոր.

Որոց անհամբեր քեզ կան՝ տուր բարև,

Ք՛ուրախ զարտեամբ նոցա զուարճացուր:

Կուգաս գալ տարի՝ դու ինձ կու դըսնես,

Ո՛չ ի մեր այգին և ո՛չ ի պարտէզ.

Ե՛լ անգարթ, բընով հողի տակ պատկած,

Պիրեզմանաբար մի վրաս կրտեսնես:

մտոյաք մեծօտ քնք ցիկից մո գմկիցէ
մտոյիս խամարմ մեծաք մագ սմ ի.Օ.

ՊԱՐ ՊԻՍԿԱԼԵԱՅԻ ԳՈՐԾԱՒՈՐ ԳԵՐԵԱՑ.

ԳԵՐԻՔ և ԳԵՐՈՒՆԻՔ.

Պիշերն անցաւ լոյս ծագեց արդ,
Եշխատութեան ժամ է արլայք.
Օն երկաթանց շրտինդ և պայթք,
Պսակին օրւանս այս աշխատանք:
Օի գերութեանս այս դատըն կեանք,
Է անկողիս քողդ և կարսնք.
Թէ չիք մեղ յոյս ոչ վարձ պրտակի,
Ի բաց հող վեշտ պարենք արլայք:

ՀՐԱՄԱՆԱՏԱՐ.

Ընհող անկոյթ և ձեռնունայն,
Ի պարապոյ վատնէք դուք ժամ,
Ի այց ի դարձիս ի միւս անգամ,
Պիտ՝ ճաշակէք այս գաւազան.
Օն մի՛ ծոյլեր անհող անկոյթ,
Ե՛լ գործեցէք դուք փոյթ ի փոյթ,
Ի այց ի դարձիս ի միւս անգամ,
Պիտ՝ ճաշակէք այս գաւազան:

ԿԻՆ ՀՐԱՄԱՆԱՏԱՐ.

Մի՛ դու երբէք խեղձ այս գերեաց,
Լըբաննս սիրա, ո՛չ անձկայրեաց.
Ընդմանիս ծանիր սորա՛,
Սէր իմ, ո՛չ տես մարդ են սորա:

ՀՐԱՄԱՆԱՏԱՐ.

Օի են գերութեան ենթակայ.

ԿԻՆ ՀՐԱՄԱՆԱՏԱՐ.

Ի՞նչ պէտք դոցա կապանք, շղթայ:

Մ Ի Ա Տ Ե Ղ.

ՀՐԱՄԱՆԱՏԱՐ.

Օի են գերութեան են- Չէ՛ չեն գերութեան են-
թակայ՝ թակայ՝
Պէտք են դոցա կապանք, Պէտք չեն դոցա կապանք,
շղթայ: շղթայ:

ՀՐԱՄԱՆԱՏԱՐ.

Օի են գերութեան ենթակայ:

ԿԻՆ ՀՐԱՄԱՆԱՏԱՐ.

Ի՞նչ պէտք դոցա կապանք, շղթայ:

Մ Ի Ա Տ Ե Ղ.

ՀՐԱՄԱՆԱՏԱՐ.

Օի են գերութեան են- Չէ՛ չեն գերութեան են-
թակայ՝ թակայ՝
Պէտք են դոցա կապանք, Պէտք չեն դոցա կապանք,
շղթայ: շղթայ:

ԳՈՐԾԱՒՈՐ.

Օն այս երկաթ ծեծենք մենք,
Որ զուր տեղը ծեծ չուտենք.
Օտրնենք կարգաւ թիք, թաք, թըռաք,
Օտնենք, ծեծենք թիք, թաք, թըռաք,

Իայց բրունաւորն ալ գրնաց,
Պատէ՛հ առիլ՛ մեզ մընաց,
Վարկենք զիրար և պարենք՝
Երկաթ վերջը կըծեծենք:

Օ՛ն երգենք մենք տըղայք,
Պարենք գինւոյ զւարթ բաժակըստեղ,
Օ՛ն երգենք մենք զիրար՝
Պարենք անփոյթ անդադար:
Ղեկու՛թեանս այս դաւըն կեանք,
Ընփոփոխ չեն և կապանք:
Գո՛հ սըրտով և զըւարթ,
Օրհնենք զԸստուած մեր արդար:
Թե՛ թե՛ սիրտ սիրտ ի մի տալով
Պարենք ցընծանք մենք խայտալով:

ՀՐԱՄԱՆԱՏԱՐ

Թե՛ գաւազանս այս ձեզ բաւ չէ,
Եւ ոչ կանոնս ձեզ խըրատ է,
Եպա թէ՛ ոչ՝ դուք համակամ,
Պիտի երթաք բանտ այս վայրկեան,
Օ՛ն կալգացէք միարեւան՝
Տըւէք շուտով ինձ պատասխան.
Եպա թէ՛ ոչ՝ դուք համակամ,
Պիտի երթաք բանտ այս վայրկեան:

Հինգերորդ յօդուած՝ գերիք Պիսգալեաց Գլ
Տուժին ծեծ ու բանտ՝ թէ՛ ըլլան ծոյլ և վատ.
Փոքրիկ Պիսգալեան՝ ուտէ գաւազան, ցնծե՛մք

Թե՛ լաւ չ՛աշխատի բանտ պիտի ձրգուի.
Իայց մեծ Պիսգալեան, ոչ միայն խարազան՝
Ե՛լ թէ՛ ծուլանայ, անօթի մընայ:
Օ՛ն այս երկաթ ձեծենք մենք, և այլն:

Գ. ՌԵՏՈՒՆԷ

28.

ԵՐԳ ՍԻՐՈՑ

Վիշեր ցորեկ կըհառաչեմ, ա՛խ օրիորդ քո սիրուդ,
Սև աչքերուդ, վարդ այտերուդ զարնըւեցայ, ի՞նչ
օգուտ.
Եչքերուդ, այտերուդ և ոսկեթել մագերուդ.
Միայն քեզի սո՛ կաղաչեմ, որ ունենաս քիչ մը գու՛թ:

Վիտես անգութ, որ պատանին չիդիմանար այս
ցաւուն,
Վեզի համար ալ չի դադրիր աչքիս արցունքն օրն
ի բուն.
Վեզ միայն կըյիշեմ թէ՛ բուն ըլլամ թէ՛ արթուն,
Թե՛ մութ ըլլայ միտքըս կուգաս նոյնպէս և առա-
ւօտուն:

Հատ արժորներ թէպէտ տեսայ, սիրտըս միայն
քեզ սիրեց,
Ո՛հ չեմ գիտեր, թէ՛ քու սերըդ սըրտիս մէջ ո՞վ
ամապարս, յի՞նչ քոտանք արծարծեց
Ե՛լ քու խաթուն մարիկդ իրեն փեայ, ո՞վ ընտրեց,
Վերի կըլլամ քու մերկանդ եթէ՛ զիս դուրս չի ձրգեց:

Ո՞ր էր որ աս աղջիկը ինձի ըլլար ամուսին,
Խիստ երջանիկ պէյերու պէս ապրէինք ի միասին,
Թունսուլիկ կրորիկ զաւկըններնիս մեր չորս զին,
Ես ծրխէի իմ սիկառս, այդնեզործէր իմ տիկին:

Վեզի համար թափառական ես սար ու ձոր ըն-
կեր եմ,
Վեզի համար ոչնչացեր ոսկոր ու մորթ եղեր եմ,
Ե՛ւ բաւական իս խոցես, ահա՛ս ոտքըդ ընկեր եմ,
Բսէ ինձի բառ մ'երջանիկ, թէ է՛, ես ալ քեզ կը
սիրեմ“:

Մ. ՄԱՄԱՍ.

ԳՆՈՒՂԱԿԱՆ ԱՂՋԻԿ

Վիւղական աղջիկ եմ զամբիւղաշէն,
Եկեալ աստ զամբիւղօք ի շայոց երկրէն,
Յաստմ, զի շայ տիկնայք և պարոնայք շնդկաց
Բարձրը զին տայցին իմ սիրուն զամբղաց:
Ե՛ն զամբիւղ յօտար աղջկանէս: (Կրկնա)

Օ՛ւրարատ, զԵփրատ և զՏիգրիս թողի,
Ս'իայնակ շըրջեմ տատ յեզերս Վանդէսի.
Պանդուխտ եմ, օգնեցէք անտերունչ անձինս
Օ՛ր ծնողք ձեր յառաջ աստ պանդուխտ էին:

Օ՛ւամբիւղք իմ են յարմար աղնեզործութեան՝
Պահել անդ զմատնոց, ըզթել, զասղաման.
Իմ ձեռօք եմ գործեալ ես զամենեսեան,
Երբ խաշինք ե գառինք իմ զին և խայտան:

Վանձք բազումք, ցաւք բազումք կան յայսմ
աշխարհի,
Պէտք սակաւք, ցաւք սակաւք կան յիմում երկրի.
Օ՛այդի մի ունէի՝ զամբիւղ գործէի,
Լոկ կաթամբ և պանրով երջանիկ էի:

Եստ սերկելիլ, ծիրան և խաղող չըկայ,
Բայց միայն ափիա, քիւր և առա.
Ե՛ր, ե՛րբ իցէ, զի արժանի եղէջ վերլատին,
Ճաշակել զպրտուղս իմոյ պարտիղին:

Եպա դուք լաւ տիկնայք՝ զամբիւղս իմ առէք,
Պիւղական աղջկանս սիրով օգնեցէք.
Օ՛ր գարձեալ յերկիր իմ հանդերձ ձեր շնորհօք,
Օ՛հրախօսս ձեր առեալ՝ զովեցէք բայմօք:
Ե՛ն զամբիւղ յօտար աղջկանէս: (Կրկնա):

Մ. ԹԱՂԱԿԵԱՆՆՑ.

ԳՆՈՒ ԱՍԱ, ՄԱՅՐԻԿ

Ղու ասս, մայրիկ, խընդրում եմ,
Թէ ինչի՞ եմ ես տըխուր.
Բողոր օրն ես տանջւում եմ՝
Իմ հանգիստս ո՞ւր է, ո՞ւր:
Ինչի՞ ես լալով մաշվում եմ,
Ու մէկին եմ միշտ ըսպատում.
Շանապաղ մէկին պըտրում եմ,
Բայց ի՞նչ անեմ, չեմ զըտնում:

Թէ մահի՞նս ես մրանում եմ,

Իսկի քունըս չի տանում,

Մտի՞ն անդին պըարտում եմ,

Միտքս-էլ հեռու է գընում:

Իմացիր, մայրիկ, խընդրում եմ,

Մըղեօք ցաւ է այս՝ թէ դարդ:

Տես՝ կարծես թէ ես առողջ եմ,

Բայց իմ սիրտըս չէ հանդարտ:

31.

ՅԱՅՈՑ ԱՂՁԻԿ.

Վա՛ս տեսել ես երկինքումը՝

Պայծառ լուսին ծագելիս,

Կամ թէ՛ կանանչ տերեւի մէջ

Կարմիր ծիրան փայլելիս:

Վա՛ս տեսել ես ծաղկոցումը

Կարմիր վարդը փրթըթած.

Շուշան, մեխակ ու նոնֆար,

Չորս բոլորքը պար բըռնած:

Բայց լուսինը խիտ խաւար է,

Հայ աղջըկայ առաջին.

Չիրան, մեխակ վարդ, նոնֆար,

Չարժեն նորա մէկ պաչին:

Երկու թըշին վարդ են նըստել,

Ճերմակ ճակտին՝ մի շուշան.

Ժպիտը բերնից ցած չի գալիս,

Մտեղութեան է նըշան:

Տես՝ նա առաւ կարմրելով,

Եր ընկերից վահիրան.

Վըրմըրմբեցա՛ց փափուկ մատով

Ու բակրոսց լէզզինկան:

Նազուք մէջքը ծառի նըման՝

Տաաանումէ ղեզզեցիկ.

Մէկ թըռչումէ նա անգուման,

Մէկ գընումէ խիտ հեզիկ:

Հարվումէ խեղճ կրարի՞մների

Սիրար՝ նորան տեսնելով,

Չեքը իրան անիծումէ,

Որ ծերացաւ խիտ շուտով:

Ռ. ՊԵՏԿԱՆԵԱՆ

32.

ԵՐԳ ԱՐ ՆԵՐՄԵՆ ՇՆՈՐԱԼԻ.

ՊԵՏԿԱՆԵ.

Ելնեմք որդիք սուրբ Ներսիսի՝

Մեր մեհնայց ելնեմք յողջոյն.

Ուսմանց չըքնաղ ծաղկինբէն՝

Փունջ կապեցէք քսրք մեր սիրուն:

Ելնեմք քըրաանց մեր պըտուղներն՝

Ընծայեմք հոս, հարց, մարց մերոց.

Եւ ի՞նչ բոյր կայ նոցա անուշ՝

Վան բզկընդրուկ մեր վաստակոց:

ՕՐԻՈՐԴՔ.

Տեսէք՝ ի՞նչպէս խանդաղատին՝
 Չուարթ ժըպտով մեզ կընային .
 Թևերնին բաց, եղբարք կուզեն՝
 Որ սուրբ սիրով ըզմեզ զըրկեն .
 Տեսէք մեր հարց ճակատներէն՝
 Յուսոյ ճաճանչք ճառագայթեն .
 Եւ զըթառատ մարցս աչքերէն՝
 Ուրախութեան կայլակ ցայտեն :

ՊԵՏԱՆԻՔ.

Մեր պաշտպանն՝ երկինքէն,
 Մեր սատարն այտեղէն,
 Եւ ծնողք սըրտերնէն՝
 Չմեզ կ'օրհնեն, իրախուսեն :

Ո՞ր աչք չի բերկրիր մեր հարց զուարթ ակնարկէն՝
 Ո՞ր լանջք չի վառիր նոցա սըրտին եռանդէն,
 Ո՞ր ձեռք վըհատի նոցա համար գործելէն՝
 Եւ ո՞վ զանդաղէ նոցա յոյսերն պսակելէն :

Մեր ոտքերն հաստատին՝
 Եւ բազուկը զօրասցին,
 Վաջալանջք խիզախներ,
 Խոչ և խուժ կոխոտներ .
 Պառնասեայ ճանապարհ
 Ժայռոտ է և զըժուար,
 Չի վախնամք փուշերէն
 Վաղեմք վարդ տատասկէն,
 Եւ խաղող զըժնիկէն,

Մեր մատանց խակ արիւն
 Յուցանէ յաղթութիւն :

Ի զէն ի զէն
 Տգիտութեան զէմ :

ՕՐԻՈՐԴՔ.

Եւ մինչ կերթաք դուք խիզախել մօտոյ, հոգւոյ
 թշնամւոյն զէմ,
 Մենք ալ Ազգին տանը դռներըն փակեմք նորա յար-
 ձակմանց զէմ :

ՊԵՏԱՆԻՔ.

Թէ չունիմք փառք նախնի քաջաց պէս քոյրերնուս
 մատուցանել,
 Աարմիր արեան մէջ թաթխուած վնասափառ դափ-
 նի պսակներ .
 Թող մեր սըրտերն նոր բաբախին սիրով նոցա . . .
 Թող Շ նորհալին ալ երկինքէն ըլլայ վըկայ . . .
 Այս մեր քըրտամք բուսած ծաղկունքն առհաւատչեայ
 Թէ բոց վառէր ի սիրտ նոցա, մեր սիրտն հուր կայ :

ՕՐԻՈՐԴՔ.

Եւ երբ դառնաք յաղթանակաւ այն զըժուարին
 պատերազմէն,
 Սըրբենք քրտինքն, քաջաց որդիք, Ձեր փառաւոր
 ճակատներէն .
 Այրարատեան ծաղիկներով, Ձեզ պրտակներ կը բո-
 լորենք,
 Մոխտենք ահա Ձեր յողնած գլուխն ի Մասեաց
 շուք հանդէպընել :

ԵՂՐԱՅՐ ԹԻՊՈ.

Եղբայր Թեոփո կրսեն ինձի,
Անձինս իշխան եմ և դերի.

Ե՛րբ չըզխեամ աշխարհք եկայն զիմ շնն յի
Բայց չորս անգամ կարգը եցայ :

Օ՛ն զայս բաժակ,

Օ՛ն զայս բաժակ պարպենք.

Ի յիշատակ նոցա խըմենք,

Ի յիշատակ նոցա խըմենք,
Խըմենք :

Ես ջի կինըս չէր գեղեցիկ,

Եւ երկրորդը փաթսուննոց էր.

Իսկ երրորդը որ գաճաճիկ,

Չորրորդին չափ զիս կրսիրէր :

Օ՛ն զայս բաժակ, և այլն :

Չորս անուսինս ալ կ'պաշտէի,

Եւ չորսն ալ շատ գոհ էի.

Եփսոս եղաւ մեռան շուտով,

Ենմրիկիթար ինձի թողլով :

Օ՛ն զայս բաժակ, և այլն :

ԿԵՆԱՅ ԲԱԺԱԿ.

Եղբարբ՝ մի շուրջ ժողովեցէք,
Քաջ շայոց կերպիւ կոնծեցէք.

Բաժակներըդ դարդըկեցէք } կրնես :
Մեր շայ ազգի կենացը :

Շայ աղջիկներու կենացը,

Որք միայն շայ մարդ կը սիրեն.

Միշտ իրանց մաքուր կը պահեն } կրնես :

Եյս բաժակը դարդըկենք :

Շայոց երկտասարդներուն,

Շայրենիք պաշտպանողներուն.

Որոց անկումն էլ սուրբ է մեզ } կրնես :

Եյս բաժակը նըւիրենք :

Երանց, որ մեր սիրտ գրաւում են,

Մեզ ըզզօն ճամբով վարում են.

Որոց կեանքը մեզ օրինակ,

Մէ երբեակ „կեցցէ՛“ ասենք : } կրնես :

Եղբարց, որք դարդից ազատ են,

Մահուան հանդիստ վայելում են.

„Ողորմի՛ հողուն“ ասելով, } կրնես :

Եյս բաժակը նուիրենք :

Եղբարց, որք այժմ աւարտել են,

Մեր ուխտի անգամ եղել են,

Որոց ուխտը միշտ յիշումէ } կրնես :

Եյս բաժակը նըւիրենք :

Բայց որ դեռ զինին փայլում է,
 Ու մեզ իրան մտ կանչում է,
 Բաժակներըդ դարդըկեցէք,
 Բողոր Հայոց կենացը: } Կրկնէա :

բ. 9.

ԵՐԳ Ի ԹԱՏԵՐԱԽԱՂԷ ԲԱՍԵԼԱՑ.

Ա.

Երբ բարերարն՝ հըզօր Աստուած,
 Հիմունք դըրաւ՝ տիեզերաց.
 Ուզեց այսու՝ ազգի մարդկան,
 Տալ օրինակ՝ աշխատութեան:
 Ուսեալք ուրեմն՝ և մենք աստի,
 Հաստատ զիցուք միշտ ի միտի
 Թէ աշխատանք ամենայնի
 Լինի անշուշտ արդիւնալի.
 Փառք աշխատողին,
 Փառք գործաւորին.
 Կեցցէ թիթին աշխատող
 Կեցցէ թիթին որ չէ դող,
 Ազրի թիթին յամն բազում
 Ընէ թիթին կեր ու խում.
 Մընա՛ թիթին յաւիտեան
 Տանա շուտիլ դաւաղան:

Հանդիսականք ընկերք զուարթուն՝
 Եկէք պարենք զինուով դանդաղուն,
 Ի բաց տըխրութեան սուգ ամեն՝
 Ասկէ քաղցր հանդէս մարդիկ տեսած չեն.
 Մինչև առտու խաղանք կաքաւենք՝
 Պալատականք բաժակնիս պարպենք.
 Ժամ զուարճութեան սուղ է յայտ աշխարհ՝
 Սէր և խընջոյք չեն աւեր երկար.
 Երբ լլսեմք ձայն քրնարներու՝ որ մեզ ի պար
 հրաւիրեն,
 Աղջիկ կանայք զուարթասունք օն պարենք մէկէն:
 Լա, լա, լա, լի, լի, լա, հա, հա, և այլն:

Ո Ի Ս Ա Ն Ո Ղ.

Երբ որ հողեց մարդ դարձայ,
 Երբ Աստուածանից հարցայ,
 Թէ՛ ի՞նչ վիճակ ես ուզում, } Կրկնէա :
 Ասի՝ ուսանողութիւն:
 Աստուած ուզեց զարդարել՝
 Ինձ զիպայ շորեր կարել,
 Ասի՛ էն դու կանանց տուր, } Կրկնէա :
 Ինձ մի նըշանագգեստ տուր:
 Կապտածըղի գըտակ տուր,
 Մէջքէս կապէ՛ հատ ու սուր,
 Սառանուճիս լաւ գինին՝
 Թո՛ղ միշտ անպակաս լինի: } Կրկնէա :

Իմ սիրելի նազելին՝

Մնայ ինձ միշտ հաւատարիմ՝
Փրղըշտացի ախոյեանն՝
Տես, իմ սուրն է իմ պաշտպանն։

կրկնէա :

Ո՛վ չե վնիլ ուսանող՝

Լաւ է, որ միշտ մքնայ հող,

Քանց Եսաւ ծոյ լոյս արեւն

Սենայն տեղը վայելէ։

կրկնէա :

Ո՛վ չե կոնծեւ երգելով

Ընկերաց հետ պաշտելով .

Նա չոգիտէ ցընծութիւն,

Եզրէկ սրբաին, վա՛յ հոգուն։

կրկնէա :

Ո՛վ չե երգուել ընկերաց՝

Պաշտպան լինել հայրենեաց .

Վ երջի արիւնք թափել,

Հայրենիքը պաշտպանել։

կրկնէա :

Մեզնից կնպեն հեռանայ՝

Լոյս աշխարհից վերանայ,

Թող ու՛մ ուզե կարգն ընկիւն։

Մեր մէջ հա թող չե մրսնի։

կրկնէա :

Ռ. ՊԱՏԻՆԱՆԻ

ՀՈՎԻՆ ԵՒ ՀՈՎԻՈՒՅԻՆ

ՀՈՎԻՆ .

Եւր օրը անձրեւի է՝

Քու բարի մայրիկդ

Պէտք է խրճիթը պահէ

Եւ՛ր քո փափակ անձրը։

ՀՈՎԻՈՒՅԻ .

Մօրս խօսքը՝ չէ թէ թըւ չիմ,

Կասէ, շուտով՝ ախ երթաս,

Թէ չէ կեցեմ փնտով մը՝

Քեզ՝ արւօշմեմ՝ ուսնաս։

ՀՈՎԻՆ .

Շատ կրցաւ իմ որ ձեզ հետ՝

Ե, յոպէս խրատիւ փարուն,

Եթէ կուզէք ինձի հետ՝

Փախել ի միասին։

ՀՈՎԻՈՒՅԻ .

Ետպէր ինչո՛ւ՝ ախ փախչեմ՝

Ետեւս մարդ չե վազեր,

Կոպերս որ՛՞ւ՝ ախ ձըզեմ՝

Որ ուրիշ բան չեմ սիրեր։

ՀՈՎԻՆ .

Ո՛վ դու ազնիւ հօփուհի՝

Ընդէջը մերժեմ իմ սէր,

Քո գէմբոյ նրբան է լուսնի՝

Որ իմ սրտիս տիրէր։

ՀՈՎԻՌՈՒՆԻ.

Չեմ խասկանար քո լեզուն՝
 Բնչ կուզես դուն ինձմէ,
 Եմեն բանի եմ խըմուտ՝
 Ետի դուրս է իմ գըլխէ:

ՀՈՎԻՒ.

Տուր ինձ քո ձեռքդ որ երթանք՝
 Գէպ ի անտառին խոր,
 Հոն գըտնենք մեր ազատան՝
 Կախանձի թագաւոր:

ՀՈՎԻՌՈՒՆԻ.

Պարոն կեցիր, Բնչ կասեա՝
 Ես իմ կովեր կարածեմ,
 Եսա՛ տեսնեմ Բնչ կուզես՝
 Ենտառ երթամ Բնչ առնում:

ՀՈՎԻՒ.

Թող որ գոնէ քու այտէն՝
 Բնդունիմ մէկ համբոյր,
 Սրբախ տիրեցիր արդէն՝
 Ենուանեմ քեզ իմ քոյր:

ՀՈՎԻՌՈՒՆԻ.

Ետի չգիտեմ ինչ բան է՝
 Պէտք է իմ մօր խարցընեմ,
 Ենի թէ որ սուր ասէ՝
 Ինչ որ է քեզ նըւիրեմ:

ՀՈՎԻՒ.

Գիտեմ, մայրըդ կարգելէ՝
 Պէտք չէ որ հարցընես,

Սիրարդ իմ սըրախ փարէ՝
 Պատասխանը կառնես:

ՀՈՎԻՌՈՒՆԻ.

Պարոն, շատ լաւ կըխօսիս՝
 Խասկացայ քու միտքդ,
 Բայց էս փետ որ կըտեսնես՝
 Աը չափեմ քու չորս դէտ:

Ե. ԱՃԵՄԵԱՆ.

38.

Երգեցէք ազգ Հայոց զգալուստ մերոյս հըսկայի,
 Ար հրբեմըն պաշտպանէր զպարիսպ սուրբ Լջմիածնի:

Եթ ուն Եստուածիջնան ձեռամբ տորին փըրկեցաւ,
 Ենտերունջ Հայկազանց աէր և փըրկիչ յայտնեցաւ:

Ենտառիկն Երևան և Արխատրայ գըլլորի,
 Եո աջի երեսաց սոյն խաչադրօշմ հըսկայի:

Եւրոպ և Եսիայ զանուն նորին հըռչակեն,
 Օյաղթական զհիւս ծաղկանց ի գլուխ տորին բու
 լորեն:

Եզգ Հայոց միաբան սմա երգեցէք փառաւոր,
 Թէ կըրկին յաղթութիւն քո եղեցի շնորհաւոր:

Պ. Ս. ՊԱՏԿԱՆԵԱՆ.

«Աստարիւր, եղբայր, իմ մի խընդիրբը,
Եթէ ես այժմ մեռնիմ այս երկրում,
Տար դէպ ի Ֆրանսիա դու իմ դիակը,
Թաղիր ինձ այն տեղ Ֆրանսիայի հողում»:

«Աարմիր թելից կախ պատուանդանը,
Գիր դու քո ձեռով իմ քաջ սրբոտի վրայ .
Եւ աջ ձեռքս տուր իմ հին հրացանը,
Եյլև իմ սուրբ կապիր մէջքիս վրայ»:

«Եւ այսպէս պսակած, ականջ կըզընեմ,
Ինչպէս պահապան, գերեզմանումը,
Երբ թընդանօթի որտաը լըսեմ,
Եյլև խրօխընջող ձիերի սոփը»:

«Եւ կայսրը կանցնէ իմ վերայ ձիով,
Ար շառաչեն սուրեր, և նոյն բոպէին
Իմ գերեզմանից դուրս կըզամ գէնքով, —
Եւ կըպաշտպանեմ կայսրին, իմ կայսրին»:

Գ. ՊԱՐԹԻՐԻՆԻԱՆԵՆՑ.

Ի ՔԱՑԱՆ ԽԱԼԻՊԵԱՆ ՌԻՍՈՒՄՆԱՐԱՆԻ.

Օգարթիր, մայր Հայաստան՝ ի լոյս արվենի,
Նոր առաւօտ շողեաց՝ քեզ շող ծիրանի,
Եւետարերն եկեալ՝ շիւղ ի բերանի,
Օխմաստութեան ձօնէ՝ քեզ սուրբ ձիթենի:
Եղբ աղաւնի,
Նոյեան տապանի»:

Օգարթիր և պրսակեան զորդիս զեղանի»:

Ծովահայեաց սիրուն՝ կայ անդ հանգրբուան,
Եւրոպէ զըշխոյին՝ վերջին դիտարան .

Երբային մեր թաղի՝ դոհար պատուական,
Իւրզանդիոյ երկրորդի՝ Ճագանգորդ անուան .
Ենդ և ձեմարան՝

Եզգիս Երամեան .

Գաստակերտ հոյակապ վեհին Խալիպեան :

Նախիջևան պայծառ՝ քաղաք մեր ծնընդեան,

Ո՞վ համբար բաղմադանձ՝ վաճառուց Հայկեան :

Յաւերժ դու պանծացիր՝ որդուլք բաղմութեան,

Շքեղ քո տաճարօք՝ խանթիւք զեղազան :

Մեր յԱսումնարան՝

Գիմեմք Խալիպեան .

Գառնամք նաւք ակաղձուն՝ գանձիւք զխու-
թեան :

Գ. Վ. ԱՅՎԱԶԵԱՆ.

ԶԱՐԹԻՐ ՍԻՐՑ ԻՄ.

Օարթիր սիրա իմ վըշտահար՝ նոր առաւօտ քեզ
ճագեաց,
Օարթնոյր դահիճ՝ շուրջ ըզքե՛կ՝ պահել զգահոյր
արհաւրաց .

Պանծայ դիւցազն մեր՝ արքայդ փառաց ,

Ճ՛կմբա առեալ զերգս քո՛ երգօք .

Ո՛չ արև , ո՛չ լուսին ,

Ո՛չ աստեղք , ո՛չ երկինք հասանին՝

Քոյդ փառաց յաւերժացին :

Երդարութեան սուր հատուն՝ կարկառ երկինք ի
բարձանց ,

Երեան փրօփուր ընձիւղէն՝ պըսակ զըլնոյդ ի դա-
փընեաց .

Պանծայ դիւցազն մեր՝ արքայդ փառաց և այլն :

Ո՛չ , ո՛չ ևս սաստեցեն՝ ահեղասատ նորին բանք ,
Երդ լուն զիս ի պալատ իբր ըզթռչնիկ՝ ի վանդակ .

Պանծայ դիւցազն մեր՝ արքայդ փառաց և այլն :

Վրօշակ զընդից և նշանք՝ „Աղբըսանդրիս“ է անուամբ ,
Եզգ և ազինք ո՛չ Վասլն՝ այլ դիւցազնիս են բըռամբ :

Պանծայ դիւցազն մեր՝ արքայդ փառաց և այլն :

ԶԻՆՈՒՈՐԻ ԵՐԳ.

Օինւորիս երգերը եղբարք լսեցէք ,
Եշխարհիս բաները լաւ ճանաչեցէք :

Մէկն ունի մեծ տուն , միւսը գեղ ու լիճ ,

Միայն խեղճ զինւորն է որ չունի ոչինչ .

Շորերը թանկագին փորը միշտ քաղցած ,

Տուր ձիուն կուշտ գարի , ինքըդ կեր չոր հաց :

Թէ քաջ պատերազմես կըտան մեծ պարգև ,

Թէ ոտքըդ կորցընես , կստեն մնաս բարև :

Ուր զընամ՝ ես մենակ աշխարքիս վըրան .

Եհօ՛ք քեզ լաւ վաստակ քսանըմէկ տարուան :

Գ. ՅՈՏՈՒԵԱՆ.

ԱՌ ՈՐԴԻՍ ԱՐԱՍԵԱՆ.

Ըզձեզ որդիք Երամեան

կոչէ շայտտան ,

Օարթեայ , ասէ , ի քընոյ

Խնձ հանգիստ ո՛չ գոյ :

Ո՛ւր իցեն զաւակք իմ ,

Ո՛ւր են իմ նաժիշտք ,

Ո՛ւր ոսկեհուռ են զարդք իմ ,

Շայրենի օժիտք :

Ո՞ւր մեծաստա դաւազան ,
Օտր Հայի ինձ յանձնեաց .
Ո՞ւր քաջատէգ խումբ մարտկաց ,
Ո՞ւր հոյլք դիւցազանց :

Ո՞ւր են անթիւ քարոզիչք ,
Ո՞ջք ականք բազմաց ,
Ո՞ջք ներկուռ են իմ վարժիչք .
Գեռարոյս կացեաց :

Բզձեղ կոչեմ , զաւակք իմ ,
Լուարուք իմ ձայնի ,
Յիշեցէք ըզկաթն իմ ,
Օտր ձեզ ջամբեցի :

Որդիք էք դուք Հայկայ —
Ճառանդորդք իմ տան ,
Որդիք սէգին Արամայ ,
Որդիք Տիգրանայ :

Օմայրն ձեր որբացեալ .
Մինչև ցե՞րբ թողուք .
Օկրկունս իմ յիշեալ ,
Չայնիս իմ լուարուք :

Հայաստան մայր կա՛լ ըզտոյս ,
Լուր ձայնից որդւոց ,
Սրբեա՛ յաջաց զարտասուս ,
Տեղի տո՛ւր ցաւոց :

Օկաթն զոր մեզ ջամբեցեր ,
Արդ մեք յիշեցաք ,
Եւ զհայրենի թաղըն մեր ,
Օտր մեք կորուսաք :

Հերիքացին աղէտք քո ,
Մայր մեր Հայաստան ,
Կառուցաք մեք ի սէր քո ,
Չըքնաղ զապարան :

Աստի ելցեն քեզ վարժիչք ,
Որոց փափագիս .
Աստի ներկուռ ուսուցիչք ,
Որոց իղձ ունիս :

Երդու՛մըն անխաբ երդուաք
Կատարել զուխտ մեր .
Սէր զոր ի մեզ վառեցաք ,
Եւ առաջնորդ մեր :

Կեցցեն անդամք ուխտին մեր
Բազկաւ Անիղին .
Կեցցէ անխախտ փոքր հօտ մեր
Վլան Հայաստանին :

Հ. Վ. ՓԱՓԱՋԵԱՆ

ԷՐ ՅԵՌԱՆԱՍ.

Լէր հեռանաս քո մայրենի աշխարհից,
 Կարօտ թողուս սերտ բարեկամք քեզանից .
 Մեր ամենիս դու մայր էիր զըթառատ,
 Երդ հեռանաս մեզ մութ պատէ անփարատ :

Վո սուրբ ձեռք մեր վերքերը շատ անգամ,
 Լուանայիր դեղ զընէիր ամեն ժամ .
 Վո մազերից ոլորէիր վիրակապ,
 Վո բորբ կեանքն ազգիդ համար էր անկապ :

Երդ Հայոց զօրքն իւրեանց մօրից որբանայ,
 Վըրաց ազգը քո խընամօք պերճանայ .
 Հայաստանը զըրկի իւր սուրբ Շուշանից,
 Վըբաստանը բուրէ հոտով քաղցրալից :

Ո՛ւր որ երթաս, ո՛ւր որ լինիս, աիրուհի,
 Մեր սիրտ հոգին բեզ հետ տանիս մաքրուհի .
 Գընաս բարեաւ մեր լոյս հաւատն քեզ ընկեր,
 Եջն ու խաչը քեզ պահապան զօր գիշեր :

Եզգդ ու հաւատդ պինտ պահպանէ մէջ Վըրաց,
 Հայ անունըդ միտքըդ պահէ անմոռաց .
 Լոյս հաւատիդ հաստատ կացիր յաւիտեան,
 Լոյս հաւատքըդ քեզ միշտ պահէ անսասան :

Ի ԴԵՍՍ ՍՄՐԱՅԱՑ ՍԱՄԻԿՈՆԵԱՆ.

Թագ փառաց մերոց, այր ցանկալի .
 Գոհար անգին, գանձ գովելի .
 Միշտ ի հոգիս սէր քո վառի :

Մեծ նախարար Մամիկոնեան
 Սուր սայրասուր Աըմբատ իշխան
 Առիւծ արի անպարտելի, եկ, եկ, սէր իմ :

Յաշխարհ Ղենաց ամպ ահագին
 Փայլատակեալ շանթ հըրածին .
 Վաջ Մամիկոն վիհ քո նախկին: Մեծ նախարար և այլն:
 Հանձար քո սուր տէգ բոցիզէն
 Տապաստ յերկիր արկ ըզՍուրէն .
 Պարսից զօրուն գպետ անօրէն: Մեծ նախարար և այլն:

Միհրան իշխան օձ բընածին,
 Վեւ ընկալաւ մահ զառնադին,
 Գու արագիլ այս Հայկազին: Մեծ նախարար և այլն:

Վաջազուն հզօր դու քաջ ժառանգ,
 Որպէս բազէ թիւ քո երագ,
 Հասեր հարեր դու ըզՎախտան, Մեծ նախարար և այլն:

ԵՐԵՒԱԿԱՅՈՒԹԻՒՆ.

Թէ իմ ալիւոր հերքըս սենային,
 Ոյժս ինձ հետ դար՝ կրտրիճ դառնայի.
 Նրժոյգ ձի նրստած, բեխերս ոլորած,
 Չեռըս թուր առած ես դաշտ կերթայի:
 Ես դաշտ կերթայի — դաշտ Աւարայրի,
 Ողողած ցողած Հայոց արիւնով,
 Ե՛զգ իմ սիրական, դու ազգ Թորոգմեան,
 Քու կորցրած թաղը քեզ յիս կուտայի:

Կատէի Հայոց օրհորդներին.

„Օտխեցէք հազի ձեր թանգ շորերը,
 Թողէք պաճուճանք, զարդ մարգարիաներ, —
 Ժանգոտած ու գուլ են մեր թուրերը.
 Տուէք բեհեզեայ մեզ ձեր շապիկը,
 Որ մենք փաթաթենք մեր մարմնոյ վէրքը.
 Վ իրակապ հլուսէք դուք ձեր մազերից,
 Ե յսպէս յայանեցէք դուք մեզ ձեր սէրը:

Թէ ես լինէի հարուստ մեծատուն՝
 Աընդուկներըս լի ոսկով արծաթով,
 Շատերու նրման ես չէի լինիլ
 Երբէք ազգասէր ունայն խօսքերով:
 Շամգանեան գինու ալմոս խաչի տեղ
 Կ'առնուի առատ գընտափ ու վառօղ.
 Ենկախ համարձակ կերթայի հանդէպ՝
 Հայաստեաց ազգին անթիւ զօրքերով:

Թէ ես լինէի մի երկրի իշխան՝
 Կուտայի զօրքիս սաստիկ հըլաման.
 Շուտաբայլ երթալ դէպ ի Հայաստան,
 Խըղճուկ հայ ազգին լինել օգնական:
 Եւրոպ՝ Եսիայ արեան ղետերը.
 Կըվազընէի հեղեղն նրման,
 Մինչև որ թագ, դահ ու աղատ կրօն
 Ինձնից չըստանար թշուա՞ն Հայաստան:

Իայց՝ եթէ մի օր, մի ժամ, մի լուպէ
 Եստուած լինէի մեր հողազընդին,
 Ի՞նչ սուր սըլաքներ պիտի շաղ տայի
 Մեր արիւնարբու թըշնամեաց զընդին:

Ռ. ՊԵՏԿԱՆԵԱՆ.

ԾԽԱՆՈՑԻ ԵՐԳ.

Թէ ճըխաբարչը ձեռիս
 Սենեակումնս նըստած եմ,
 Քըթիցըս ծուխ հանելիս՝
 Կարծում եմ թէ՛ իշխան եմ.
 Երբ քամին ծուխըս վըչի,
 Ես պինտ ծիծաղում եմ,
 Ետում եմ՝ մեր գործերը
 Իսպէս անցաւոր են:

Ազնիւ խոտ՝ դու զօրութիւն,
կեանք և ուժ ես ինձ տալի:

Ա՛խ կարնայի քեզ զովք Լ,
Ինչքան սիրտըս է տալի:

Ո՛վ երկինք՝ տո՛ւր էս խոտին
Կու արև և անձրև շատ,

Եւ սորա մըշակողին
Օրհնութիւն, կեանք ու բաղդ:

Մենակութեան ժամանակ
Կու ինձ լաւ ընկեր ես:

Թէ՛ իմ սիրտըս նեղանայ՝
Քեզ կ'առնեմ ես ձեռքս:

Թանկ ես, թուրքի ծըխախոտ,
Հարուստներու բան ես:

Հողիս էլ տամ՝ քեզ կ'առնեմ
Ու կ'ածեմ զըրպանքս:

Ինչքան էլ դատարկ լինի
Փողերիս քրտակը,

Պէտք է անսպաս լինի
Իերնիս ծըխաքարը:

Ուսանող՝ ա՛ռ ծըխաքարը,
Շուտ կ'անցնի քու կեանքը:

Ու ծըխելով միտք արա՛,
Ունայն է աշխարհը:

Ի ԲԵՐԱՆՈՅ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ.

Թէպէտ ես մեծ տան նըշան եմ,
Ամենից ազնիւ իշխան եմ,

Ո՛չ մեռած եմ, ո՛չ կենդան եմ,
Օգնական չունիմ, ի՞նչ անեմ:

Ո՛վ անցաւոր, ինձ նայի՛ր,
Ենթախտութեանս խընայի՛ր,

Ի՞նչ կուէր՝ փոքր մընայի՛ր,
Իմանայի՛ր, թէ ինչ բան եմ:

Թըշնամիք մարդս մեռուցին,
Մէջքս ծանրութեամբ կեռուցին,

Որդիքս ինձնից հեռացուցին,
Եյժըմ այլոց ապստամ եմ:

Չեռումքս կտորովեց սուրբս,
Վ ընասուեցաւ առ ու սուրբս,

Ե կղի դարձաւ բաղջըր ջուրըս,
Ինչս ես ոնց չի յոգուց հանեմ:

Առաջ կայի անձամբ անձին,
Եյժըմ կարօտ այլոց գանձին:

Սէյիադ, քեզ ասեմ առանձին,
Եյրիացեալ Հայաստանն եմ:

ՆՈՒԱԳ ԱՌ ԱՄԵՆԵՐԱՆԵԱԼ ԿՈՅՆ.

Ի բարձունս երկնից՝ յարևելս ուղղեալ,
 Թանձրաբարդ լուսատիպ՝ մեծ ամպ բարձրացեալ.
 Անկարակն ուղղածիր՝ շրջան բոլորեալ,
 Շուրջ զօրովք զօրք երկնից՝ դասադաս պարեալ.
 Չըքնաղ տեսարան՝ մեծ հանդիսարան.
 Մեզ Աիօնի մանկանցս՝ Նոր Աւետարան.
 Երգեցիկք քաղցրաձայնք՝ ընդէր լուեալ կայք,
 Նուագաց Սրովբէից՝ լերուք համաձայնք:

Ի կեդրոն շրջանին՝ աթոռ կացուցեալ,
 Վերամբարձ սեամբ լուսոյ՝ կամար առձրգեալ.
 Վառակերպ կենդանեաց՝ զաթոռով կացեալ,
 Հոյլք ամենայն վերնոց՝ անդ ներկայացեալ:
 Չըքնաղ տեսարան և այլն:

Ի լուսակերտ դահոյս մեծ դըշխոյ բազմեալ,
 Վայելութեամբ դեղոյն՝ չըքնաղ պանծացեալ.
 Նմանատիպ յԱշակս՝ չէ ոք ըստեղծեալ,
 Սամ յապայն ծընանիլ՝ ուրուք հանդերձեալ,
 Չըքնաղ տեսարան մեծ հանդիսարան և այլն:

Ս. Վ. ՊԱՅՏԻԱՆՆԵԱՆ

ԵՂԲԱՅՐ ԵՄՔ ՍԵՔ.

Ի բիւր ձայնից բնութեան շըքեղ
 Թէ երգք թըռչին սիրողաբար,
 Մատունք կուսին ամենագեղ
 Թէ որ զարնեն փափուկ քընար.
 Չունին ձայն մի այնքան սիրուն,
 Վան զանձկալի եղբայր անուն:

Տուր ինձ քու ձեռքդ, եղբայր ևմք մեք,
 Որ մըրըրկաւ էինք զատուած.

Բաղդին ամեն ռև չարանենդ

Ի մի համբոյր ցըրուին ի բաց.

Ընդ աստեղօք ի՞նչ կայ սիրուն,
 Վան զանձկալի եղբայր անուն:

Երբ ալևոր Մայր Հայաստան
 Տեսնէ զորդիս իւր քովէ քով,
 Սըրտի խորունկ վէրքըն դաժան
 Վաղցր արտասուաց բուժին ցօղով.

Ընդ աստեղօք ի՞նչ կայ սիրուն,
 Վան զանձկալի եղբայր անուն:

Մէկ տեղ լացինք մենք ի հընում...
 Եկէք դարձեալ յար անբաժան
 Խառնենք զարտօսը և ըզխընդում,
 Որ բազմաճնունդ ըլլայ մեր ջան.

Ընդ աստեղօք ի՞նչ կայ սիրուն,
 Վան զանձկալի եղբայր անուն:

Մէկտեղ հոգնինք, մէկտեղ ցանինք,
 Մէկտեղ թափին մեր քրրտինքներ.
 Ըրհունձ բարեաց յերկինս հանենք,
 Որ կեանք առնուն շայոց դաշտեր.

Ընդ աստեղօք ի՞նչ կայ սիրուն,

Վան զանձկալի եղբայր անուն:

Մ. ԳԵՇԻՔԱՇԼԵԱՆ.

52.

Ի ՎԵՐԱՀԱՏԱՑՈՒԹԻՒՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹԵԱՆ.

Ի զուր ամպերն որոտացին,
 Ու ամենուն սիրտ դող առաւ.
 Ի զուր շրեշտակ Մասեաց սարին,
 Շայոց բաղդին վերայ լացաւ.
 Սև փոթորկաց մէջէն սրավար,
 Տեսէք ի՞նչպէս կ'ելլէ պայծառ:

Սուգայ ցրնծալով,

Ընծայ բերելով.

Ի իւր երջանկութիւն.

Սահմանադրութիւն,

Սահմանադրութիւն:

Ողջոյն առուրն այն զերապանծ,

Ուր բարձրացաւ ի լոյս յաղթող.

Արդարութեան և իրաւանց,

Եւ ազդութեան յաւերթ կոթող.

Արկողն հիմունս անդընդալիւր,
 Եւ մեծ գործոյն հանդիսադիր:
 Սուգայ ցրնծալով և այլն.

Նա բարձրացաւ, ու սևադէմ,
 Ատելութեան խրոխտ ամբարտակ
 Ինկաւ կործան, ու լուսամբ
 Թըռաւ առ մեզ սէր անուշակ,
 Որ զամբարտակն այն խորտակեց,
 Ու զսէրն անուշ մեզի խըրկեց:
 Սուգայ ցրնծալով և այլն:

Ո՛հ, բնադաւառ մեր շայասան,
 Գերեզմանաց դու շայրննիք.
 Նոցա վերայ վըշոց փոխան,
 Իռսնին զըւարթ հոյլ վարդենիք.
 Ահա ցաւած ճակատէք թառամ,
 Սապիւլ պըսակ մի անթառամ:
 Սուգայ ցրնծալով և այլն:

Միթէ տեսնէք դուք հեռւանց,
 Շայոց սրաթև մեծ ապագայ.
 Որոյ վերայ յերկնից բարձանց,
 Փայլէ հրաշէկ աստղըն շայկայ.
 Յայն ասպարէզ մեզ տալ հրաւեր,
 Եւ առաջնորդ աւետարեր:

Սուգայ ցրնծալով,

Ընծայ բերելով.

Ի իւր երջանկութիւն.

Սահմանադրութիւն,

Սահմանադրութիւն:

Մ. ԳԵՇԻՔԱՇԼԵԱՆ.

ՊԱՐ ԳԵՐԻ ՆԱԽԱՐԱՐԱՅ.

Ի զո՛ւր են ի զո՛ւր, բըռնաւոր,
Ըսպառնայլք քո ամենայն.
Ոչ, քո շրղթայք չեն զօրաւոր
ՅընկձնԼ զողիս մեր Հայկական:

Ը զմարմին՝ միայն զայս մարմին
Վարես գերեԼ՝ քեզ ի նախաս,
Սակայն ողիք մեր երկնային՝
Սիրտք Հայկազանց են միշտ ազատ:

Եզան են, ազատ մեր լեզուք,
ՄաղթեԼ ըզչանթս արդարութեան
Ի գլուխ ձեր, ո՞վ արիւնարրուք՝
Որ աւերէք ըզՀայաստան:

Ի զբժո՞խ անկցին թըշնամիք,
Ընհետասցին մինչ յախտեան.
Կեցցեն Երբայ և Հայրենիք,
Կեցցէ անմահ մերս Հայաստան:

Գ. Վ. ԳԱԼՖԱՅԵԱՆ.

ՍՈՒ ՍՐԲԱՋԱՆ ԱՐՅԻՆ ՆԵՐՍԷՍ.

Ի կանխագէտ տեսչութենէ Ընեղ էին սահմանի.
Յայտանունայր ծնունդսնունդ Երարատեան սահմանի:
Ընն արևու, ո՞չ

Ոլորտացեալ անդրախին անդ յԱջմիածին անուանի.
Վ ըտակարբու իմաստութեան ըստ ընտրեցրց պայմանի:
Ուղն ուսհացոյց:

Համաճորան հողւոյն աղբիւր զետահետեալ ի սրբոէ,
Եղինայն տունկ իմանայլ լիսպատար ոռոգէ,

Աէր սըբամիտ, ո՞չ
Նոյն և ոսինս և աղազունս թարմացուցեալ բողբոջէ,
Նախանձել ըզհեռակայս մեծ համբաւոյն իւր զործէ:
Բախ Բենամբարձ:

Լշական կամք զիւրըն ցուցեալ առ Երարատեանս սուրբ
սէր,

Աբրահնահան ի հին Տըփխիս նրպատտ Նունեայ հա-
սանէր:

Բարձր բարձրընտիր, ո՞չ

Եւք զբժնըկի սերմանահեղձ ըստ իւր թափոյն պա-
րուրէր.

Պուրակացիր մահկանացու ինքնաբողբոջ հուրբ առ-
նէր:

Եւր արփաձեմ:

Գոհացաբար աղերսարկեմք օրհնել ըզճուխս աշխարհի,

Երկարակեաց լինել Մայսեր և հոգևոր Տեառն ազգի:
Իսկ իմաստուն, հի

Լի և հաստատ՝ անյաղթելի սուրբ Գրիգորեան մեծ գահի.

Ի վերջէ մեզ հանդերձ մանկամբք Արքայութեան արժանի:

Նոր Ներսէս մեծ:

Ս. ԱՐԺ. ՊՏ. ՊԱՏԿԱՆԵԱՆ.

ԵՐԳ Ի ԹԱՏԵՐԱԽԱՂԷ ԵՐՈՒԱՆԴԱՅ Բ.

Ի ձայնէ հրգօրին՝

Յաղթական արքային:

Եխոյեանք մեք՝ ի սուր

Գիմեմք ի մարտ յահուր.

Ի ձայնէ թըշնամիք՝

Լըքանին վատ ազգիք.

Եմպրողայոյղ դաշտք՝ լերինք,

Մըրըրկին շանթաճիք:

Գիմեմք խուռն յաղթական՝

Մեք ի դաշտ մահական.

Ի հովիտս ծաղկածին՝

Մըռընչեմք ահագին.

Ի շաչեան սուսերաց՝
Շառաչին ծայրք լերանց,
Յարշաւանաց մերոց անդէն՝
Սարսեալ խորք բարախնն:

Սաւառնեալ օղածեմ՝

Թըշնամոյն հար ի դէմն,

Երուանդայ արքունի՝

Ծիրանւոյն հովանի:

Իրըխեսցեն շանթք յաչաց՝

Վանել ջոկս թշնամեաց.

Կարթուկոտոր ի մահուովէր՝

Ծախեսցես ի սուսէր:

Ս. ՊԱԼԵԱՆ.

ԱՌ ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ՎԱՐԴԱՊԵՑ ԱԼԱՄԱՐԵԱՆ.

Իմ արև անուշիկ՝ ա՛խ դարձիդ փոյթ ի չեք,
Խընդացէք արդ հերիք անմեղիս թըշնամիք:

Խաչակիրս Վրիստոսի՝ ի ծաղկեալ հասակի,
Լինիմ նախանձու՝ վատ արանց բանսարկու:

Ագռաւուց սեաւ ջուր՝ էր ինձ միշտ վրէժխընդիր,
Օխ յերկրէ ի յերկիր՝ ա՛խ վարէր ի նանիր:

Տէր իմ, Տէր՝ արարիչ, իմ հոգւոյս դու փրօկիչ.
Ներեա՛ արդ իմ նեղչաց, առնուր նոցա սիրտ ցաւած:

Եղկեղոս շունչ վերջին՝ հատանի գրչուովին՝
 Բայց անուն իմ՝ անդին՝ յիշեսցի տակաւ ին՝
 Մարմնոյ խնոյ օթարան, լիցի՝ Նոր-Նախիջևան,
 Եզգ ընտիր պատուական, պատուեսցէ զիմ դամ-
 բան :

Երջանիկ դու քաղաք, ուր նըստի սպգ աւագ՝
 Երտասուք ձեր աչաց՝ են մեծ վարձ ձեր վըշտաց :

Ենմուաց ի սրբախ, ըզձեր մեծ երախտախ,
 Աւնիմ են զըրոշմեալ, մինչև ցարն հանդերձեալ :

Նորաստեղծ վարդարի՝ արդ իմ կեսնք ցաւալի,
 Օհ յեղեմ ցանկալի, ինձ յուսոյ ուս հանի :

Յաւք և վիշտք՝ զիւրանան, ջիւմն ողիքս զօրանան,
 Կաց բարեաւ շայաստան, սուրբ յերկիրդ շայ-
 բական :

Թ. ԽԱՏԱՄԵԱՆ.

Ի ՅՐԱԾԱՓԱՌ ԾՆՈՒՆԴՆ ԲՐԻՍՏՈՍԻ.

Ի մեծաջահ՝ բաց արկանեն աչք,
 Ի լոյս շնորհաց՝ հրափայլ ճաճանչ.
 Եւ թըշնամին՝ կալ աննահանջ,
 Վարել ի վրահ զհոգւոյս ըզլանջ :
 Յընձա՛ երկիր, ցընձա՛ երկինք,
 Երգեն հրեշտակք, կայթ են հովուք :
 Փող հարկանեն՝ հընչեն լերինք,
 Օտախեն բըլուրք, խայտան խաշինք :

Լուր վեթիղեհէմ՝ քաղաք Վաւթի,
 Չայն օրհնութեան ի բեղ չընչի,
 Որ ի բեղ ծնաւ՝ Երբայն բարի,
 Փըրկի՛ն աղգին Խարայէլի :

Որդիք մարդկան՝ ձեզ աւեախս,
 Ուրախ լերուք՝ յաւուր տօնխոյ,
 Օհ փառք Տեառն՝ ելին յերկինս,
 Խաղաղութիւն արու երկիրս :

ՀԱՅՐԵՆԻԸ.

Իմ շայրենիքս զիս կրկանչէ,
 շեռու եմ շայաստանէն,
 շայու որդւոյն կըվայէ՞,
 շեռանալ շայաստանէն :

Մի՛թէ արծաթ ոսկի գոհար,
 Արսիտփէ՞ շայաստանը.
 Ե.յն որ կողբայ որդւոյ համար,
 Խըղձալի շայաստանը :

Խոր արխրութեան մէջ է թաղուեր,
 Թաղուհի շայաստանը,
 Բուպիկ ոտքով աղաւ մաղով,
 Կ'արտասուէ շայաստանը :

Ենդութ երկինք ալ չըյիշեր,
 Մոռցիր է շայաստանը .

Անսիրտ շայե՞րն ալ չեն սիրեր

Անուշիկ շայաստանը :

Ո՛հ թողէք զիս խօսիմ ազատ ,

Երգեմ միշտ շայաստանը .

Անոյշ երկիր կոյս անարատ ,

Աննըման շայաստանը :

Արև ծածկեր է իւր դէմքը ,

Խաւար է շայաստանը .

Շայոց արևը ալ մարեր է ,

Սև հագեր շայաստանը :

Թւըշուա սըրտիս ձայն կըկրարէ ,

Ողբալով շայաստանը .

Ո՛հ չիկայ շայ , որ ըսփօփէ ,

Նուազեալ շայաստանը :

Թէեւ կըտրի իմ վերջին շունչս ,

Պիտի պողամ « շայաստան » .

Պըլլուիմ մէյ մ' իմ շայբենեացս ,

Եպա մըտնեմ դերեզման :

Անդորրութիւն ես կըխընդրեմ ,

Սիրելի շայաստանին .

Արտրել այս ձայնս չէ , չէ կարող ,

Սոսկումն դերեզմանին :

Ա. ՀԱՅԳՈՒՆԻ.

ԵՐԳ ՑԱՒԱԳԻՆ.

Իմ սիրելի զաւակունքս !

Ալթափառին օտար աշխարհ ,

Ես ո՛ւր դիմեմ , ո՛ւր վընտռեմ ,

Ար ծառային այլոց խոնարհ .

Եկայք որդեակք իմ :

Ձեր մօրն այցելութեան :

Կրկնա :

Գարեր անցաւ լուր մը չառի՝

Իմ քաջերըս մեռան կորան ,

Ա՛ռա՛ւմ արիւնըս կըսառի՝

Մէկը չ'ուրիմ տայ ինձ դարման .

Եկայք որդեակք իմ :

Ձեր մօրն այցելութեան :

Կրկնա :

Արիւնս ցամքած սիրտըս մաշած :

Գէմքս է տըխտըս մինչ յաւիտեան ,

Ի՛նչ կարօտայն իմ որդեկաց !

Պիտի իջնեմ սև գերեզման .

Եկայք որդեակք իմ :

Ձեր մօրն այցելութեան :

Կրկնա :

Եւ զո՛ւ հովիւ թափառական՝

Աերգես տըխտը ի մէջ հովտաց .

Ե՛կ արտասուենք թանկ կորըտեան՝

Տըխտը մահուան մեր որդեկաց :

Եկայք որդեակք իմ :

Ձեր մօրն այցելութեան :

Կրկնա :

Իսկ զ՞նչ կրճուռնի իմ Հայրենեանց՝
Գնա հեռու աչքես ի բաց .

Յետին ողջոյն տար զաւակացս՝
Օ՛րի կեանքիս մէջ՝ յոյս է մեռած :

Իկայք որդեակք իմ՝
Ձեր մօրն սյցելու թեան : } Կրկնա :

Ա. ՀԱՅՈՒՆԻ.

ԻՆՁ ՀԱՄԱՐ ԶԷ.

Ինձ համար չէ վարձան գալը ,

Ինձ համար չէ ծառի ծաղկելը ,

Ուրախութեան սրտի գրգիռը ,

Ո՛չ մի բերկրանք չեն ինձ համար :

Ինչ համար չէ փայլուն լուսնի

Ընտան ու սար լուսանորելը .

Գարնան վարդի երգչի տաղերը ,

Սոխակ ու վարդ չեն ինձ համար :

Ինձ համար չէ կենաց բաղբը ,

Ինձ համար չէ երջանկութիւնը .

Ինչ մրայօն կուսի աչքերը ,

Մոցա արցունք չեն ինձ համար :

Ինձ համար չէ բարեկամաց սպաս միգար

Մէկտեղ սիրով աօն կատարելը :

Օգտակ օրուայ ուրախ ասելը ,

»Վրիստոս յարեալ« չէ ինձ համար :

Ինձ համար չէ ծնողաց լացը ,

Ինձ համար չէ աղջկայ տըխրիլը .

Գերեզմանիս վրայ արտասուիլը

Բարեկամաց՝ չէ ինձ համար :

Բայց ինձ համար կուգայ ժամը ,

Կ'երթամ թըշնամեաց պատերազմը .

Ինչ մահառիթ սպանիչ գընդակը ,

Ընդ պատրաստած է ինձ համար :

Բ. Գ.

Ի նընջմանէդ արքայական , զարթիր նազելի իմ ,

զարթիր ,

Եհաս նըշոյն արեգական , զարթիր նազելի իմ ,

զարթիր :

Պատկեր սիրուն ախ բոլորակ ,

Լըրացելոց լուսնոյն քատակ ,

Ո՛չ զըտանի քեզ օրինակ . զարթիր և այլն :

Ե՛րբ քո տեսիլք զոր զու ունիս ,

Երար ծառայ քեզ ըզգերիս ,

Երևակէզ գուցէ լինիս , զարթիր և այլն :

Ղարին սըրտիւ քանի կոծամ,
Լճ վարդ կարմիր և անթառամ,
Տես թէ զեւրդ խղճայի կամ, զարթիր և այլն:

Տապ և խորշակ ժամանեցին,
Ըզլմ երթք զեղոյդ այլեւ կամին,
Քանզի էանց զիշերն մըթին, զարթիր, ևն:

Լճ անըման իմ գովելս,
Ի մէջ ականց զեղ քո մասնիս,
Ի ռահեակ սոյն թըւականիս, զարթիր, ևն:

ՊԱՂՏԱՍԱՐ ԴՊԻՐ.

Գ Ա Ռ Ն Ի Կ.

- „Ինչո՞ւ կուլաս դուն գառնիկ.
- Խիստ ծեծ կերայ ես, մայրիկ:
- „Ո՞վ ծեծեց քեզ, գառնիկ.
- Մէկ ծիր կախարդ մը կրնիկ:
- „Ընտոր ծեծեց քեզ, գառնիկ.
- Ծառին տակը իս, մայրիկ:
- „Ինչո՞վ ծեծեց քեզ, գառնիկ.
- Մէկ պասթնով մը մայրիկ:
- „Ո՞ր տեղդ զարկեց քեզ, գառնիկ.
- Ոտուրնըրուս, իմ մայրիկ:
- „Ինչպէս լացիր դուն, գառնիկ.
- Մէ՛, մէ՛, մէ՛, մէ՛, իմ մայրիկ:

Ի ԿԱՐԵՎԷՐ ՀԱՐՈՒԱԾԵԱՆ Տ. ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ Վ ԱՆՄԳԱՐԵԱՆ.

Ըստ Էդուարդի.
„Յամազերջն Ազրեւե
զպատուհանս բացի“:

Ի տեսնան զիշերոյ՝ իջի ի Սուրբ Խաչ.
Տեսի անդ զամբոխ մեծ՝ լըւայ հառաչանք:
Սծտեցայ հարցի զոմն՝ էր կան ժողոված՝
Նա եցոյց զիմ՝ Բարուն յարեան զետնամած:
Սիրտս իսկոյն փըղձկեցաւ՝ հարայ յարտասուս.
Ջրո՞նչ այս, զե՞նչ այս, մարդի՛կ զե՛ եղև սըրբոյս:
Ե՛ւ հայր սուրբ, ե՛ւ հայր սուրբ՝ ձայնելով ճի՛չ
բարձի,
Ե՛ւ Նա կայր անշըշունջ իբր անշունչ խեցի:
Բարունիդ, ո՛հ, ո՛հ, ո՛հ՝ քո Սըսերն եմ ես.
Գոչեցի, շատ լացի, որբուկ մանկան պէս:
„Եւազակք, կիսածայն ասաց, հարին զես.
Պատե՛ւ տուք շուտ զիմ վէրս՝ ցա՛նք այլե՛
Յայգանալ զիշերոյն՝ բարեկամք հասին,
Վերբ տղայք, մեծ և փոքունք՝ ի միմեանս
Լալով ըզնա ի քաղաք՝ տարան կյանքաբար:
Երբ կանայք ափշեցան՝ մինչ տեսնել յանկարծ:

Մ. Մ. ՄՍԵՐԵԱՆՑ.

Լ Ո Ւ Ց Է Ք

Լ ըռեցէք, լըռեցէք՝

ժամը դարկաւ կէս գիշեր, (3)

Լ ըռու թիւն լըռու թիւն՝

Տիրեց տիրեց ի տիեզեր, (3)

Փարիզու մէջ այս ասոն (2)

Մարդիկը քաղցր կեանք կվայելին (2)

Եւ մեն տուն և սրբձանոց՝

Անորոգեն սրբաի բոց .

Երբ և կանայք

Միշտ են զուարթք՝

Իրարու մէջ,

Կարմիր վարդ :

(3)

Հ Ա Յ Ո Ց Գ Ի Ն Ի

Լըբցրէք, եղբայրք, ձեր բաժակները

Եւ բաջ պարսկեցէք .

Եւ յայտնեցին թողոր աշխարհումը

Գուք զըրանելու չէք :

Ու չեմք զթի է այս և ոչ Մաճառի,

Ի Ֆրանսիայի :

Թող ուրիշն օտար զինի խմի, —

Մերն է հրաշալի :

Եւ ամպայն զինին — կանացի զինի է,

Եւ յէ մեր զինին չէ,

Եւ ըմբէլ, կոնծեւ թէ և կարելի է,

Բայց սիրեւու չէ :

Եւ իմի զինին լաւ զոված զինի է,

Բայց այս էլ այն չէ,

Ղաշից յիտ խրմեւ կարելի է,

Բայց երգեւ չէ :

Կակեթու զինին պիտուական զինի է,

Թէ և չայոց չէ,

Բայց, ախտս, որ օտարի է,

Մայիկան տընկած չէ :

Եւ ըստ ի մօտ — այն տեղ է մեր զինին .

Օրհնեալ է Եւրասի,

Եւ ըստ ի մօտ ամենքն են գեղեցիկ,

Եւ մենքն են ուրախ :

Եւ յէ զինին սարգեւեց մեզ Եստուած

Ու զբախտից հանեց .

Եւ ըստ չայ Նոյն աշխատանքից մաշուած

Նորան աղաչեց :

Նոյ իմաստուն մարդ եղած պիտի լինի .

Որ այդպէս ճարտար

Նա ճըմեց, քամեց, խրմեց մեր զինին

Ու շինեց տակա :

Ուրեմն, եղբարք, բաժակըն լըբցրած է,

Չամբեցէք անվախ,

Թէ լըսենք որ՝ մէկը շատ արխարած է,

Նորան զինի կրտանք :

ԽԱՐՈՅԿ ՍԻՐՈՑ.

Խարոյկ սիրոյ՝ սուրբ Հայրենեաց,
 Վառի յիմ սիրտ և ի լանջ,
 Վնար ի տաւիղ՝ երգ սիրալիր,
 Տօնեւ զայս ժամ՝ աւետարեր .

Օ՛ն դուք հայերամ՝

Մանկունք Արամեան,

Խրախ լերուք ընդ իս միաբան,

Վանդի հօտասէր հովիւ մեր քաջ՝

Աթոզին սիրով մեզ գայ յայց :

Փութացուք, հա՛, փութացուք՝

Չայն տալ յանշուքն ի յԱնի .

Եւ ասացուք հերիք լայ,

Չի ազգ իւր այժմ յոտին կայ .

Վասք սրբազանք հովուապետաց՝

Տանըս Հայոց են պաշտպան քաջ :

Նոքօք իւրնդամք օր և կենաց՝

Արրօնիս մեր և ազգութեան,

Նոքա անբուն են պահապան :

Այրարատ և Մասիս ձայնակից մեզ լիցին .

Օրհնութիւնն մեր վերայ՝

Մինչ յեթերս բարձրացին .

Իմ սիրուն Հայաստան՝

Ողջ կեցցէ յարածամ .

Յորդեսցին և փառք իւր՝

Վարուց ի դարս անխափան :

ԱՌ ՀԱՅԱՍՏԱՆ .

Խընդա՛ այսօր Հայաստան,
 Հայրենիք մեր սիրական .

Եկայք, եղբարք, միաբան

Լիցուք զՏեառնէ՛ գոհաբան :

Բարձրացո՛ արդ, Արարատ,

Տըլուր թախի՛ծ քոյդ գագաթ :

Եկայք, եղբարք, միաբան

Լիցուք զՏեառնէ՛ գոհաբան :

Փայլեսցի խաչ Վրիստոսի՝

Ի լոյս ճակատ Հայա՛ւազգի .

Եկայք, եղբարք միաբան,

Լիցուք զՏեառնէ՛ գոհաբան :

Մե՛ծ են քո փառք, Արարիչ,

Մե՛ծ են քո շնորհք, Տէր Փըրկիչ .

Եկայք, եղբարք միաբան,

Լիցուք զՏեառնէ՛ գոհաբան :

Մեր կանք, մեր փառք յաւիտեան՝

Օրհնեսցի՛ քեզ, Հայաստան .

Եկայք, եղբարք միաբան,

Լիցուք զՏեառնէ՛ գոհաբան :

ՊԱՐՍԿԱԿԱՆ ԵՐԳ.

Խընկեսցի ի հոտ՝ անուշից բուրման,
Յանուն Յազկերտի՝ անմահից սեղան.

Կեցցէ մեր արքայ՝ կեցցէ՛ յաւիտեան,
Ի տալ աշխարհիս զիւր կարգ զիւր սահման:

Երիբ դիւցազունք՝ արի՛ք այս յատեան,
Վացէք ի զընին՝ վեհիս ընտրական.

Կեցցէ մեր արքայ՝ կեցցէ՛ յաւիտեան,
Ի տալ աշխարհիս զիւր կարգ զիւր սահման:

Տեսէք, զարմացէք՝ ընդ դործ քաջութեան,
Յազկերտի հըզօր՝ անմահ աննըման.

Կեցցէ մեր արքայ՝ կեցցէ՛ յաւիտեան,
Ի տալ աշխարհիս զիւր կարգ զիւր սահման:

Երջանիկ օրեր՝ զարմիս Պարսկական,
Յաւեղին տարիք՝ և այլք ջահեկան.

Կեցցէ մեր արքայ՝ կեցցէ՛ յաւիտեան,
Ի տալ աշխարհիս զիւր կարգ զիւր սահման:

Մի՛ մըտցէ արև՝ յիւր մուտըս լըրման,
Մի՛նչև Յազկերտի հաստեսցի սահման.

Կեցցէ մեր արքայ կեցցէ՛ յաւիտեան,
Ի տալ աշխարհիս զիւր կարգ զիւր սահման:

Ք. ԽԱՏԱՄԵԱՆ.

ՅԱԶԿԵՐՏԻ ԵՐԳ.

Օտդեան հեզիկ, արև քաղցրիկ,
Ըզլոյս պայծառ քո գեղեցիկ: (2)

Օ՛ր ձեմեսցէ արքայ հըզօր՝
Մերըս Յազկերտ պերճ՝ փառաւոր: (2)

Վուք թաղաւորք այլազգական՝
Օսա ծանկրուք ձեր աէր իշխան: (2)

Սմա վայելէ փառք և պատիւ,
Սա հաւասար զից գերազնիւ: (2)

Օտդկեսցի քո, աէր պատական,
Եթոռ և սուր և գաւաղան:

Ք. ԽԱՏԱՄԵԱՆ.

ԵՐԳ ՊԱՆԴՈՒԽՏ ՊԱՏԱՆԵԿԻ ՄԻՈՑ.

Օ՛ր ձեռնակ, ճիճեռնակ,
Վու գարնան սիրուն թըռչնակ,
Վեպի՛ սուր, ինձ ասա՛,
Թըռչում ես այդպէս արագ:

Ե՛րս, թըռի՛ր, ճիճեռնակ,
Օ՛րնամ տեղս Եշտարակ.

Անդ շնիր քո բունը ,
Հայրենի կառուրի տակ :

Անդ հեռու ալևոր ,
Հայր ունիմ սրբաուր ,
Որ միակ իւր որդուն ,
Սպասում է օրէ ցօր :

Երբ տեսնես զու նորա :
Ինձնից շատ բարեւարս ,
Եսա , թող նրստի լայ՝
Իւր անբաղղ որդու վըրայ :

Վու պատմէ թէ ինչպէս
Եստ անտէր ու խեղճ եմ ես .
Միշտ լայլով , ողբայլով՝
Կեանքս մաշուել , եղել կէս :

Ինձ համար ցերեկը՝
Մութ է շըրջում արեգը ,
Գիշերը թաց աչքիս՝
Վուներ մօտ չի դալիս :

Շուտով սառ հողի տակ
Արպառկեմ սատ մենակ ,
Թողնելով հօրս սրբաում
Մի տըխուր յիշատակ :

Վէհ , սիրուն Ծիծեռնակ ,
Հեռացիր , թռիր արագ ,
Վէպ ի Հայոց երկիր ,
Ծրնած տեղս՝ Եշտարակ :

Գ. ՏՈՏՈՒԵԼՆ

ԱՌ ՔԱՉՆ ՍԱՄԷԼ

Կեցցես քաջ Սամէլ՝ փառք ու պարծանք՝ քո անուան ,
Կեցցես քաջ Սամէլ՝ զու ես մի միայն՝ Փրկիչ
Վու որ ուրացող՝ զաւաճանով ահանից , վրէժ աւ-
նես կործանես .
Վեզ միայն , քեզ միայն փառք .

Հայկազունք պիտի տան
Վարեղար յաւիտեան :

Երին մեր քաջ Սամէլ՝ Մամիկոնեան քաջ տոհմին ,
Յարուցն մեր մէջ քեզ նրման՝ քաջ ոգի , որ մեզ
էլ ազատի .

Վու որ ուրացող՝ զաւաճան Վահանից՝ վրէժ աւ-
նես կործանես ,
Վեզ միայն , քեզ միայն փառք ,
Հայկազունք պիտի տան
Վարեղար յաւիտեան :

ԵՐԳ ՅԱՂԹԱԿԱՆ

Ի ԹԱՏԵՐԱԹԱԿԻ ԱՐՇԱԿԱՆ Բ.

Կեցցէ Շաղուհի՝ կեցցէ արքայ ,
Փառաց նա միշտ օրեր տեսնայ .
Կեցցէ օրուան այս յաղթու թիմար ,
Եւ իր արեւիայլի անամբ :

*

Իւր թըշնամիք փախչին հապճէպ,
Իբրև ըզմէզ լուսոյն հանդէպ.
Եւ տարածի իւր զսրու թիւն՝
Յոր վայր վազին նըշոյք արփւոյն :

Քեզի նըման, Մաղղեղանց քաջ,
Չեղաւ հըզօր ոչ ոք յառաջ,
Եւ ոչ յետոյ իսկ ոչ երբէք
Լիցի յԱրիս և ոչ ուրիք :

Կեցցէ Շապուհ, կեցցէ արքայ,
Փառաց նա միշտ օրեր տեսնայ.
Եւ տիրասէր զօրս իւր՝ ըզՊարս՝
Իւր հետ տանի փառաց ի փառս :

Խ. Ա. ԳԱԼՔԱՅԵԱՆ.

78.

ՊԱՆԴՈՒՆՑ ԱՌ ԿՈՌՈՆԱ.

Կռունկ, ուստի՞ կուգաս, ծառայ եմ ձայնիդ.
Կռունկ, մեր աշխարհէն խապրիկ մի չունի՞ս.
Մի՛ վազեր երամիդ՝ շուտով կը հասնիս.
Կռունկ, մեր աշխարհէն խապրիկ մի չունի՞ս :
Թողեր եմ եկեր իմ մըլքերս — այգիս.
Քանի որ ա՛խ կ'անեմ կուքաղուի հոգիս,
Կռունկ, պահ մի կացիր, ձայնիկդ ի հոգիս.
Կռունկ, մեր աշխարհէն խապրիկ մի չունի՞ս :

Քեզ խապար հարցնողին չես տանիր տալապ.
Չայնիկդ անուշ կուգայ քան զծորի տօլապ.
Կռունկ, Պաղտատ իջնուս կամ թէ ի շալապ,
Կռունկ, մեր աշխարհէն խապրիկ մի չունի՞ս :

Սըրտերնիս կամեցաւ ելանք զընացանք,
Եյս սուտ ասանւորիս տէրտէրն իմացանք.
Եղուհացկեր մարդկանց կարօտ մընացանք,
Կռունկ, մեր աշխարհէն խապրիկ մի չունի՞ս :

Եստևորիս բաներն կամաց կամաց է,
Մի՛թէ Եստուած լռէ, զըռնակըն բացցէ.
Ղարիպին սիրան է սուգ, աչերն ի լաց է.
Կռունկ, մեր աշխարհէն խապրիկ մի չունի՞ս :

Եստուած, քեզնէ խընդրեմ մուրվէթ ու քերէմ,
Ղարիպին սիրան է խոց, ճիկերն է վերէմ.
Կերած հացն է լեղի ու ջուրն է հարամ,
Կռունկ, մեր աշխարհէն խապրիկ մի չունի՞ս :

Ոչ ըզլուր օրն գիտեմ ոչ ըզկիրակին,
Օարկած է զիս շամփուրն, բըռնած կըրակին.
Եյրիլըս չեմ հոգար, ձեզնէ կարօտ եմ,
Կռունկ, մեր աշխարհէն խապրիկ մի չունի՞ս :

Պաղտատու կուգաս, կերթաս ի Սհհրատ,
Թըղթիկ մի գըրեմ, տամ քեզ ամանաթ.
Եստուած թող վըկայ լինի քո վըրադ.
Տարեալ հասուցես զայդ իմ սիրելեաց :

Պըրեր եմ մէջ թըղթիս, թէ հօս մընացի.
Օրիկ մի օրեր զաչերս չըբացի,
Սիրելք, ձեզանէ կարօտ մընացի.
Կռունկ, մեր աշխարհէն խապրիկ մի չունի՞ս :

Աշունհրձակեցեր, զնալու են թռչպպիր
Դարամենս ժողվեր հազարներ ու բիւր
Ինձ պպտասխան չտուիր, ելար զընացիր
: Մոռնակ մեր աշխարհէն զընա հեռացիր : :

ԿՐԱՄԲԱՄԲՈՒԼԻ

Արամբամբուլի պատուական օղին
Ըմենին լաւ ծանօթ է :
Վորա ասող ուսանողին,
Ճըշմարիտ շատ ասօթ է :

Ահա ինչի իմ պատուելի
Ես սիրումեմ Արամբամբուլի,
Արամ, բիմ, բամբուլի • Արամբամբուլի :

Թէ որ ծանապարհին սոված
Արանեմ ես մէկ իջեան,
Անրակուլը կողքի թողած,
Ազգեմ շուտով խցահան :

Ահէկ էլ անսար թին, թին, թին,
Աածուի շիշից Արամբամբուլին,
: Արամ, բիմ, բամբուլի • Արամբամբուլի :

Թէ պատահմամբ իմ գրրպանը
Փողերիցը թեթեցաւ,
Բուրդ է պարտատէրի բանը,
Բայց ես չունիմ խսկի ցաւ :

Որովհետեւ փող էլ չըլլի,
Պարտքով կառնեմ Արամբամբուլի,
Արամ, բիմ, բամբուլի • Արամբամբուլի :

Այս միտքն է ամեն ժամանակ
Հօրըս նամակներու մէջ .
Յետոյ կանես քէֆ ու հանար,
Նախ ուսմանըդ արա՛ վերջ :

Ատումեմ լաւ եւ շուտ էլի
Ես խըմումեմ Արամբամբուլի,
Արամ, բիմ, բամբուլի • Արամբամբուլի :

Թէ որ լինիմ հիւանդ պառկած
Եւ ինձ մօտ բըժիշկ բերեն,
Ու նա ասի, տես հեռի կաց
Ոգեղէն խըմիչքներէն :

Ասեմ, պարոն, ինչ որ ըլլի
Ես կըխըմեմ Արամբամբուլի,
Արամ, բիմ, բամբուլի • Արամբամբուլի :

Եթէ Նազլուս ինձի խաբի,
Ես չեմ անիլ խսկի դարա .
Խսկի արատունք էլ չեմ թափի,
Այլ կասեմ նորան հանդարա :

Այժմ քո տեղ իմ նազելի
Արսիբեմ ես Արամբամբուլի,
Արամ, բիմ, բամբուլի • Արամբամբուլի :

Եթէ մէկ օր ես լինէի
Թագաւոր ծիրանակիր,
Մոր պատուանշան կը հիմնէի
Վրան էլ այսպէս մակագիր .

„Ընհոգս, ուրախ, իմ սիրելի,
Կոնծիր դու միշտ Արամբամբուլի“ .
Արամ, բիւմ, բամբուլի . Արամբամբուլի :

Իսկ որ կեանքիս վերջի ժամին,
Տեսնեմ ես հոգեհանիս,
Կ'անեմ, դիտեմ այս անգամին
Եկե՛լ ես որ ինձ տանիս .

Բայց նախ արի, իմ պատուելի,
Կոնծենք մէկմէկ Արամբամբուլի,
Արամ, բիւմ, բամբուլի, Արամբամբուլի :

Գ. ՏՈՏՈՒՆԸՆ.

75.

ԱՌ ՀԱՅԱՍՏԱՆ.

Հայաստան երկիր զրախտապար,
Վու մարդկայնոյ ցեղիս օրբան,
Վու և բընիկ իմ հայրենիք,
Հայաստան, Հայաստան, Հայաստան :

Ի վեհ անունդ սիրտ իմ, ոհ, յոյժ
Ոգևորի ի նոր խրախոյս,
Եւ անձկայրեաց ի քեզ յուսամ,
Ի քեզ՝ ի քեզ յոյս իմ միայն,
Հայաստան, Հայաստան, Հայաստան :

Հայաստան, անուն փարելի,
Ի քեզ հանդիսա՝ Նոյեան տապան
Եզիտ և քե ասրիցաւ՝ Նոյ,
Հայաստան, Հայաստան, Հայաստան :

Գեառք քաջառաջք ազենարուղի,
Ջհողըդ բարի առնեն յուսի
Վե ասրիւմ ես, քեւ միշտ ցընծամ,
Վե, քե պանծամ, փառք իմ միայն,
Հայաստան, Հայաստան, Հայաստան :

Հայաստան ծնող դիւցազանց
Եւ հրաշալեաց հանդիսարան,
Վո գեփիւռին քաղցր է շնչին,
Հայաստան, Հայաստան, Հայաստան :

Հայկ, Արմենակ, Արամ, Տիգրան,
Տըրդատ, Արմրատ, Վարդան, Վահան,
Ջոր շնչեցին և զօրացան,
Բզքեղ յիշեմ, բզքեղ սիրեմ,
Բզքեղ, բզքեղ, սէր իմ միայն,
Հայաստան, Հայաստան, Հայաստան :

Գ. ՄԻՐՁԱՆ—ՎԱՆԱՆԻՅԵՑԻ.

ՀԱՅՈՑ ԱՂՋԻԿՆԵՐ.

Հայոց աղջիկներ՝ ձեր հոգուն մատաղ,
Երբ միտս էք գալիս՝ ասումեմ ես ա՛խ .
Հարկում եմ, հարկում օտարութեան մէջ,
Ախ՛ սիրարս խորվում, ցաւիս չըկայ վերջ :

Երբ կարմիր գինին բաժակումս ածած,
Սեղանիս վըրայ առաջս է դրած,
Աչքբս ակամայ վըրան եմ ձրգում,
Չեր սիրուն պատկերն եմ մէջը տեսնում :

Տեսնում եմ և ա՛խ, միտքս է մոլորվում,
Գառն արտասունքով աչքբս պրզաորում .
Կարծում եմ բոլոր աշխարհըն մըթնեց,
Երեւն էլ խաւրեց, էնդուր որ արխրեց :

Հայոց աղջիկներ, ձեր հոգուն մեռնեմ,
Չեր սիրուն աչերն էլ ե՞րբ կըտեսնեմ .
Ի՛ն սե սե աչքերն՝ սե ունքով պատած,
Կարծես՝ երկնային զարամով քաշած :

Ի՛ն սե սե աչերն, որ շատին սպանեց,
Բայց էլի շատին զըժոխքից հանեց,
Ես - էլ կենդանի տեղովս եմ մեռած,
Առանց կրրակի էրուած, խորոված :

Ի՛շ Ե՞րբ կըտեսնեմ ես ձեզ ման - գալիս,
Բաղ ու բաղչայում սէյրան անելիս .

Ինչտեղ ամօթից վարդն - էլ է դեղնում,
Երբ-որ ձեր կարմիր թըշերն է տեսնում :

Բըլբու ին - էլ վարդից ձեր ձայն լրակիս՝
Թըռչում է, թըռչում, ամպերում կորչում .
Եւ իր Երարչի տեսածն ասելիս
«Փա՛նք քեզ, Տէր Աստուած, փա՛նք քեզ» է կանչում :

Հայոց աղջիկներ՝ ի՞նչ անուն տամ ձեզ,
Թե հրեշտակ ասեմ՝ հրեշտակ չեմ տեսել .
Թե մարդ անուանեմ՝ բէդամաղ կանեմ,
Ուրեմըն ի՞նչ անեմ, մոլորուած եմ ես :

Մոլորուած եմ ես օտար աշխարում,
Հաւասն - էլ օտար, օտար և լիզուն,
Աղջիկն - էլ օտար ու ձեզ չի նըման,
Հայոց աղջիկներ՝ դուք էք աննըման :

Չեր սէրն է միայն սըրտումբս պահած,
Չեր սիրով միայն եմ ես կենդանի .
Չեր սէրը միայն էս կիանքբս մաշուած
Օտարութեան մէջ զես կրպահպանի :

ԱՌ ԱՐԱՄԵԱՆՍ.

Հայրենասէրք Արամեան,

Չի՞ կայք ի քուն ընկղմեալ,

Բացէք զաս ձեր հոգեկան,

Տեսէք զոր ձեր ժամանեալ :

Ո՞ւր են փառք, ձիրք ձեր նախնեաց,

Ո՞ւր են պատիւք վե՛հ արանց,

Որք զաշխարհ հայաստանեայց

Ալքին փառք դիւցազանց :

Յառաջ մատիք խնձ լրսե՛լ,

Շ առաւիղք քաջին հայկայ,

Ես կամիմ ձեզ արդ պատմե՛լ

Օգոգասէր գործս վարդանայ :

Որ զգլուխ իւր կենօք չափ

Եդ ի փըրկանս իւր ազգի,

Եւ կընթեալ զայն իւր արեամբ՝

Եղև փըրկիչ հայրենի :

Յ. Դ. ՊԱՏՄԱՆԵԱՆ.

ՅԱՒՈՒՐ ԳՈՐԾԱԴՐՈՒԹԵԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ՍԱՅՍԱՆԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

(24 ՕԳՈՍՏՈՍԻ 1860.)

Հայրենեաց սիրով վառուած վե՛հ սըրտեր

Ի՞նչ կը յապաղէք ելնել ի հանդէս .

Ի՞նչ կը յապաղէք, — սիրտ կըրիմանայ,

Սիրտ որ ազգասէր ըլլալ կըցամկայ .

Տեսնել հայրենեաց այսքան բիւր աղէտ,

Եւ միշտ անտարբեր ցարդ մընալ յաւէտ . . .

Խեղ առեւթեան և չար նախանձու

Սերմերն ու ոգին հեռու մղենք, հեռու .

Սիրտ սըրտի կապած, թե թեւի տըւած,

Հայրենեաց սիրոյ ասպարէզն բացուած .

Օ՞ն վագներ յառաջ ի սուրբ խաչն վըստահ

Օ՞ն երթանք յառաջ, և անձնանըւէր՝

Հայրենեաց օգտին ըլլանք ուխտանուէր .

Հայ, մի վըհատիր, սիրտ առ և սիրտ սուր,

Տըկարք զօրանան, քաջք խրախուսին,

Վատերը բացուին, վատերը զատուին .

Ճըշմարիտ հայերն յառաջ թող անցնին,

Խաչ, սէրն են նշան ճըշմարիտ հայուն,

Խաչ, սէրն են պարծանք ճըշմարիտ հայուն :

Սիրոյ դրօշակներ

Թող արդ պարզուին,

Հաշտութեան ձայներ

Թող արդ հընչուին .

Հայն մէկ սիրտ եղաւ

Սիրով միացաւ,

Սուտ են որ կրանն —

„Հայք զերար կասեն“ :

Սուրբ Արարատեան մայր աթոռոյն զիրկը,

Եկէք Հայկազունք, եկէք միանանք .

Եւ սիրովնք մեր վշտացած մօր սիրարը՝

Օրհնելով Տէրը, որ մեզ պարգևեց .

Մեր Ազգին կապն ու հողին

Ազգային սահմանադրութիւն

Յաւերժացի արդիւնաւէտ :

Ս. ՓԱՓԱՋԵԱՆ.

79.

ԲԱՆՏԱՐԿԵԱԼ ՉԱՅՆ .

Հայրենիք Սրբբազան՝ մեր սիրուն աշխարհ,
Թըռչում եմ դէպի քեզ՝ հողուփս անդադար .

Իայց աւանդ այս բանտում՝ փակուած եմ անտես ,

Պատերազմի դաշտում չեմ կրուվում և ես :

Հանապաղ տանջուեցայ՝ քո ճակատագրով ,

Սրբաուն շրջթաների՝ ձայներ կըրերով :

Չեմ կարող մոռանալ՝ իմ ազգ հարազատ ,

Ե՛րս կամ ոչընչանալ՝ կամ լինել ազատ :

Իրաջ ընկերներովս՝ հեշտ է ինձ կրտուել ,

Եւ սուրբ դործքի համար քաղցր է մեռանել .

Արփշերեմ իմ շրջթայս՝ կեղևեմ այս բանտից ,

Սրբերէլ դառն արտասուք՝ քո սէզ աչերից :

Չ՛գիտեմ թէ ինչպէս՝ կըսին է ընթանում,
Ես չունիմ մէկ լուր, բայց լուրն է միշտ թռչում .
Ստանում եմ միշտ համբաւ սպանութեան ահեղ,
Թափվումէ ազգ արիւն՝ բայց ես չեմ այդտեղ :

Ե՛րս, քու ազատութիւն՝ փոթորկի մէջ է,
Եւ վաղ արշալուստն՝ քու օր կարմիրումէ .
Թող այստեղ չարչարուիմ՝ անձանօթ կապուած ,
Մի միայն քեզ Հայրենիք՝ տեսնեմ ազատուած :

Յ. ՔՈՒՉՈՒՐԻԿԵԱՆ.

80.

ԵՐԳ ՈՐՍՈՑ.

(ԵՐԳ Ի ԹԱՏԵՐԱՆԱԳԻ ԱՐՇԱԿԱՅ Բ).

Ա.

Հանգա քաջազունք,

Հայոց զաւակունք,

Ես էք աղիղուք

Ի մահ էրազունք .

Ենտաւք ըսպանն

Կենդանիք սարսն

Օ ինուցդ ի ձայնէն .

Շ եշտակի նետեր

Թափեցէք քաջեր

Յերէս անվհեր :

Բ.

Վազեմք ուր վըտանդ,

Եյս մեր ըլլօսանք .

Որտոց արշաւանք՝

Մարտից են կրթանք :

Երթանք զունդ ի գունդ ,

Յազիղ և մրկունդ ,

Յուսով սըրտաթունդ .

Շափրեմք կենդանիս ,

Իբր ըլթ ըշնամիս

Ի մեր հայրենիս :

Գ.

Չի օր մ՝ ալ նոյնպէս

Մարտին ի հանդէս՝

Չարենմք մահազգեաց

Չոտիս հայրենեաց .

Եւ յաղթանակաւ

Լըցեալ աւարաւ ,

Գառնամք քաջարշաւ .

Եւ ի մեր դափնիք

Ծածփ տան սիրելիք ,

Պանծան հայրենիք :

Խ. Ա. ԳԱԼՖԵՅԵՆՆ.

81.

Ի ՎԵՐԱՅ ՈՒՆԱՅՆՈՒԹԵԱՆ ԱՃԻԱՐԿԻ.

Հարրած էի ես սիրով աշխարհի ,

Վասն այն խարուեցայ սուտ բարեկամի .

Ես շատին համար կեանքըս կուտայի ,

Երբ՝ չեկայ մէկմը , որ վրաս նայի :

Մեղք որ խարուեցայ սիրով աշխարհի ,

Հոգիս , մարմինըս չարին մասնեցի :

Ենցան օրերըս օտարի համար ,

Ենոնցմէ ինձի օգուտ մի չեկար .

Յաւի տիրացայ , մեռնիմ չարաչար ,

Զիկայ բարեկամ , որ պուտ մը ջուր տար :

Յատուկ գիտէի՝ հոգիս անմահ էր ,

Մարմինըս սիրել ինձի ի՞նչ պէտք էր .

Կերպ - կերպ մեղքերով պիս կորուսանել ,

Ենմահ Փեսայէս այսպէս բաժնուել :

Ընդիկ - ալ եմ ես , ինքըս կըսէի ,

Հային նայելով՝ կը հպարտանայի ,

Մեռնիլըս միտքէս չէր անցընէի ,

Իայց դեռ չի մեռած եղայ գանկլի :

Վարդ էի բացուած , գոյնըս կըփայլի .

Ենուշ հոտովըս շատին խարեցի .

Երբոր ծերացայ՝ դարձայ չոր խոտի ,

Կորուցի տեսքըս , չեն հաւնիր ինձի :

Բէհան ու Նարիկը, զեմբիւլ մանուշակ,
 Չըքնաղ փայլէի որպէս զարեզակ.
 Ես զիս կարծէի որպէս դոհարակ,
 Չի կար յաշխարհիս ինձի նրմանակ:

Թառմեցայ, ընկայ, գոյնըս փախուցի,
 Տեսօք աչքերուս լոյսը կորուցի.
 Ո՛րք այն զարդարանքս, որ զարդարուէի,
 Երբ՝ չունիմ ես ոյժ կայնելու ոտքի:

Եշխարհք՝ խարուեցայ, ի՞նչ ասեմ քեզի,
 Որ մէկ օր մըն ալ կուշտ չի խընդացի.
 Եչքերս միշտ արցունք, սիրտըս կըհալի,
 Հալած մամի պէս կեանքըս կը հասնի:

Նրմանեցայ ես քրտքրուած նառի,
 Որ իմ մեղքերովս զիս կորսընցուցի.
 Եհա կորընչիմ ի խորըս ծովի,
 Ենաէր, անտերունչ, խեղճ ողորմելի:

Երնէկ էր ինձի, թէ զիս ճանչնայի,
 Իմ ըստեղծողիս սերըս ձրգէի.
 Ի՞նչ օգուտ եղաւ՝ մարդիկ սիրեցի,
 Սիրուեցայ մարմնով՝ հօգիս կորուցի:

Սէր իմ, Ետուած իմ, Յիսուս Փրկիչ իմ,
 Ենուշակ Տէր իմ, Ետուած իմ, Սէր իմ.
 Գու մենակ յոյս իմ զբժամ Փրկիչ իմ,
 Գլե միայն, Յիսուս, մեղքէս կազատիմ:

Ստորագրութիւն
 Գրողը՝ Գրիգոր Բարեպետ

Գրողը՝ Գրիգոր Բարեպետ
 Գրողը՝ Գրիգոր Բարեպետ
 82.

ԻՍԵՐԳԷ

Հեռացել եմ իմ մայրենի աշխարհից,
 Սերտ բարեկամք անջատած են ինձանից.
 Թառամունք եմ ես այս օտար երկրումը,
 Մենակ բուսած ծաղիկի նրման դաշտումը.
 Կամաց կամաց տարիները անցնում են,
 Մեզ նորոգած դարուն, ահառ դարձնում են.
 Միայն իմ խեղճ կեանքը չունի ոչինչ նոր,
 Ինձ երեկը կըրկներվումէ միշտ այսօր.

Եսպարիկիս նեղ է ճամբան ու վըշտ,
 Խեղճութիւնըս համարում են ինձ ամօթ.
 Իմ վիճակին կարեկցութիւն մարդ չունի,
 „Գա, ասում են, իր կեանքումը դարդ չունի“:
 Ես դարդ ունիմ, դարդըս մեծ է ու պէսպէս,
 Բայց չեն տեսնում ձեր աչքերը կարճատես:
 Երբ ես մրտայ անհիւրընկալ այս աշխարհ,
 Բանի ըողէ բաղըը ժըպտաց ինձ պայծառ.
 „Հա, ասացի, դարձել է իմ անիւր,
 Լըրացել է իմ վատ բաղըի չար թիւր“:
 Յանկարճ՝ փրչեց անառժեկ չիւսիսին,
 Թառամեցուց վարդ, մանուշակ մայիսին.
 Եյսպէս չորցուց իմ նազիկի հասակը,
 Իմ անողորմ, անաշարոյն վիճակը:
 Ե՛լս, մօտեցի՛ր օրհասական օր մահուան,
 Ի՛նք քու հեար սե հող ու նեղ գերեզման.

Թող սառ լինի իմ նոր տանը յատակը,
 Ծանր քար է վըրաս ծածկած վերմակը,
 Բայց ա՛խ՝ երբոր կանցնի ամիս ու տարի,
 Արմամուտի գերեզմանը այն քարի .
 Հետքը անգամ չի մընալու իմ խաչին,
 Իմ անունը, իմ յիշատակ — կըկորչին,
 Բայց կուզէի թողնել այստեղ մի արձան,
 Որ դարէ դար մընար ամուր անկործան . . .
 Եւ երգեցի երգ որորուն ու անուշ,
 Իմ քընարի ձայնն էր մեղմիկ ու քընքուշ .
 Մի՛թէ այնքան անգութ կըլինի Լեւոս գետ,
 Որ անունըս անգամ կ'անէ նա անհետ :

Ռ. ԳԸՑԿԱՆՆԵԱՆ.

ՀՆՁԵՍՑԵՆ ԼԱՐՔ.

Հնչեցեն լարք գեղ գեղ ի սուլ,
 Վնարաց Հայոց, սոփերաց .
 Եւ ի Մասեաց ձայն օ՛ն անդուլ,
 Երգովք ախորժ մաղթանաց :
 Վըրուտասեցին ի քաղցր ի նուագս,
 Եզգանըւէր գործ սըխրալք ,
 Հըռչակ հարցեն յերկրի ցըծագս՝
 Փառաւոր անուն քաղցրիկ :
 Երկարեցին աւուրք կենաց
 Տէր Վէորգեսյ մեր պեախն ,
 Եւ ի սեպն թագ պարծանաց } կըլինէա :
 Մեծարդիւն Հայրապետին :

Օ՛ն Հայաստան խինդ ի դէմն խինդ ի դէմն .
 Այց օրհնարան ի հանդէս ի հանդէս,
 Օգեցիր հանդերձ ծիրանիս } կըլինէա :
 Եւ դու ուղղիր զաւետիս :

Հեգեհատոր իմ որդիք
 Վըտի ահա պաշտպան հըզօր,
 Եւ պաշտելի հայրենիք , } կըլինէա :
 Պանծասցի Տէր Վէորգ :

Գ. Ա. ՄԱՆԿՈՒՆԻ.

ՀՈՒՐՆ ՍԻՐՈՑ.

Հուրն սիրոյ իմոյս ազգի՝
 Միշտ ի խարոյկ սըլտիս վառի .
 Գուրբ արտասուաց ոչ շեջանի՝
 Օգնեա՛ Յիսուս Փըրկիչ բարի :
 Օարթի՛ր, զարթի՛ր, մատի՛ր ի տես՝
 Մեծըդ Պարթև սուրբ Ներսէս .
 Երդ բողբոջեն ծառք իմաստից՝
 Օգնեա՛ Յիսուս Փըրկիչ բարի :
 Ո՛վ սուրբ Մեսրոպ հոգւոյն զըրիչ՝
 Եզգիս Երկրորդ Լուսաւորիչ .
 Լոյս գիտութեան ծագեցար մեզ՝
 Օգնեա՛ Յիսուս Փըրկիչ բարի :

Գ. Ա. ՓԵՇՏԻՄԵԼԻՃԵՅՆ.

ԵՐԳ ԱՌ ՊԱՅԱՊԱՆ ԶՐԵՏՏԱԿՆ.

(ԱՂՕԹ-Բ ԵՐԵՎԱՆԵԱՆ).

Հրեշտակ զուարթուն՝
 Հըզը պահապան մեր,
 Ար զտիւն ողջոյն՝
 Բըզմեզ ինամեցեր.
 Ի մաւոս արփեոյն՝
 Գու լոյս անստուեր ես մեր,
 Անմուտ արև,
 Ապցես մեզ յայս գիշեր:
 Քուն քաղցր անխորձ,
 Ընորհեա՛ ի փառս Աստուծոյ՝
 Եւ զձնոցս հողոցս և մարմնոց կեցո՛ւ:

Գ. Ա. ԱՅԱ ԱՉԵԱՆ.

ԱՐԱՅՍԻ ԱՐՏԱՍՈՒԲԸ.

Մայր — Արաքսի փերով՝
 Քայլամոր զընում եմ,
 Հին հին դարուց յիշատակ՝
 Ալեաց մէջը պըտում եմ:
 Բայց նոքա միշտ յեղեղով՝
 Պըզտոր ջըրով կգերբին,

Գարիւ զարիւ խրփերով՝
 Փախչում էին լալազին:

„Արաքս, ինչո՞ւ ձրկանց հետ
 Խաղ չես բրունում մանկական,
 Գու դեռ ծովը չհիշասած՝
 Սըգաւոր ես ինձ նըման:

Ինչո՞ւ արցունք ցայտում են՝
 Քու սէզ, հըպարտ աչերից,
 Ինչո՞ւ արագ փախչում ես՝
 Այդ հարազատ փերից:

Մի՛ պըզտորիւ յատակը,
 Հանդարտ հոսէ խայտարով.
 Մանկութիւնը քու կարձ է՝
 Ըւտ կըհամնիս դէպ ի ծով:

Վարդի թըփեր թող բուսնին,
 Քո հիւրընկալ ավի մօտ.
 Սոխակները նոցա մէջ՝
 Երգեն մինչև առաւօտ:

Մըշտադալար ուսիններ՝
 Սառ ծոցի մէջ քու ջըրին.
 Ճըլիւն ոտըն ու տերև
 Թո՛ղ թաց անեն տապ օրին:

Եփերից մօտ երգելու՝
 Հովիւք թող գան համարձակ.
 Գառն ու ուլը քու վըճիտ
 Զուրը մշտնեն միշտ արձակ:

Մէջքը ունցուց Արաբսը,
 Փրփուր հանեց իւր տակից,
 Եմպի նըման գոռալով՝
 Լսպէս խօսեց յատակից .

„Խիզա՛ իս, անմիտ, պատանի,
 Կերհը՞ս, ինչո՞ւ դարեւոր .
 Ո՞րդուլում ես, նորոգում՝
 Իմ ցաւերը բիւրաւոր :

„Սիրելի մահից յետ՝
 Լէրբ ես տեսել, որ այլին
 Ոտից գըլուխ պըճնըւի՝
 Իր զարդերով թանկադին :

„Որի՞ համար զարդարուիմ,
 Որի՞ աչքը հրապուրեմ .
 Ետաներն՝ ինձ են տանլի,
 Ետաներին ես օտար եմ :

„Վար ժամանակ, որ ես էլ՝
 Երբեզազարդ հարսի պէս .
 Հազար ու բիւր պըչրանքով՝
 Փախչում էի ավերէս :

„Յատակըս պարզ ու վըճիտ,
 Աոհակներըս ոլորուն,
 Լուսարերը մինչև այդ՝
 Զքրիս միջին էր լողում :

„Ինչքա մընաց այն օրից՝
 Ո՞ր ջըրամօտ գեղիքս .

Ո՞րը իմ շէն քաղաքից,
 Ո՞ր բերկրալի տեղերըս :

„Տուրքը ջըրի ամեն օր՝
 Իր սուրբ ծոցէն Արարատ,
 Մայրախորնամ ինձ սընունդ,
 Պարգևումէ լիտօտ :

„Բայց ես այն սուրբ ջըրերով,
 Սուրբ - Եկոբի աղբիւրին .
 Պիտի ցօղե՛մ արտօրայթ,
 Իմ ատելի օտարին :

„Վամ կենսատու իմ ջըրով,
 Եփերիս մօտ կըկըզած,
 Իւր նամա՞զը կատարէ՝
 Թուրք կամ Պարսիկը հոտած :

„Մինչ իմ որդիք, (ո՛վ զիտէ)
 Դարաւ, նօթի, անտէրունչ,
 Օտար աշխարհ յածում են
 Թոյլ տաքերով կիսաշունչ :

„Հեռու հեռու քըշեցին,
 Բընիկ ազգը իմ Հայկեան .
 Կորա տեղը ինձ սըւին,
 Եզգ անկրթօն, մոլեկան :

„Գոցա՛ համար զարդարեմ
 Իմ հիւրընկալ ավերը,
 Եւ կամ դոցա՛ հրապուրեմ
 Ծըպոռոտ, պըլշած աչերը . . .

„Քանի որ իմ զաւակունք՝
 Այսպէս կը մնան պանդուխտ.
 Ինձ միշտ սրգուր կը տեսնէք,
 Այս է անխար իմ սուրբ ուխտ“:

Էլ չի խօսեց Արաքսը,
 Յորձանք տըւեց ահազին.
 Օղակ օղակ օձի պէս՝
 Առաջ սողաց մոլեղին:

Ռ. ՊԱՏԿԱՆԵԱՆ.

87.

„Սնայրիկ իմ աղանիկ, լոյս արեգական,
 Խորձն իմ ծընող քաղցրիկ, ինձ քու աղջըկան:

Ասե՛ս՝ օձ մի թունաւոր սիրտըս է խայթում,
 Ու միշտ գիշերը բոլոր քընեւ չի թողնում:

Անհանգիստ երազներից քունըս չի տանում,
 Երնջիկը և յառնելից սիրտըս է մաշվում:

Մէկ տեսնես՝ թըռչունների երգեր եմ լսում,
 Սիրտս այդ քաղցրիկ ձայնից վեր-վեր է թըռչում:

Ի՞նչ է այս իմ ծնողս, որ ինձ պատահեց,
 Երեւի այս իմ ցուր, չարից հանդիպեց:

Մի՞ թէ չիկայ, մայրիկս իմ դարդին մի ծար,
 Հեռացուր այս տանջանքս, դրտիր մէկ հընար:

— Իմ նազելի դըստրիկս մի՛ մաշուիր լալով,
 Իմ սիրտս էլ մի՛ խոցել քեզ չարչարելով:

„Իմայեր, այդ ցուրը քեզ անվնաս է,
 Հասել է ժամանակդ, այդ սիրոյ դարդն է:

„Փոքր ինչ-էլ համբերէ՛ դըստրիկ իմ սիրուն,
 Կուգայ փեսան, կըտանէ, կըլինիս հանգիստ“:

ՍԱՐՀԱՏԵԱՆ

88.

ԵՐԿՈՒ ՔՈՅՐ.

Մեղնից շատ առաջ կար մի թաղաւոր,
 Հողով դեռ արի, գըլխով ալւոր.

Մեծ ծով էր պատել նորա աշխարհը,
 Ոսկի ասացին գիտունք այն դարը:

Ունէր նա հրկու մտտաղհաս աղջիկ,
 Մինը խիստ տրգեղ, միւսը գեղեցիկ.

Մի օր տրգեղը ասաց միտսին.
 „Երթանք ծովի ափ, քուրիկ միասին“:

Սիրունը գընաց առաջից տըրտում,
 Տըգեղը ետնից ոխ պահած սըրտում.

Հազիւ թէ ծովի ափին էր հասած,
 Եր սիրուն քըրոջ գըլտրեց նա ցած:

Կանչեց կիսամեռ սիրունը ջըրից.

„Քուրիկ իմ քուրիկ, փըրիէ ինձ մահից.
 Ես ունիմ տանը գեղեցիկ մաննակ,

Ա՛ս, էն քեզ լինի, պարգևէ ինձ կեանք...“

— Ինն առանց քեզ էլ կարող եմ ստանալ,
Ինննից փրկու թիւն դու բնաւ մի յուսալ :
„Քուրիկ, թէ այդ էլ քեզ չէ բաւական
կուտամ քեզ ոսկի պըսակ պատուական“ :

— Ինն առանց քեզ էլ կարող եմ ստանալ,
Ինննից փրկու թիւն դու բնաւ մի յուսալ :
„Քուրիկ մի թողուլ դու ինձ անտերունչ,
Քեզ սիրուն փեսաս կուտամ անտըրտունչ“ :

Տըգեղի սիրտը դարձել էր ժէռ քար,
Քըրոջ խընդիւքը թողեց անկատար :
Չընկորսը ծովը ձըգեց մեծ ուռկան,
Իրունեց մարմինը սիրուն աղջըկան .

Ձըրիցը հանեց, դըրեց ափի մօտ,
Շատ ծաղիկ ցանեց վըրան ու շատ խոտ :
Մի աշուղ անցաւ, տեսաւ աղջըկան,
Լացեց ու առաւ, դըրեց ուսի վըրան .

Տարու իրա տուն այդ անգին դիւտը,
Չորացուց նորա մարմնու դիփ հիւթը .
Գեղեցիկ տաւիղ շինեց ոսկիւրից,
Քաղըրաձայն լարեր հիւսեց մաղբըրից :

Լըրոր ամեն բան պատրաստեց կարգին,
Գընաց արքունիք տաւիղը ձեռքին .
Լըր մըտաւ դահլիճ շըքեղ զարդարած,
Տեսաւ արգեղին փեսի մօտ կայնած .

Իացեց բերանը, լարերին խըփեց,
Հիւրերի առջև քաղըրաձայն երգեց .

„Հընչէ իմ տաւիղ, հընչէ համարձակ,
„Հարագատ քոյրս խըլեց իմ պըսակ .

„Լըսէ իմ ծընօղ, լըսէ սիրական,
„Հարագատ քոյրս խըլեց իմ փեսան .
„Լըսէ ժողովուրդ, լըսէ անխըռով,
„Հարագատ քոյրս գըրուրեց ինձ ծով“ .

Միւս օրը դահլիճք խարոյկ շինեցին,
Մահապարտ քըրոջ մէջը գըրեցին :
Հուրը պըրպըլաց, աղջիկը կանչեց .
„Իմ մեղաց համար Եստուած ինձ պատեց“ :

Ռ. ՊԱՏԱՆԵԱՆ.

89.

Մ Ա Ր Թ .

Մեզ նոր արև ծագէ՝
Իացուի լոյս բոցավառ .
Մեզ առաջնորդ սուրբ երէցներ՝
Ունինք խաչ ու խաչվառ :

Օգրավար քաջ Վարդան՝
Գիմենք յառաջ ի սուր .
Գիմենք յառաջ կենաց շաւիղ՝
Հայր մեր առաջն է :

Հարսանեաց հարսանեաց՝
Սուրբ հանգիսարան .

Մեզ նոր ուխտ գանչումէ՛
Լինել Փրկիչ կրօնի փրկիչ Հայրենեաց :

Հայոց ճաղկունք թռումին
Հայ եթեր պրղծին :
Մեզնից ցող խրնկոց՝ կրնէս :
Բուրմունք կամին :

Օգնեքեր պատենից մէջ՝
Երկայն կրակ դարձած .
Պարսից արեամբ հանգուցանել
Խընդրենք ըզբազուկ քաջաց :

Նրժոյզներ խըրխընջան՝
Օգնիր փորեն սոփին .
Վիմենք յԱրտազ ի դաշտ՝
Վիմենք յԱւարայր :

Մեր Հայրենիք, մեր սուրբ տաճար՝
Մեր ազգութիւն կրթօն .
Վնանք ժողովներ ի սուրբ տաճար՝
Հրաւեր զամէն Հայս :

90.

ԵՐԿ ՈՐՍՈՑ.

Մեծափառ արքայ մեր՝
Կազմ որս կամի ելանել .
Լարեցեք աղեղներ
Որպէս մեզ վայել :

Հընչեցէք փողերը՝
Նուշաձայն երգելով .
Որս Արշակ այս օրը՝
Կամի ելանել :

Մանուշակ ու Շուշան՝
Թող զարդարեն ճանապարհ .
Ննդադար թող ծափ տան՝
Սար, ծառ ու անտառ :

Տիրասէր իշխաններ՝
Պատրաստ եղիք քաջ օրէն .
Արքայիս դասն ցուեր՝
Թող անդարձ ցրուին :

91.

ՓՈՓՈՆՈՒԹԻՒՆ.

(ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԹԻՒՆ ՌՈՒՍԵՐԻՆՆԵՑ).

Մերթ խօսակցիս մերթ լուռ կաս դու,
Մերթ հովանաս, մերթ բոցոտիս,
Մերթ մարդատեաց, մերթ մարդասէրեան
Մերթ լըքանիս, մերթ ըզգածիս .
Վու՛նչ հաւատաս (3) ի գեղը քո :

Լ՛ զի անբուն, է զի նիրհես,
Լ՛ զի ցասնուս, է զի խայաս,
Լ՛ զի վանես, է զի կոչես,
Լ՛ զի ճըղնիս, է զի ցընծաս,
Վու՛նչ հաւատաս (3) ի գեղը քո :

Որպէս խընդամ՝ այն ինչ ժբարտիս,
Մինչ զերթ զգարունն դու ծիծաղիս,
Չամեն ըզփառսդ նըշմարեմ յաչադ,
Յորս հայեցեալ միշտ հատաչեմ:
Գու զչ հաւատաս (3) ի զեղդ քո:

Գ. Ա. ԱՂԱՓՈՒԵԱՆ.

ԻՅԱՆՍԻ ԱՂԶԿԱՅ ԵՐԳ.

(1859 թուականից.)

Վ. Մեր հայրենիք, թըշուտտ, անտէր,
Մեր թըշնամուց ոտնակոխ,
Իւր որդիքը արդ գանչումէ,
Հանել իւր վըէժ քէն ու ոխ:՝

Վ. Մեր հայրենիք շըղթանելով
Եւսքան տարի կապկապած,
Իւր քաջ որդւոց սուրբ արիւնով
Պիտի լինի ազատված:՝

Ք. Եհնա՛, եղբայր, քեզ մի գըրօշ,
Որ իմ ձեռքով գործեցի,
Գիշերները ես քուն չեղայ,
Երտասուքով լըւացի:՝

Նայիր նորան, երեք գունով,
Նուիրական մեր նըշան,
Թո՛ղ փողփողի թըշնամու դէմ,
Թո՛ղ կործանվի Եւստրիան:՝

Ննչքան կին մարդ, մի թոյլ էակ,
Պատերազմի գործերում մի գոյ ածծ
Կարէ օգնել իւր եղբօրը,
Չանց չարեցի քո սիրուն:

Ն. Եհնա՛ իմ գործ, ահա՛ գըրօշ,
Շուտ ձի հեծիր քաջի պէս,
Գընա՛ փըրկել մեր հայրենիք,
Պատերազմի վառ հանդէս:

Վ. Եմենայն տեղ մահը մի է,
Մարդ մի անգամ պիտ' մեռնէ,
Բայց երանի՛, որ իւր ազգի
Եղատու թեան կըրոհվի:

Վ. Գընա՛, եղբայր, Եստուած քեզ յոյս,
Եզգի սէրը քաջալեր.
Գընա՛, թէեւ չեմ կարող գալ,
Բայց իմ հողին քեզ ընկեր:

Վ. Գնա՛ մեռիր դու քաջի պէս,
Թող չըտեսնէ թըշնամին
Վո թիկունքը, թող նա չասէ՛
Թէ վատ է Խաալսցին:՝

Եսաց, արեւց օրիորդը
Իւր եղբօրը մի գըրօշ.
Մետաքսից էր, ազնիւ գործած,
Ուր երեք գոյն կան որոշ:

Եղբայրն, առաւ և ողջունեց
Իւր սիրական քընքուշ քոյր:

Առաւ զէնքը, սուր, հըրացան,
 Հեծաւ իւր ձին սևաթոյր:

✱ — Վուրի՛կ, -- կանչեց քաջ պատանին —

Մընաս բարեաւ, սիրական,

Այս զրօշակին պիտի նայի,

Ամբողջ բանակ խառնան:

Նա սուրբ է ինձ, երբ մըկըրտված

Արտասուքով ու կընքած,

Վու յանձնեցիր ինձ յիշատակ,

Հայրենիքի նուիրված:

Թէ մեռանիմ, դու մի սրգար,

Իմացի՛ր որ տարեցի

Վէպ ի մահու արքայութիւն,

Իմ հետ քանի թըշնամի:

Ասաց, վազեց զէպ ի հանդէս

Աւարիացոց յանդիման,

Իւր արիւնով զընել յաւէժ,

Ազատութիւն խառնան:

Ո՛հ, իմ սիրտը կըտրատվումէ

Տեսանելով այսպէս սէր,

Վէպ ի թըշուառ մի հայրենիք,

Որ ոտնակոխ եղած էր:

Սորա կէսը, կէսի կէսը,

Վէթ երևէր մեր ազգում:

Իայց մեր կանայք սուր Աղիշէ,

Ո՛ւր մեր „տիկնայք փափկասուն“:

Ո՛հ արտասու ք ինձ խեղդումեն,

Այլ չեմ կարող բան խօսել:

Չէ թըշուառ չէ խառնան,

Եթէ կանայք այսպէս են:

93.

Ս Ե Ր Ց Ե Ր Ը .

Սեր Տէրն էր բազմեալ ի բարձր աթոռին,

Աջոյն յօրինէր ըզպատկեր քոյին:

Վանդի նըման ես Ազեմայ զբախտին,

Յօրժամ զարգարիս նըման Աւային:

Աւայ կասկածիմ, կամ հիւժեալ մաշիմ (2)

Թէ կենդանոցս ոչ ողորմիս:

Վա՛հ, յետ մահոցս զոնէ ներևա՛ ինձ:

Կամ Ասանէթ ես կամ Ասթեր ես դու,

Կամ Հեղինէ ես կամ Աշխէն ես դու,

Կամ Փառանձիմ կամ Յուգիթ ես դու,

Վեց նըման չիկայ, ո՛ւմ նըման ես դու:

ԱՌ ԵՍՏՂԵ ՅԱՅՐԵՆԵԱՅ .

Մեր սիրուն Հայրենեաց ,

Իւեւին շողշողղ .

Մեր սիրուն քաջազանց .

Եճիւններն ցարդ հըսկող :

Պայծա՛ռ ասող որ այժմիկ ,

Լոյս կընես թափանցիկ .

Մինչև Հոյ պանդըխտոց ,

Սըրտներուն կուտաս բոց .

Ո՛վ քաղցր Յոյս , դու մըխիթար ,

Տարագիր Հայոցս թշուառ .

Ի՛նչ աշխոյժ նոր ի նոր ,

Ի՛նչ աշխոյժ ողևոր .

Վարձարձես սըրտներուս ,

Ո՛վ Հայոց միակ Յոյս :

Զէ՛ , ալ չըլհատիք բնաւ , ո՛վ Հայեր ,

Մեզ քաջալեր են Յոյս և ժամանակ :

Զէ՛ ալ չըլհատիք բնաւ , ո՛վ Հայեր ,

Ժամանակին հետ յառա՛ջ ընթանամք .

Յառա՛ջ ընթանամք , հանուր հրաւեր ,

Հրաւեր կարդան մեզ նախահարց աստղեր :

Թէ Հայկայ որդիք եմք ,

Թէ Հայկայ արիւն կրեմք ,

Եմքնքս ալ ի սուրբ սէր՝

Հայրենեաց ի նուէր :

Կրկնէս :

Քաջ որդիք պանծալի ,

Ըլլամք միշտ արժանի :

Պ Ա Ր Ե Ր Գ .

(ՎԱՍ) .

Հայկազունք պար բըւններ՝

Թե թե ի օն ելններ ,

Յընծու թեան Հայնիրով՝

Ու զըւարթ սըրտերով :

Կրկնէս :

Չի ահա ի նոր բախտ՝

Չայն կուտայ երկին արդ :

Կրկնէս :

Ի սուրբ կոչում ու խանմք հասաաս ,

Լինձնանուէր զոլ պատրաստ :

Ս . ՓԱՓԱԶԵԱՆ .

ԱՐԱՍ - ԵՐԳ.

Մեր քաջ Հայոց զօրութիւն, }
վեր կացէք, ասաց Արամ. } Կրնէա :

Առաջեաւ բացէք նըշան,
Գնանք Հայ լեզուն սարածինք :
Ո՛հ Արամ, Արամ, Արամ :

Նիւբար զըստուկն Ասորին
Բարբառ կոչէ Առաջին .
Գլուխն յաշտարակ մեխեցէք,
Որ յերկնից սորուի հայերէն :

Յորդան տուք, զօրք օ՛ն յորդան,
Գեկ պի կողմն Արեւմտեան,
Պայապիս Վաղեսայ Տիտան,
Կիբ զի տապաստ ի դամբան :

Յորդան տուք օ՛ն, զօրք յորդան,
Տեարք լայնալիճ աղեղան .
Վրնքուշախօս ամբոխին
Տաւ ըզլեզու Հայկական :

Ո՛վ չըզիտէ հայերէն,
Ո՛չ ճանաչէ նա զօրէն .
Որ բանիւ — Հայոց արար
Այս մեծ աշխարհ մեղ համար :
Ո՛հ, Արամ, Արամ, Արամ :

Ի ծովէ մինչև ի ծով
Թող խօսին Հայ բարբառով .
Ներհակողն նիզակով,
Յուցէք ո՛հ, ասաց Արամ,
Ո՛հ, Արամ, Արամ, Արամ :

Մ. Մ. ՄԱՅՆԵՐԱՆ.

Ա Ն Տ Օ Ն .

Մէկ Հայ մարդ ունէր գեղեցիկ մի կին,
Ասացին մէկ օր նորա մէկ մէկին .
„Թէ որ Աստուծով մենք որդի ծընենք,
Ի՞նչ անուն զընենք, տօնը երբ կստարենք :

Աինը ասաց . „Յարութիւն զընենք,
Հօրս տօնի հետ Օստիկին կրտօններ “ :
— Չէ, ասաց մարդը, Արապեա կոչենք,
Յովհաննէս Ալիբաշի անունը յիշենք :

Մէկ տարի անցաւ, կինն որդի ծընեց,
Հօրը անունով Յարութիւն անուանեց .
Տըզան շուտ մեռաւ, նորից տղայ բերեց
Եւ մարդու կամքով Արապեա կոչեց :

Սա — էլ շատ շուտով աշխարհըս թողաւ,
Հօրն ու մօր սիրտը կտոր — կտոր արաւ .
Մի քանի որդիք էլի ծընեցին,
Բայց մին միւսից յիս մեռան, զընացին :

Այս կերպով սքրա վեց եօթը տարի
Մնացին երկուսը անտոհմ, անորդի,
Շատ մատաղ արին, շատ ուխտ կապեցին,
Ու տարուայ պասերը բոլոր պահեցին :

Մի օր—էլ ասաց մարդը իւր կրնօջ .
;Պուցէ՛ Տէր Աստուած կուպահէ ամբողջ .
Թէ որ մեզ երկինք էլ մի որդի տայ՝
Այնպէս անուն տանք, որ սօն չունենայ “ :

Տարին չէր անցել՝ կինն որդի ծնաւ ,
Ոչ մի սուրբ մարդու անուն չըստացաւ .
Տօն չունենալով՝ Անտօն կոչուեցաւ ,
Անտօն անունը ո՞ր ազգից ելաւ :

ՄՅԱԾՈՒԹԻՒՆ Ի ՎԵՐԱՑ ԱՆՏԵՆՈՑ .

Մինչ յիշեմ զիմ սուրբ հասակ,
Քիմ նախնի գեղ վարդառեակ .
Ան՛ղ կարդամ իմ անձին ,
Ախսո՞ս ասեմ հողածին :

Սուտ է մարդ, սուտ փասք կենցաղոյս ,
Թարչամին իմ կեանք նորարոյս
Ո՛չ գիտեմ, թէ ե՞րբ մեռայց ,
Մահն է կենաց զուգրն թաց :

Ե՛կ տես, զին հայր իմ ջերմագու թ ,
Ե՛կ, մայր իմ, յայց ել քօ որդւոյդ .
Ըզձեղ սեօի յերազի
Նըստեալ ի մէջ պարտիզի :

Բամեայք շուրջ կային կարգ առ կարգ
Ընդ իմ քորք և սիրուն եղբարք :
Այլ ո՛հ, զիսրտ փոյթ ընդ փոյթ .
Արուսի զարդ երեւոյթ :

Գալ առ ձեզ որդւոյս ե՞րբ իցէ ,
Տասն ամբ են, զի կամ ի բացէ .
Օգնեսցէ ինձ Տէր Յիսուս ,
Եւ որ միայն է իմ յոյս :

Ո՛չ ուրեք զըտի կեանս անվիշտ ,
Յեցք հողոց ուտեն զիմ սիրտ միշտ .
Չեռս ի ծոցի հառաչեմ ,
Քի հանդուրժե՛լ կարող չեմ :

Իիւծեցին զիս վայրբ անծանօթ ,
Յորս ցայս օր շըրջեմ թափառօտ ,
Բաղդին հողմով սարուրեր ,
Յաշխարհիս ծով կամ յերեր :

Շուշանի գունակ փրթ թէի ,
Մինչ էի ի տան հայրենի .
Երբ, յարեուն տապ տոչորոյս
Աիզեմ իբրև կրկուտ չոր :

Ատրոպէ զաւուրցս թե՛լ կարձէ ,
Կարծեմ թէ՛ ինձ այսօր վերջ է .

Այլ մեծ է յոյս իմ յԱստուած :

Որ պահէ զիւր արարած :

Բախ լեր զու, եղբայր Սանփանոս,
Իմ զուարթ անոյշ աչաց լոյս :

Այլ ես լացից աղեկէզ

Մինչև տեսից օղջ ըզբեզ :

Մ. Մ. ՄՍԵՐԵԱՆ.

98.

Մ Ա Ր Թ.

Մնացես բարեաւ սեր իմ սեր,

Հրաւեր մորաին որոաց :

Թէ չեմ բաջաց ես ընկեր :

Չըկոյ բաժին ինձ փառաց :

Մի լար հոգոյս իմ հատր :

Վաւցե դառնամ, ոչ, մի լար :

Թէ՛ անկայց մարտին ես ի գու :

Տեսցուք յերկինս մեր զերկար :

Եղբայրսդ աչէ նախանձ :

Որ բորբոքեալ յիս վառի :

Ի սուրբ հոգոյ Հայկազանց :

Բառնամ ըզբուծ օտարի :

Մ. ՊԵՆԵԿՅԱՆ.

Ա Ն Ո Ւ Ր Չ Ք .

Յամնավերջն Ապրիլի զպատուհանս բացի,

Չձիւնաթաղ դաշտորայս ծաղկազարդ տեսի :

Երասաւք եռանդունք դայտս իմ այրեցին,

Չիմ անդարձ զերութիւն յուշ իմ մուտ ածին :

Եկողապէս դառնացան վէրք վըհատ հոգոյս,

Թըրմեցան զգայարանքս հատան ելք շընչոյս :

Եփոս ինձ, ասացի, բիւր անգամ յայն օր,

Հատ անէծս թափեցի ի ծնրնդեանս վատ օր :

Քաշեցայ, թոշնեցայ, մրախ խոր ի քուն,

Չչար կրսիծ հեզ զերույս արկ ի ծով անհուն :

Վըշտոյն մեծ անմահից ել ինձ յայց տեսեամբ,

Որպէս թէ ի փոսոյ զիս ելոյձ ձեռամբ :

Եներկիմ մօտ մտտեայ ի համբոյր ստին,

Վսերբնապէս սքանչելեօք զիս ազատողին :

Բամբ ձայնեղ թըռչնակայ ձոխ դայլայլեցին,

Կենսածին Տիրամօրն փառլս վեր երգեցին :

Երամի՛ր ասացէք, կարմրացայտ վարդիս,

Վաջալիրս սուք նըմա ի գով պաշտպանիս :

Եւանղ իմ նեղատիրտ կարճամիտ լալոյս

Չիւրդ զիս կարծեցի կորուսեալ անյոյս :

Մտխատինք իմ նեղչաց նետք եղին ինքեանց,

Մանրացան դաւք նոցս, անկան յիւրեանց :

Յուաղնեալք՝ օրհնեցէք զանուն Տեառն յաւեա,

Վէ՛ք ըզլոյս ձեր յօղնութիւն Խաչին փրբկաւեա :

Ե. Վ. ԱԼԱՄԻՆԵԱՆ.

ԱՌ ՈՒՒՏԱՒՈՐՍ.

Յառաջ քան զբարերար արևու երևել,
 Երթ իցուք ի Սուրբ Խաչ՝ զմեր սուրբ ու խան կատարելը
 Աստուծոյ Հօր մերոյ զբաղցր շնորհքս վայելել,
 Միամիտ սուրբ սըրտիւ Տեառն երկիր պագանել:
 Ալաղին զհրաշագործ խաչ վրդիչին համբուրել,
 Մեր բազում յանցանաց քաւութիւն թախանձել:
 Երդ՝ զամբիծ Տիրամայրն բարեխօս մեզ կալցուք,
 Չամիրդի Արարտիան մեզ նրպատ կարգացուք:
 Մեր հոգեոց լուսատու զՍուրբ Գրիգոր կոչեցուք,
 Ընդ սոցա մարթանաց զաղօթս մեր խառնեցուք:
 Գրանց փառաց Վրխտոսեան տաճարին բաղձաս-
 ցուք,
 Խունկ և մոմ լեւանն Ռարձրելոյն մատուցուք:
 Երբցուք անդ յողբերացն ջուր անոյշ կենդանի,
 Եկտարոյթ թատ ուսիրն մեզ լիցին հովանի:
 Բախասցուք երկնաւար ցընծութեամբ ի հողի,
 Ո՛չ զիցուք նուազաց թըռչնակաց սըխրալի:
 Արանի՛ր եկողաց ի Սուրբ-Խաչն վասն ուխտի,
 Վոցա սիրտ և հողի շնորհօք Տեառն լիացի:
 Երդեօք, ո՞չք ի վանացս ձեռնունայն զընացին,
 Իւրեանց սուրբ անարատ բաղձանաց ոչ հասին:

Նըշանաւ սուրբ Խաչիս գունդք դիւաց հալածին,
 Մեր հողիք և մարմինք՝ ի չարեաց ազատին:
 Յաւք և ախտք առ ի մէջ առ ժամայն փարատին,
 Օ՛ն եկայք երթ իցուք յուխա ի ծունր Սուրբ Խաչին:

Յ. Վ. ԱԼԱՄԻԱՐԵԱՆ.

ՍՈՒԿ ԴՄՅՆՐ ՅԵՓԹԱՅԵԱՑ.

Յառաւօտ կենաց կուսանիս,
 Յարշալոյս աւուրց անմեղիս,
 Խորշակ մահուան տարածի,
 Ա՛խ, լոյս աչացս պակասի:
 Ա՛յ ծանօթք լիրինք և հովեար,
 Ա՛յ պայծառ դաշտք ծաղկափրթիթք,
 Ահա՛ ի ձէնջ հրաժարիմ,
 Փութով երթայց ի շիրիմ:
 Այցէք զիս, ո՞վ անտառք, բըլուրք,
 Այցէք հարք, մարք, եղբայր և քորք,
 Չիս փոյթ վեցէ սուր ուխտին,
 Յօդուածքս այժմէն սարսափին:
 Երևն իմ է գին փրկութեան,
 Գիցամուլ տանն Խարայէլեան
 Մեղապարաքն ազատ մընան,
 Անմեղ կեանք իմ չըքանան:

Ի դաշտ՝ ազգմարար,
 Օ՛ն համագումար:

Յանուն հայրենեաց՝
 Ի փառս քաջազանց .
 Ընդէն կենսալիք՝
 Ի մահ երգուիջիք :

Յառաջ արդ առաջ՝
 Յոտիս լանջ առ լանջ .
 Մահու ընդառաջ՝
 Այբ դուք աննահանջ :

Խորախոյս հայկեան՝
 Մանկըստոյն բառնան .
 Խորախոյս երկինք՝
 Արդան շայրենիք :

Շանդէպ ձեր բրաունք՝
 Պարխալք և զբունք .
 Աործան ի յերկիր՝
 Ընկցին անյարիր :

Յառաջ արդ յառաջ՝
 Յոտիս լանջ առ լանջ .
 Մահու ընդառաջ՝
 Այբ դուք աննահանջ :

Մ. ՊԱԼԵՆ.

ՆԿԱՐԱԳԻՐ ՀԱՐՍԱՆԵԱՑ ԵՐԵԿՈՑԻՆ.

Յերկու ձեռին երկու մամ՝
 Ինձ ընդառաջ ել ի տան .
 Մի՛ հարցանէք — ո՞վ էր նա,
 Հրեշտակ, թէ կոյս լուսագեղ :

Ըմօթն ըզնա վարդ արար,
 Ես հիացեալ դարձայ քար .
 Ըյն ի՞նչ օր էր և զի՞նչ ժամ՝
 Յորում անսի ես կեանք նոր :

Լիաճրրագ յայնմիկ տան
 Ի մարդաշատ բազմութեան,
 Ի մէջ տղջկանց և հարսանց
 Յոտին կայր ոմն անդ յանկեան :

Ըյն օրիորդն էր պարկեշտ,
 Ինձ պատահեալ առ զբամբ տան .
 Օտդիս զբաւեաց յիւր ի սէր,
 Ի նմա անսի ես կեանք նոր :

Մարգարտափայլ մարմինն էր,
 Հասակն էր յոյժ վայելուչ,
 Օտիւքն իւր վարսք քարշ գային,
 Ի գոյն քրքումոյ փայլէին :

Վիմաց շքեղ երեւոյթ,
 Յօնից, աչաց, այտից գեղ .
 Ըբրթանց, լեզուին համանոյշ՝
 Խոստանային ինձ կեանք նոր :

Ե՛լս, ասացի, թըմրեցայ,

Սիրտս ըսկաւ զողորմալ:

Օ՛ր զիսարհ համայն մոռացայ՝

Ի զեղ կուսին ավշեցեալ:

Բամբ կոչելոյն յայն հանդէս՝

Բնդ իմ մեծ բաղդ մախային:

Օ՛ր մերձաւորք այն կուսին՝

Փեսայ զանձն իմ հայնէին:

Եթէ զաշխարհ լի գանձիւք՝

Ինձ որ տընալ ի պարզե,

Ո՛վ տեսանէր այնքան բախ,

Որքան ի զարտ առ կուսին:

Երդօք գուցէ՞ յաշխարհի:

Սիրոյ նրման ինչ հըզօր:

Սէր ի ձեռաց Երարչին՝

Մեղ մահացուացս է ձիր նոր:

Նանրատուհուրհուրք աղբ մարդկան:

Շատ մի սիրելի դու զաշխարհ:

Նա թընամի է անգութ,

Չար քան ըզքարք մահաթոյն:

Յանցիւ սիրոյ դքեղ կարթէ,

Ի հաղը անն լ ըմբռնէ,

Եպա զսիրոյդ առարկայ

Ի քէն արագ կողպատէ:

Յ. Վ. ԱԼԱՄԴԱՐԵԱՆ.

104.

ՅՈՐԷՍ ԵԿԱԻ.

Յորէս եկաւ մէկ մէկ ուտի, վո՛ւյ, վույ:

Եղուէսն եկաւ լանջիկ լանջիկ, վո՛ւյ, վույ:

Ոտեր ունէր կարծիկ կարծիկ, վո՛ւյ, վույ:

Սիրտը ուզեց հաւի քարծիկ, վո՛ւյ, վույ:

Վո՛ւյ իմ չալիք-մալիք, չալմալալիք,

Չալպըտորիկ, չալմաարպիկ, տըռըշտահոտ,

Տըմպլաճակատ, խաշխատըպիկ, տըռզիկ ձուտեր,
վո՛ւյ, վույ:

Եղուէսն պառկեց աղբի տակին, վո՛ւյ, վույ:

Եչքերը ձըզեց չաղ հաւձաղին, վո՛ւյ, վույ:

Նետով կըտամ աչքի տակին, վո՛ւյ, վույ:

Որ մօտ չի գայ նա մեր բակին, վո՛ւյ, վույ:

Ես մի բատուկ տանը ունեմ, վո՛ւյ, վույ:

Ելլեմ երթամ ձագերս հանեմ, վո՛ւյ, վույ:

Ես էն աղուէսըն կուսպանեմ վո՛ւյ, վույ:

Յորէս եկաւ Ջաւաթ - Խոսնը, վո՛ւյ, վույ:

Ո՛վ սորվացրաւ ամեն բանը, վո՛ւյ, վույ:

Եղջիկ՝ վեր կաց, ջուր ատուր հորթին, վո՛ւյ, վույ:

Մեռնի, կատու աախրօջ որդին, վո՛ւյ, վույ:

Ե՛յ տղայ՝ անուներդ է Աւագ, վո՛ւյ, վույ:

Վեղ կ'ուտացնեմ մեղր ու կարագ, վո՛ւյ, վույ:

Շամ տիրացու, համ սարլաւագ, վո՛ւյ, վույ:

Ոտեր ունիս հաւաք-մուտք, վո՛ւյ, վույ:

ԵՐԳ Ի ԹԱՏԵՐԱՆԱԴԷ ՉԱՂԱՑՊԱՆԻ.

Ա.

Նախ տեսայ որ ինձի դէմ՝
 Իմին տէրս էր բարկացած,
 Տոպրակի մը մէջ դրած՝
 Կուղեր խղրել զիս չ՛գիտեմ.
 Մէյմնալ կոյսն եկաւ,
 Իւր հօր ոտքըն ընկաւ,
 Թողու թիւն կրխնդրէր
 Ինձի համար կաղաչէր.
 Ո՛չ մաքէս, ո՛չ խելքէս,
 Եյս երազը երբէք պիտի չհանեմ:

Երբ դարձնալ ի բուն մտայ,
 Եղջիկը նորէն տեսայ,
 Որ նրման հրեշտակի՝
 Ժպտելով եկաւ ինձի,
 Ոտք ելլայ կուղէի
 Եղջըկան պըլլուէի.

Բայց աւանդ, զի վախաւ
 Կոյսն աներևոյթ եղաւ.

Երթընցայ ու տեսայ
 Ընկերներս քովէ քով պառկած,

Կըքընանան կըխրուկան
 Գործաւորները քովէ քով պառկած:

Զաղացքին անձինք առաքինիք,
 Զունին ո՛չ կըսկիծ, ո՛չ տառապանք,

Բայց իւրեանց խոնարհ և արժանիք՝
 Յալերց վերաբերեալ աշխատանք:

Եյո՛, այո՛ եղբարք՝
 Ընկերք գործարարք,
 Եյո՛, այո՛ եղբարք՝
 Զլինինք մէք անկարգ:

Լոյսն արեզական զեռ չ՛երեցած՝
 Տոպրակներու վրայ նրստած,
 Կըրնանք հանդէս մեզի հրաման
 Զանգիստ ընենք քանի մը վայրկեան:

Եյո՛, այո՛ եղբարք՝
 Ընկերք գործարարք,
 Եյո՛, այո՛ եղբարք՝
 Զլինինք մէք անկարգ:

Գըժբաղդ երազը ի բաց անտէն
 Կըժպտին երազը ինձ քաղցր ամեն
 Օ՛ն այս զիշեր երջանկութեան
 Տեսիլք աչքէս թող երևան,
 Վաղը Փարիզ, միւս օր զուցէ կըտար
 Յառնիմ ի բարձր աստիճան.
 Երջանկութեան ճամբան մեծ է,
 Զաննիլ կուզեմ երջանկութեան.

Եկուտինա, իմ սիրական,
 Խաղաղութեամբ նընջէ նընջէ:

Սիրոյս վրայ կողբամ անդադար
 Գիշերները չեմ քընանար,

Քիչ մ' ապուշ էի ես արդէն,
 Արդ խապառ ցընթեցար կրսնն .
 Տեսէք որչափ ես կրսիրեմ,
 Ոսկորի կրտոր դարձեր եմ .
 Երբ ընկերներս աշխատելով՝
 Գան ու պարեն աղաղակով՝
 Ես մի միայն կը հառաչեմ
 Ուրախութիւն ինչ է չ'կտեմ .
 Աշխարհ սակի և ամեն բան
 Աչքիս չընչին՝ փուճ կերևան ,
 Ես մի միայն կը հառաչեմ՝
 Տեսէք որչափ ես կրսիրեմ :

b.

Ի՞նչ ուրախութիւն, ի՞նչ մեծ խրնդութիւն,
 Կըզգանք ամենքս, ո՞վ դու մեծ իշխան .
 Եսոր համար մենք քեզ կընուիրենք
 Բոլոր մեր սրբոտեր՝ և խանդակաթ սէր,
 Չեզ յիշելէն պէտք չէ դադարենք .
 Զաղացքին մէջ զձեզ երգելէ
 Չեր ճամբան ալ մինչեւ երկինք
 Գիշեր յորեկ բարձրացնել :

2.

Եհա դիւրաւ ես արդէն՝
 Կանցիմ չու վանին մեջէն,
 Կըրտակիմ առանց կնալու՝
 Յուսամ իւր աչք մըանելու :

Եղջկան աչք մըտնելու
 Խոստացաւ վարդ մը տալու .
 Բայց թէ որ այն վարդին տեղ
 Ինձի իւր սիրտը տար անմեղ .
 Կըվախնամ ես ձեռնելու
 Խընդութենէս մեռնելու :
 Եյո՛, այո՛ պարոններ
 Նախանձոտ սիրահարներ ,
 Պիտի կարգուիմ և ես՝
 Եկուստային հետ վերջապէս :

106.

ՅԱԳԱՏՈՒԹԻՒՆ ԷԶՍԻԱԹՆԻ

Շնորհօք խաչիդ փրկչական,
 Յոսոյն ազգիս շայկական .
 Պահեաւ ըզմեզ Տէր Եստուած,
 Յաշխարհապոյժ փորձանայ :
 Լուսաւորեաց շայտտան,
 Լուսով խաչին փրկչական .
 շընչեա՛ յաշխարհ ամենայն
 Օփող մերազնեայց մերկութեան :

Բարձրացիր արդ Արարատ,
 Պըճնեալ ծաղկօք զքոյդ դադակով՝
 Եզգիս շայոց խրնդութեան,
 Լիբ դու վըկայ յաւիտեան :

Ծաղկանց և դու Ռուսաստան,
Փառօք զորացդ քաջութեան,
Օ՛րի ծաղկեսցի անխափան՝
Եւ մեր քաղաք՝ Նախչուան :

Գ. ՊԵՏԿԱՆԵԱՆ.

107.

ԳԱՐՈՒՆ.

Ո՛հ, ի՞նչ անուշ և ինչպէս զով
Մաւռօսուոց փրչես հովիկ,
Ծաղկանց վրայ գուրգուրալով
Եւ մազերուն կուսին փափկիկ .
Բայց չես հովիկ իմ հայրենեաց ,
Գ՛ընա՛ անցի՛ր սրբաէս ի բաց :

Ո՛հ, ի՞նչ աղու և սրտագին
Ծառոց մէջէն երգես թըռչնիկ,
Սիրոյ ժամերն ի յանտառին
Բընայլեցան ի քոյ ձայնիկ .
Բայց չես թըռչնիկ իմ Հայրենեաց ,
Գ՛ընա՛ թըռի՛ր սրբաէս ի բաց :

Ո՛հ, ի՞նչ մըրմունջ հանես վրտակ
Եկանակիտ և հանդարտիկ .
Քու հայելոյդ մէջ անսպակ
Նային գիրենք վարդն ու աղջիկ .
Բայց չես վրտակ իմ հայրենեաց ,
Գ՛ընա՛ հոսէ՛ սրբաէս ի բաց :

Թէպէտ թըռչնիկ և հոգն Հայոց
Եւ երակաց թըռչն վըրայ,
Թէպէտ սըզտոր վրտակն Հայոց
Նոճիններու մէջ կըտղայ .
Նոքա հատա՛քք են հայրենեաց ,
Նոքա չերթա՛ն սրբաէս ի բաց :

Թ. ՊԵՏԿԱՆԵԱՆ.

108.

Ո՛հ, ՄԻ՛ ԵՐԹԱՐ .

Ո՛հ մի՛ երթար, մի՛ սիրելի,
Մի՛ ձրգեր քու դաշտ հայրենի .
Տաղովանաս անդ՝ և չար մարդիկ՝
Չըթողուն քո սիրտ խաղաղիկ .
Ո՛հ մի՛ երթար, ո՛հ մի՛ երթար, մի՛ բարեկամ :

Հեօ ի ի մէնջ տար երկիրներ՝
Սըրտանց սիրել ո՛չ, չեն գիտեր .
Տըխուր ժամին չեն դորովեր՝
Սիրոյ սրտսունք՝ քեզ չեն թափեր .
Ո՛հ մի՛ երթար, ո՛հ մի՛ երթար, մի՛ բարեկամ :

Չըքնաղ աղջկունք սիրտդ դրանն,
Գրաւեն ըզքեզ, բայց ոչ սիրեն,
Եւ չտալով քեզի հանգիստ,
Կորսընցունեն զաւուրս խեղճիդ .
Ո՛հ մի՛ երթար, ո՛հ մի՛ երթար, մի՛ բարեկամ :

Երեկոյեան վերջալուսոյն՝
 Երգեցից քեզ ըզփառս սիրոյն .
 Օհ դու իմ կեանք ուրախութիւն՝
 Կու ե իմ բարդ հանգըստութիւն .
 Ո՞հ մի երթար, ո՞հ մի երթար, մի բարեկամ :

Դ. ՊԱԼԱՍՆԵԱՆ.

109.

ԱՌ ՀԱՅՍԱՍՏԱՆ.

Ողջոյն ընդ քեզ Հայաստան,
 Մեր դիցազանց գերեզման .
 Ողջոյն Հայոց թագուհի,
 Պսակեալ փառօք հայրենի :
 Երկինք խրրկէ Քեզ հրեշտակ,
 Ինչ վարդք ծըլին ոտքին տակ .
 Իւր մէկ նայուածքն երկնադեղ,
 Քու արտասուացդ ըլլան զեղ :

Ո՛հ ինչ անուշ նրբազներ,
 Պիտի հընչն սոխակներդ .
 Երբ քու ճակատդ պըսակէ,
 Ծաղկէսընեան դափնիէ :

Սքանկն յորոց կըխայտայ,
 Եւ ծերունոյն սիրա ցընծայ .
 Երբօր նըշոյլք կըժըպտին,
 Հայ անտեղաց նորածին :

Ո՛հ շիրմացդ քով ալ հանգչի,
 Ընմահութեան վեհ ողի .
 Մինչ զըւարթունք ի բարձանց,
 Պըսակս սըփռեն Հայկազանց :
 Փափուկ մատունքդ թող զըրշմեն,
 Եյն տառերով ոսկեղէն .
 Մեր սըրտին մէջ ,,սէր և լոյս“ ,
 Մեր հոգւոյն մէջ ,,կեանք և յոյս“ :
 Քու վըշտերուդ փոխանակ,
 Երկինք կանգնեց յաղթանակ .
 Քու վէրքերուդ ալ դարման,
 Քեզի օրէնք շնորհեցան :

Ա. Յ. ԱՅԱԼԱՅԵԱՆ.

110.

ՄԻՈՒԹԻՒՆ Ի ՉՈՐՐՈՐԴ ՑԱՐԵԴԱՐՁ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԱՆՀՐԱՆԱՐԻՈՒԹԵԱՆ.

Ո՛չ գուարթ գարուն, ո՛չ օր մի սիրուն
 Եկաւ ու պարզեց մեզ այդն Հայութեան .
 Որ գեղածիճաղ ժըպտէր խընդազոյն,
 Քան սուրբ արշալոյս Սահմանադրութեան,
 Որ առաւօտեց Հայոց սըրտերուն,
 Սէր և Միութիւն :

Ո՛չ Արարտայ աւերակներէն,
 Սիրափառ արև ծագեց կենսական .
 Ո՛չ Մասսի հընցած ծերուկ ծոցերէն,
 Քան զանբիժ արև Սահմանադրութեան,

Ար ելաւ ծագեց Հայոց սրբութունն,
Աէր և Միութիւն:

Յայն արիւնաներկ վայրերն, ուր մէկիկ
Մէկիկ անկան փառք Հայոց Ազգութեան .
Ո՛չ շքնչեաց հովիկ մի սրբաազովիկ,
Քան զանուշ զեփեռ Սահմանադրութեան,
Ար հեշտիկ փըչեց Հայոց սրբութունն,
Աէր և Միութիւն:

Ի գըլխակորիկ շուշանիկն ու փարդ,
Ար ի սրգամպատ հովիան Աթինեան .
Ո՛չ երգեաց քընաւ թըռչնիկ մի զուարթ,
Քան սիրուն սոխակ Սահմանադրութեան,
Ար իջաւ երգեց Հայոց սրբութունն,
Աէր և Միութիւն:

Ի պաղուկ լերանց ձիւնապատ ծայրէն,
Օխջան սառուակներ արծաթանըման
Ո՛չ վըճիա գիտեր հեղիկ խոխոջնն,
Քան զովուկ նեկտար Սահմանադրութեան,
Ար վաղեց յորդեց Հայոց սրբութունն,
Աէր և Միութիւն:

Գարուն է եկեր Հայութեան ի գաշտ,
Ծըլեր ու ծագկեր Աէրն ու Միութիւն .
Ում Աստուած վերէն ժըպտելով ի հաշտ,
Տըլաւ պարգևեց Սահմանադրութիւն:

Ար նա պիտի սայ Հայոց սրբութունն,
Դեանք ու զօրութիւն:

Ս. Յ. ՔԵԼԵՆԵԱՆ

ԵՐԳ ՍԵՅՐՈՒԺԱՆԱՅ

Ո՛չ ձեզ, ո՛չ չիք, չիք յաջողումս՝
Ո՛վ ժանաք առ ձեզ զոչէ Աստուած .
Ար զՀայրենեացդ՝ ուրանայք Մէր՝
Եւ ըզնորուն՝ իրնդրէք աւեր .
Երկինք ըզձեզ՝ գատապարտեն
Եւ Հայրենիք խոտեն մերժեն:

Ելէք ի մէնջ՝ ի բաց զընայք,
Ենէճք՝ ոյց չեն ճըշմարիտ Հայք .
Չի՞ կայք, ի մէնջ ի բաց զընայք,
Ենէճք՝ ոյց չեն ճըշմարիտ Հայք:

Ի ձեր ճակատ նրսեմաստուեր
Ըզդատաակիք տանիք դուք ձեր,
Ի ձէնջ ո՛վ դուք՝ որդիք Քամայ՝
Ամենայն ազգ գարշի սուկայ .
Ասեն դու զճնողս՝ իւր անարդու
Վատ, Հայրենեացն է մտաընտու:

Ելէք ի մէնջ՝ ի բաց զընայք,
Ենէճք՝ ոյց չեն ճըշմարիտ Հայք .
Չի՞ կայք, ի մէնջ ի բաց զընայք,
Ենէճք՝ ոյց չեն ճըշմարիտ Հայք:

Ենէճք ի զլուտը՝ անէճք ի սիրտ՝
Ենէճք յազգիդ՝ զէմ յեղեալ քիրտ .
Ենէճք ի զօրձ ձեզ և ի բան
Յամօթ ի ցաւ կեցջիք ճըփման:

Եւ վաղազրուք՝ յիրկիր օտար՝
 Տապանքդ ի փուշ՝ ծածկեսցին չար . . .
 Այս է բաժին՝ ձեր այս վերջայք՝
 Արոց չեցեն՝ ճըշմարիտ չայք .
 Այս է բաժին՝ ձեր այս վերջայք

Ենէճք ոյց չեն ճըշմարիտ չայք,
 Ենէճք ոյց չեն ճըշմարիտ չայք :

Խ. Վ. ԳԱԼԳԱՅԵԱՆ.

112.

Ո՛վ Աստուած անմահ
 Գու մեր հօր հիւսնայ
 Ասկեթեւ նարօտ զառաքինեաց ցորչափ՝
 Ի յերկինս, ճաճանչ շողշողուն .
 Ենմուտ փայլեսցէ՝ արփին մերում,
 Ենմուտ, անմուտ փայլեսցէ՝ արփին մերում .
 Ո՛վ փայլեսցէ արփին մերում .
 չապահ, հապահ, ո՞վ որդիք չայկայ,
 Ի ձայն ցընծութեան
 Յաւուր կայք դուք,
 Յաւուր կայք դուք
 Յաւուր կայք դուք .
 Երգեցէք սիրոյն՝
 Ի լար զողորջուն .
 Երգեցէք սիրոյն
 չայր մեր,

Յաւերժ կեցցէ .
 Ո՛վ չայր մեր յաւերժ կեցցէ . (2)
 չայր մեր՝
 Յաւերժ կեցցէ :

113.

ՊԼՊՈՒՆ ԱՒԱՐԱՅՐԻ.

Ո՛վ դու բարեկամ այրած սըրտերու,
 Խօսնակ գիշերոյ, հոգեակ վարդերու .
 Երգէ պըլպուլիկդ, երգէ ի սարեզ,
 Օքաջն չայոց Վարդան երգէ հոգուցս հետ :

Թաղէի վանուց ձէնիկդ ինձ գիւգաւ,
 Սըրտիկս որ ի խան էր կիպ՝ թուռդ առաւ .
 Ի խաչին թեէն թըռայ ու հասայ,
 Գըռայ գըեզ ի դաշա քաջին Վարդանայ :
 Պըլպուլ՝ քեզ համար մեր հարքն ասացին,
 Թէ չէ հաւ պըլպուլ մեր Եւարայրին, —
 Եղիշեայ հոգեակն է քաղըրազըրուցիկ,
 Որ զՎարդան ի վարդ տեսնու կարմըրիկ :

Չըմեռն յանապատ կուգնայ կայ ի լաց,
 Երտազ գայ զարունն ի թուփ Վարդինեաց
 Երգեւ ու կանչել ձայնիւ Եղիշեայ,
 Թէ պատասխանիկ արդեօք Վարդան տայ :

Խ. Վ. ԱԼԻԸԱՆԵԱՆ.

ՈՎ ՏԵՐ ԱՍՏՈՒԱԾ.

ՈՎ ՏԵՐ ԱՍՏՈՒԱԾ, լ՛ուր մեր բարբառ,
Ուղղեալ սրբոհ, միշտ վըշտահար .

Փութի, գրթի, շայոց թըշուառ,
Մի օտարաց լիցի նա վար :

Նայեա՛ տըխուր աւերակաց,
Մեր հարց անշուք լըքեալ շիրմաց .
Ա՛խ շայտտան, մայր սրգազգեաց,
Ի բիւր հառաջս կոծէ ի լաց :

Ո՛ւր հայ որեար տըքնին պանդուխտ }
Ո՛հ ընդ դարվայրս բազմակարօտ . }
Չունին պաշտպան մերձ ի կորուստ, }
Ի վտանգս կրօնն հատուածք անգութ : }
կրնէս :

Տուր շունչ քոյդ շայ որդւոց համար,
Լիջիք դարձին վա՛շ սոսի չար,
Եւ ի կրօն սուրբ շայք շայտտան,
Կեցցէ յաւերժ, կացցեն պայծառ : (2)

Վ. Վ. ՄԱՆԿՈՒՆԷ.

ՈՐԴԵՍԵՐ ՄԱՅՐ .

Որդի, ինչո՞ւ կերթաս անտառ,
Վուրսը մութ է ու զիշեր .
Վունը քրրոջէդ յոյսըդ կըտրէ,
Նա չի գալ, մի՛ վընտաէր :

Օրը ցուրտ է ասող ջերեալ,
Վամին կոռնայ սոսկալի .
Մինակ կուզես անտառ երթալ,
Թողնել ինձի տըրամալի :

Մայրիկ մի՛ լալ, մի՛ արտասուէր,
Թող, որ երթամ ես անտառ .
Ես խեղճ քրրոջս պիտի գըանում,
Պիտի հետըս տուն բերեմ :

Մինչև քրոջս չե գըանում,
Շողիս հանգիստ չե մընալ,
Վամին, մութը, չեն ահարկու,
Միամիտ կաց, շուտ կուգամ :

Որդին անվախ անտառ գընաց,
Մայրը մընաց միսմինակ .
Վամին իջաւ, ցուրտը դադրեց,
Բայց մինակ էր խեղճ մայրը :

Վամին իջաւ, ձըմեռն անցաւ,
Նորէն բացուեց ամառը .
Թըռչունը եկան, վարդը ծաղկեց,
Բայց խեղճ որդին յետ չեկաւ :

Ռ. ՊԱՏԿԱՆԵԱՆ.

ԳԵՐԳ

Ի դեմս Տ. Տ. Գեորգայ Գ-ի վեհափառ Կաթողիկոսին ասեալսն շայտց, ասացեալ է ժամանակի այցելու-
լու-նեան Խաչիկեան Ոստ-մարանին .

Որ միահեծան՝

Նաստիչ աշխարհաց

Բազկաւ քով հըզօր ըզՍըբոց քոց ըզգահ,

Նիմն ամուր պահես անասան,

Յոր հանգոյն ասանոց օծելոց հոյլք,

Լուսապայծառ ծագեցան մեզ զխտապետ .

Որոց յաջորդ արդ արժանի յիդ զոյսն .

Մեզ է նոյն դահ հանես հոյլի .

Սրտիս պատարուն

Պրտակազարդ

Մանկունք շայտց

Քաղցրանըւող .

Գուք ընդառաջ նօր

Ենցեք է հանդես

Ի սիրտ ե է վեհ

Բերկիտազատար,

Չառաքինին շայր

Երգեցեք յաւերժ .

Նընչեցին եթիւրք

Երգոցս է ձայն .

Կեցցէ շայր մեր վեհափառ (Կեկեա) :

Ի փառս շայրինեաց

Նայր մեր կեցցէ :

Մ. ԳԱԼԵԱՆ

ԳԵՐԳ ԱՅԵՆ

Որչափ մարդիկ ականես պիտայումք նրատաճ՝
Յաւօք սրբաբ կրանն առուտուրը թողաճ, վայ .

Գեշատեն, հ'ը, հ'ը, հ'ը, անշահ բան հ'ը, հ'ը, հ'ը

Գեշատեն, իրաւ շատ անպիտան :

Երդի կանանց ծախսը զմարդիկ կըշքիթեն,

Երբոր մօտիսթքաներ բացօտնին կուզարկեն, վայ .

Գեշատեն, հ'ը, հ'ը, հ'ը, անշահ բան, հ'ը, հ'ը, հ'ը

Գեշատեն, իրաւ շատ անպիտան :

Եյս դարուս մէջ կանայք բոլոր նկարէչ են,

Եյնչափ առաջ գացին, մինչ երեսնին ներկին, վայ .

Գեշատեն, հ'ը, հ'ը, հ'ը, անշահ բան, հ'ը, հ'ը, հ'ը

Գեշատեն, իրաւ շատ անպիտան :

Մարդոց մէջ ալ հիմայ հարբւրէն մեկը չկայ,

Որուն ճակատը բաց, գըրպանը ծակ չըլլայ, վայ .

Գեշատեն հ'ը, հ'ը, հ'ը, անշահ բան հ'ը, հ'ը, հ'ը

Գեշատեն, իրաւ շատ անպիտան :

Շատ մ'ալ անփող մարդիկ՝ բանի զործի տէր չեն,

Նըշանուելու կ'ելլեն փողով աղջիկ կուզեն, վայ .

Գեշատեն հ'ը, հ'ը, հ'ը, անշահ բան հ'ը, հ'ը, հ'ը

Գեշատեն, իրաւ շատ անպիտան :

Եթէ աշխարհըս այսպէս երթալու՝ որ ըլլայ,

Ելայնուս ալ բանը հաճէ՝ պուրըր կըլլայ, վայ .

Գեշատեն հ'ը, հ'ը, հ'ը, անշահ բան հ'ը, հ'ը, հ'ը

Գեշատեն, իրաւ շատ անպիտան :

Յ. ԱՅԵՄԵԱՆ

ՀԱՐԲԱԾ ՄԱՐԴՈՒ ԵՐԳ.

Ուղիղ գինետունից ես տուն եմ գրնում,
Փողոց, ա՛յ փողոց, էդ ի՞նչ եմ տեսնում.
Եջ գրնաս թէ ձախ՝ ծուռ են երկուսն էլ.
Փողոց՝ տեսնում եմ՝ դու էլ ես հարբել:

Լուսին ջան՝ ուէխըդ ինչի՞ է ծըռած,
Մէկ աչքըդ կապուել, միւսը կէսը բաց.
Գու էլ ես կոնծել, ա՛յ դու անասթի,
Եմաչի՛ր ինձնից, վաղուցւայ ծանօթ:

Ի՛նչ էս տեղ էս տեղ, — տես լապտերներն էլ,
Չեն կարող ուղիղ օտքի վրայ կանգնել.
Մէկ պարզ են վառվում, մէկ՝ սաստիկ խաւար,
Կամ թէ՛ պատից պատ կըպչում անդադար:

Մըբէր՝ էս դիշեր անմեքն են հարբել,
Ի՞նչ բան է մեկնակ մեկնակ ծոմ պահել,
Չէ՛ էդ կըլինի խտակ գրժութիւն,
Ուրեմն նորից նոր դառնամ գինետուն:

Գ. ՏՈՏՈՒԵԱՆ.

ՈՒՍԱՆՈՂԻ ԿԵԱՆՔԸ

Ուսանող աւածըդ մի ելջանիկ մարդ է,
Օր միայն նա լաւ ապրիլ գիտէ.
Ելիջ գինով առատ,
Քսակը փողից փարատ.

Եյսպէս ապրել մի՞ թէ լաւ բան չէ,
Փողից դարտակ ինքը, պարտքը մինչ ի շլնիքը,
Եյս է գոված ու ազնիւ կեանքը:

Ուսանողի սիրտը սիրոյ-էլ է տուած.
Ինչպէս հրամայել է մեզ Եստուած.

Սիրուն ազջիկ տեսնել,

Ու քամակից չ՛ընկնել.

Եյս օրէնքով խիստ է արգելած:
Գրել կարգալումը ո՛վ է մեղնից առաջ,
Գայ, մի կանգնի, տեսնիք, մեր առաջ:

Մի քանիան են ասում, „Գու խաղումն ու քէֆում
Ի՞նչ շահաւէտ բաներ ես տեսնում“.

Եյսպէս ասողները

Են լոկ ավանդները

Որք փողին են Եստուծոյ տեղ պաշտում,
Օր մի՛ քէֆովացած, օր մի՛ իմաստասէր
Եյս Սովսէսուէլ բնաւ արգելած չէր:

„Օրս խիստ նամակը ին՝ միշտ տխրացնում է.
„Ինչե՛ր սովորել ես“. հարցնում է.

Նաև՝ ուրիշ սորանից,

Իսկոյն յետ մեծ պատից

Մեզ գատուստան ահեղ սպասում է.
Իայց մի՛ վախէք, եղբարք. Եստուած մեզ
նական,
Եմէքս-էլ կըլինինք բաւական:

Ռ. ՉԱՏԿԱՆԵԱՆ.

Մընաս բարով, իմ բընքուշ մայր,
Ես քու սիրոյն չէի արժան.
Եստուած ընի քեզ մըխիթար,
Քեզ օգնական և պահապան:

Մընաս բարով իմ սիրական,
Իմ մանկութեան մէկ հատ ընկեր.

Մընաք բարով իմ պատուական,
Տահիլութեան անցած օրեր:

Մ. ՊԱՏԿԱՆԵԱՆ.

122.

ԱՂԱՍԻԻ ԵՐԳԸ.

Սար ու ձոր բնկած, մէկ չոր թփի տակին,
Պեանին նայելով մնացել եմ նրստած.
Չեռնս ծոցումս, դու լսո մէկ լուռ քարի
Տըւած՝ լալիս եմ օրնս խաւարած:

Ամպերն առաջիս, սարերն ետեիս,
Քեզ մըտիկ տալով, ա՛յ իմ քաղցր Մասիս,
Եղի արցունքով կրուած, խորոված,
Երեսիդ նայեմ՝ մընամ քարոցած:

Օընօղք, ազգականք հեռու ինձանից,
Լուսնին նայելով, ձեր սէրն յիշելով.
Եարաք ե՞րբ կըլի. որ ես ձեզանից,
Իմ կարօտս առնեմ՝ ձեզ ջան ստելով:

Եւքրս ծով դարձաւ ճամբին նայելով.
Մէկ զուշ որ զըլիսի պըտիս է գալիս,
Թէ ե՞րբ մէկ խարար կհասնի ինձ բարով,
Շողոց հանելով ասում եմ լալիս:

„Նազըւ իմ, Նազըւ, աննըման Նազըւ,
„Սիրաբար խորովի անունդ յիշելով,
„Նազըւ իմ, Նազըւ, հրաշալի Նազըւ,
„Եղասին քեզ այս իր յետին բարով:

„Սարերի դօշին, ձորերի միջին,
„Վայ զըլիսին տալով քու խեղճ՝ Եղասին,
„Երեսիցդ զըրկուած, քու սիրով մնշուած՝
„Տատրակի նըման փըշի վրայ նըստած:

„Նազըւ իմ, Նազըւ, մէկ շունչս է մնացել,
„Սկիւրքս քըքըրովել, աչքերս խաւարել.
„Թող մէկ շունչդ առնեմ, յետոյ հող մրտնեմ,
„Պժոխքն-էլ աանեն՝ ես հանգիստ կըլնեմ:

„Քեզ եմ մընում, քեզ, քու ջանին մեռնեմ,
„Շող ու գերեզման ես վըրես ոռնեմ.
„Քանց իմ սառը մարմին էլ ի՞նչ գերեզման
„Ինձի պէտք կուզայ, երեսիդ զուրբան:

Խ. ԱՐՈՎԵԱՆ.

123.

ՍԱԶԱՏՈՒԹԻՒՆ ՍՐԲՈՑ ԷԳՄԻԱՅՆԻ.

Սիրոյ լուսոյն անկէզ բնութան,
Պագեալ ի սիրա կայսերութեան,
Ելոյց ըզսէր վեճիքնդրութեան,
Ընդդէմ Պարսկին եղեռնութեան,
Ըսպաս կալեալ յառաջ մատեայց
Եզգին իմ տալ ձայն աւետեայց:

Ելէք անտէք՝ ըզլոյս տունջեան,

Փախեաւ զիշերն հին մթութեան .

Մերձ էր Պարսից՝ օր կորրտեան .

Յաւել ըզգործ յիմարութեան ,

Ըսպաս կալեալ յառաջ մատեայց

Եզգին իմ տալ ձայն աւետեաց :

Բամից շայոց մեծ բազմութեան .

Ներքոյ գանից չար բըռնութեան ,

Յաւէտ բողբ հեղման արեան .

Շասին յունկըս արբարութեան ,

Ըսպաս կալեալ յառաջ մատեայց

Եզգին իմ տալ ձայն աւետեաց :

Ուսըն ոսկի էր ի բազմաման ,

Սըբրոց գահին Եստուած իջեան ,

Որով զարթոյց Եստուածըն բան ,

Ըզկայսրըն իւր ի զատատան .

Ըսպաս կալեալ յառաջ մատեայց

Եզգին իմ տալ ձայն աւետեաց :

Վաղ քաջ յարեաւ զէմ բըռնութեան .

Նկիողայոս քաջ Պօղոսեան ,

Թաղ և պարծանք արքայութեան ,

Տէր և Փըրկիչ Երամազնեան .

Ըսպաս կալեալ յառաջ մատեայց

Եզգին իմ տալ ձայն աւետեաց :

Բացաւ զբօշիւ՝ Խաչեղութեան .

Մուտ յասպարէզ վրէժառութեան ,

Վանեաց զինու արիութեան

Չխուժան Պարսկին խրոովութեան .

Ըսպաս կալեալ յառաջ մատեայց

Եզգին իմ տալ ձայն աւետեաց :

Եր այս մեծ գործ քաջ յաղթութեան .

Պըտուղ լացից՝ ոլբերզութեան ,

Վհհին շայոց Սըբրազնութեան ,

Որ կայր յահէ ի փախըտեան ,

Չգեցեալ ըզքուրձ այրիութեան ,

Ի խաչ շաղբատայներ ճըզնութեան .

Ըսպաս կալեալ յառաջ մատեայց

Եզգին իմ տալ ձայն աւետեաց :

Ս. ՎԱՐԴԱՆ ՍՍՄԻԿՈՆԵԱՆ .

124.

ԱՌ ՎԱՐԴԱՆ ՍՍՄԻԿՈՆԵԱՆ .

Վարդան մեր քաջ զօրախոր

Թուրը ձեռին ոսկեվառ

Սանչումէ իւր քաջերին

Չարդէլ զըլուխ Յազկերաին :

Շայոց զօրքերն գունդագունդ ,

Մեծաբարբառ , գոռով թունդ

Շաւաքվեցան յԱրտաշատ ,

Մայրաքաղաք մարդաշատ :

Շայոց զօրքերն անհամար ,

Վրօշակներովըն պայծառ ,

Եմէն կողմից ըշտապած

Վազվըզեցին կատաղած :

Ղևոնդեանց խումբը անմահ,
 Ընկախ, անդող և անահ,
 Խաչը բրձնած Վրիստոսեան
 Բորբոքեցին զօրքն Հայկեան:

Ղանայք համեստ, անըման,
 Ղառվառ սիրով աստուածեան
 Ղուրս թափվեցան արներից —
 Ղարիւղ դաշտը ծաղկալից:

Ղաղցրախօսիկ և սիրուն
 Օրիորդներ փափկասուն
 Թօղին ոսկեզարդ շրեր,
 Երկաթն հազան մահարեր:

Փռնք և պարծանք յաղթական
 Վեզ սիրելիք իմ Վարդան,
 Որ քո սիրով բորբոքիչ՝
 Հանդիսացար քաջ փրկիչ:

Ղու և քո քաջ ընկերներ
 Ըռիւծաբար անվիհեր,
 Տարդեցիք զօրքն Պարսկական,
 Ղրբիք գիտին անկենդան:

Ս. ՇԱՀԱԶԻՉԵԱՆ.

ՎԵՐՉԻՆ ՎԱՐԴ.

Վերջին վարդ, վերջին վարդ,
 Սիրականիս վերջին վարդ,
 Կա բեզ հանեց իւր կրթից,
 Ինձ պարդեաց, վերջին վարդ: } Կրկնեա:

Մանկութեան ոսկի ժամերն
 Ընցել են անդառնալի,
 Ղորած սիրոյս յիշատակ
 Ղու ես միայն, վերջին վարդ: } Կրկնեա:

Ղարնան օրերն անցել են,
 Տօթ ամառն է ինձ էրում.
 Միշտ սպասում եմ քու տեսքին
 Ղու ամառուայ, վերջին վարդ: } Կրկնեա:

Երջանիկ կհանքիս օրերը,
 Ցաւ են դառնել առաջիս,
 Ուրիշ օրեր, ուրիշ կհանք
 Միտքըս բերիւր, վերջին վարդ: } Կրկնեա:

Շատ չի տեւիլ՝ կըբացուի
 Ըռաջիս սև գերեզման
 Իս աշխարհից միայն քեզ
 Հետըս կառնում, վերջին վարդ: } Կրկնեա:

ՕՐՅՆԵՐԳՈՒԹԻՒՆ ԱԶԳԱՅԻՆ .

Տէր՝ կեցո՛ գու զՀայս

Եւ արս զնսա պայծասս .

Կեցո՛ ըզՀայս .

Օղորմն թխնրդ փրին

Տազեաց ձօնել նոցին ,

Քի նովինք մարթացին

Եւրել յտախ :

Ո՛ղ Տէր մեր , Տէր փութա՛ ,

Քաղ մեր համայն փրկեա ,

Ի թըշնամեաց .

Կախո՛ զաչս նոցուն .

Հաս զարմատոյն ըզբուն

Եւ զազգ մեր պարասուն

Երս հըզօր :

Ի քո իջեալ տեղի

Քաթոս Հայրապետի

Մեր հաստատեալ :

Քերկարութիւն կենաց

Շնորհեա պետին մեր հարց ,

Որ զմեզ հովուէ :

Եջովդ համատարած

Քաղ մեր արտահալած

Փոյթ դումարեա .

Յաշխարհ Երարաւեան ,

Ի վայր մեր ճննդեան .

Որ այժմ է սեպհական

Օտար ազգաց :

Եւսրեա՛ ի բարձանց .

Քհամակցութիւն կամաց

Ի Մերազնեայս .

Օրմն ի մէջ յարո՛

Հովե սզգի մերոյ ,

Տնր նմա ցուպ հուժիւ .

Հովուել զմեզ :

Մ. ԹԱՂԱԿԱՆՆՑ .

ԱՂՕԹՔ ՎԱՍՆ ՀՍԵՐԵՆԵԱՑ .

Աս Երժանապատի Սարգիս Վարդապետ Թեոզորեան .

Տէր՝ կեցո ըզՀայաստան ,

Լնւր զորդուցն առ քեզ աղերս .

Տէր՝ կեցո ըզՀայաստան ,

Յարո՛ զնա նոր յիւրն աւերս :

Յերբ , Եստուած հըզօր , Եստուած Գրիգորի ,

Եստուած զոր կարդամք ի խորոց սըրտի ,

Թաղուցնս զի զմեր հայրենիս թըշուառ

Սուր , հեա և հերձուածք առնուցուն յաւար :

Տէր՝ կեցո ըզՀայաստան ,

Լնւր զորդուցն առ քեզ աղերս .

Տէր՝ կեցո ըզՀայաստան ,

Յարո՛ զնա նոր յիւրն աւերս :

Տե՛ս , օտարք անդու թ այսն ըզմեօք առնեն ,

Եւ ըզսըրբութեամբք մեր թըշնամանեն .

Բայց մեր երբ ի քոյդ հովացար ի սէր .
Ո՞չ և ի մահու զքեզ պաշտեմք ի սուսեր :

Տէր, կեցո ըզայաստան ,

Լուր զորդուցն առ քեզ աղերս .

Տէր, կեցո ըզայաստան ,

Յարո՞ զնա նոր յիւրն աւերս :

Ո՞հ, շատ խակ աղէտք ծանրացան ի մեզ ,
Շատ խակ մահ ի մեզ հաշուէ ողջակէզ . . .
Տէր կենաց, յերկիր մեր, անբա՛ւ տապան՝
Երկ ըզշունչդ և կեանս առցէ՛ շայաստան :

Խ. Վ. ԳԱԼՔԱՅԵԱՆ.

128.

ԱՌ ՎԱՅՈՐՆ ՌՈՒՍԱՑ ԱՂԵՔՍԱՆԴՐ ԵՐԿՐՈՐԴ.

Տէր պահեա՛ զմեր Երբայ՝

Կեանս երկարս նրմա ,

Շնորհեա՛ յերկրի .

Սանձողին զոռողաց ,

Պաշտպանին արկարաց

Շօր մեր հասարակաց

Լէր հովանի :

Չբարեկրօն Ռուսիա

Չմեծողօր Պետ նորա

Գու Տէր պահեա՛ .

Եւ զաշխարհ ի կարգի

Եւ յանդորր ի յուժի

Չհետս անգամ ըզկարի

Ի բաց վանեա՛ :

Չօրս արիական

Փառօք ընդհանրական

Գու Տէր պահեա՛ .

Վրէժառու քաջաց

Պատուոյ պաշտպանաց

Շաշտու թիւն արևողաց

Կեանքս երկարեա՛ :

Խնամակալ բարի

Չօրհնութիւնդ արի

Տուր մեզ յերկրի :

Փոյթ գոլ ի բարին

Շեղ յաջող բախտին

Ժուժեւ ժուժողին

Տուր յաշխարհի :

Չդատաւոր արդար

Յերաւանց նըբար

Գու Տէր պահեա՛ :

Չվարուեն թիպար

Չանկեզ զանկթար

Գու Տէր յիշեա՛ :

Ներեա՛ յանցուածոց

Լեր մեզ ուղեցոյց

Յերկինս ի վեր :

Չազեա՛ զկեանս արդի

Չպարզեն երկնի

Որ սըրտից յայտնի

Ի սիրտ մեր :

ԱՌ ԵՐԿՆԱԾԻՆ ԱՆԴՐԱՆԿՈՒԹԻՒՆ.

Փառաց տեղի՝ փափագելիաց հանդրատեան, ո՛հ, (2)

Միշտ ցանկալի՝ մարգարէից՝ տեսարան, ո՛հ, (2)

Մըշտափայլուն՝ առաքելոց նըստարան, ո՛հ, (2)

Քեզ փափագիմք՝ մինչ անվախձան յաւիտեան,

Ո՛վ սուրբ Սիօն՝ դու ցանկալի աննըման :

Գու անպատու՛մ՝ հրեղինաց իսկ խընդու թիւն,

ո՛հ, (2)

Միշտ անդրանկաց՝ զմայլեցուցիչ ցընծու թիւն,

ո՛հ (2)

Անհրպելի դերքան զմտաց զուարճու թիւն, ո՛հ, (2)

Քեզ փափագիմք՝ մինչ անվախձան յաւիտեան,

Ո՛վ սուրբ Սիօն՝ դու ցանկալի աննըման :

Պարակցու թիւն՝ Ս. տեսու թեան հրեշտակաց, ո՛հ, (2)

Երրորդու թեան՝ իսկ բնակցու թիւն՝ յաւիտեան,

ո՛հ, (2)

Գու անըսպառ տեղ ցընծու թեան՝ բերկրու թեանց,

ո՛հ, (2)

Քեզ փափագիմք՝ մինչ անվախձան յաւիտեան,

Ո՛վ սուրբ Սիօն՝ դու ցանկալի աննըման :

ՀԱԾԿ - ԵՐԳ.

Օ՛ն եկայք արի շայեր,

Յիշեսցուք զնախնիա մեր .

Միտարան ելլուք ի վեր —

Յիշելով զարին շայի :

Շայր մեր շայի էր գիւցազուն,

Եղեցուք նրմին հանգոյն .

Եզգ մեր փոքրիկ, ալ քաջազուն

Ե մեր քաջ ազգս շայի :

Շայի երեք հարիւր հոգով

Միասիրա որդով, թողնով

Շըսիկց մեզ շայ անունով,

Պարծանք մեր դու շայի :

Գերեզմանք կոչի գաշան այն,

Ուր Բէլն ամբարտաւան .

Եւ զօրքն իր անկան կործան

Ի բազկոց քոց, ո՛վ շայի :

Երբ՝ պընդեալ զսիրտս մեր

Շայաստան, որ է յաւեր .

Սիրեսցուք ի փառս մեր

Գոչելով՝ „Փա՛նք մեր շայի“ :

ՄԱՅԻ ԳՈՒԵ ՄԱՅԻԵԱՆ.

ՉԱՅՆ ՀԱՅՐԵՆԵԱՅ .

Օտար ավուներ զըրուած ի սիւն ,
Ով սիրասուն իմ զաւակուներս .

Չեր հայրենիք տըրտում տըխուր ,
Չեզ կըզիտէ արցունք յաչկունս :

Իմ տաճարներս սէր կըկանգնէ ,
Իմ նախատիներս արիւն սըրբէ :

Ոհ այս քանի տարի անցաւ ,
Ու իտեցիք ինձ սէր , յոյս և կեանք .

Բնուլ մըրցում , հեռ վիշտ և ցաւ ,
Եջս իմ բաժին , այս է ձեր ծանր .

Իմ տաճարներս սէր կըկանգնէ .
Իմ նախատիներս արիւն սըրբէ :

Հընոց՝ ո՞վ դուք , որ օտարին ,

Փառաց աստուայ էք իրնկարկու .

Բնմահու թեան գրոզմ , սէր ազգին .

Նախնեաց քրբոսինք ծախած շքքոյ :

Իմ տաճարներս դուք չէք կանգնեք .

Իմ նախատիներս դուք չէք սըրբեր :

Կանցնին այսպէս անթիւ օրեր ,

Ես յաւերակս նըտած յերեր ,

Իբրև այրի հըրոյ մատնած ,

Այս՝ ոյր օժիտն է անարգուած :

Գոչեմ տաճարս ո՞վ կըկանգնէ ,

Իմ նախատիներս ո՞վ կըսըրբէ :

Յ Ե Ն Կ Ե Բ Գ Ո Յ .

Հ.	Երև.	Հ.	Երև.
1	Աղատ Աստուած	5	27 Պար Պիպակեացի գործաւոր
2	Նկարիչ	7	գերեաց
3	Երգ Բարբառ կամ բարեկենդ	9	28 Երգ սիրոյ
4	Երգ ուրախութեան	11	29 Գիւշական աղջիկ
5	Ի միութիւն Հայոց	13	30 Դու տա , մայրիկ
6	Սայլորդ	14	31 Հայոց աղջիկ
7	Աւաւտեան երգ շինականաց	15	32 Երգ առ Ներսէս Շնորհալի
8	Ի սուրբ Խան Բրիտտոսի	16	33 Եղբայր Թիպօ
9	Ողբաւից բառք Անի քաղաքին	18	34 Կենաց բաժակ
10	Խրատ անձին	20	35 Երգ ի Թատեր Բաւկայ
11	Կարմիր վարդ	22	36 Ուսանող
12	Առ Թաղէոս առաքեալ	23	37 Հվի և հովուհի
13	Ասուսէս շինացի	24	38 Երգեցէք ազգ Հայոց
14	Ի դէմս Ս. Աստուածածնի	26	39 Քաջութիւն Հայկայ
15	Աւաւտեան աղօժք	28	40 Գրենադերներ
16	Ունայնութիւն	30	41 Ի բացման Խաչկանս ուսում
17	Արեք , որ երթալք	33	42 Զարթիր սիրտ իմ
18	Աւազին տարեդարձ ազգային Սահմանադրութեան	34	43 Զննորի երգ 44 Առ որդիս Արաման
19	Խմբական (Ի Ներս. Վիտալ)	35	45 Եր հեռանա
20	Անն իմ	36	46 Ի դէմս Սմբատ Մամիկոնեան
21	Երգ Զուշայեցաց	37	47 Երեակայութիւն
22	Հայոց գինի	38	48 Ծխախոտի երգ
23	Լրգ ազնացք զօրացն Հայոց	39	49 Ի բերանոյ Հայաստանի
24	Ի հանդիսի Դրդ տարեդարձի	40	50 Նուագ առ աններան կոյսն
25	Գարուն	42	51 Եղբայր Էմբ մէք
26	Արջին գարուն	—	52 Ի վերահաստատութիւն ազ

դային Սահմանադրութեան 78

53 Պար դերի նախարարաց . 80

54 Ա սրբ. արհն Ներսէս . 81

55 Երգ ի Թատերախաղէ Ե-
րուանդայ Բ-ի . . . 82

56 Ա Յ. Վ. Ալամդարեան . 83

57 Ի հրաշախառ ծնունդն Քսի. 84

58 Հայրենիք . . . 85

59 Երգ ցաւապին . . . 87

60 Խնձ համար չէ . . . 88

61 Ի նընջմանէդ արքայական . 89

62 Գնանիկ . . . 90

63 Ի կարեկէր հարունածեան Տ
Թարութ. Վ. Ալամդարեան 91

64 Աւեցէք . . . 92

65 Հայոց դինի . . . 93

66 Խարոյկ սիրոյ . . . 94

67 Ա Հայաստան . . . 95

68 Պարսկական երգ . . . 96

69 Յազկերտի երգ . . . 97

70 Երգ պանդուխտ պատանեկի
միջ . . . 98

71 Ա սրբն Սամէլ . . . 99

72 Երգ յաղթական . . . 100

73 Պանդուխտ առ կառնկ . . . 100

74 Արամբարույի . . . 102

75 Ա Հայաստան . . . 104

76 Հայոց ազգիկներ . . . 106

77 Ա Արամեանս . . . 108

78 Յաւուր դործագրութեան աղ-
դային Սահմանադրութեան 109

79 Բանտարկեալ շայն . . . 110

80 Երգ որսոյ . . . 111

81 Ի վերայ ունայնութեան աղ-
խարհի . . . 113

82 Իմ երգը . . . 115

83 Հնչեցն լարք . . . 116

84 Հուրն սիրոյ . . . 117

85 Երգ առ սրահապան հրեշտակն 118

86 Արաքսի արտասուքը . . 118

87 Մայրիկ իմ աղանիկ . . 122

88 Երկու քոյր . . . 123

89 Մարչ . . . 125

90 Երգ որսոյ . . . 126

91 Փոփոխութիւն . . . 127

92 Դրտալացի աղկոյ կրգ . . 128

93 Մեր Տէրը . . . 131

94 Ա ստաղն Հայրենեաց . 132

— Պարերգ. (Լ-Լ) . . . 133

95 Արամ-երգ . . . 134

96 Անտն . . . 135

97 Մասնութի վերայ անցելոյ 136

98 Մարչ . . . 138

99 Անուրջք . . . 139

100 Ա ուխտաւորս . . . 140

101 Սուգ դասեր Յեկեմայեայ 141

102 Յասարեղ մասաց . . . 143

103 Նկարագիր հարանեաց Ե-
րկային . . . 145

104 Յորէս եկաւ . . . 147

105 Երգ ի Թատերախաղէ զա-
ղացանի . . . 148

106 Յազատութիւն Լիֆմանի 151

107 Գարուն . . . 152

108 Մհ, մի երկար . . . 153

109 Ա Հայաստան . . . 154

110 Միութիւն ի Պարսկարձ
աղկոյին Սահմանադրութ . 155

111 Երգ Մէհրաւանայ . . . 157

112 Ո՛վ Աստուած անմահ . . 158

113 Պլպուն Ա արայրի . . . 159

114 Ո՛վ տէր Աստուած . . . 160

115 Որդեւեր մայր . . . 161

116 Երգ Ի դէմ Տ. Գեորգոյ . 162

Դ-ի վեհափառ կամոյկոսի 162

117 Գեշ ասն . . . 163

118 Հարրած մարդու երգ . . 164

119 Աստուծոյ կեանքը . . . —

120 Ա կայսրն Ռուսաց Աղէք-
սանդր Ա . . . 166

121 Անցած օրեր . . . 167

122 Աղասի երգը . . . 168

123 Յազատութիւն Ս. Լիֆմանի 169

124 Ա Վարդան Մամիկոնեան 171

125 Վերջին վարդ . . . 173

126 Օրհներգութիւն աղկոյին 174

127 Աղթք վան Հայրենեաց 175

128 Ա կայսրն Ռուսաց Աղէք-
սանդր Բ . . . 176

129 Ա երկնային անդրանկութ . 178

130 Հայկ-երգ . . . 179

131 Չայն Հայրենեաց . . . 180

Հայրենիք

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0352029

